

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

นายอมร เผ่าเมือง

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ 2564

ชื่อเรื่อง : การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
ของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ผู้ประเมิน : นายอมร เผ่าเมือง

ปีที่ประเมิน : 2564

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ ๓ 2) ประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ๓ 3) ประเมินผลผลิตของโครงการ ๓ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ ในการประเมินครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการ ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 40 คน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 102 คน ผู้ปกครอง จำนวน 102 คน และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน เครื่องมือในการประเมินโครงการคือ 1) แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) แบบสอบถามด้านกระบวนการ 3) แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง 5) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน

ผลการประเมินโครงการ พบว่า

ด้านวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้อง มีความสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านกระบวนการ มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการวางแผน (Plan) อยู่ในระดับมากที่สุด การปฏิบัติ (Do) อยู่ในภาพรวมมากที่สุด การตรวจสอบ (Check) อยู่ในภาพรวมมากที่สุด และการสรุป รายงาน (Act) อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านผลผลิต 1) ความสามารถด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ค่าเฉลี่ยการประเมินหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ โดยค่าเฉลี่ยหลังประเมินเท่ากับ 4.27 และค่าเฉลี่ยก่อนประเมินเท่ากับ 2.57 2) ความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการอบรมคิดเป็นร้อยละ 84.70 และค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนการอบรม คิดเป็นร้อยละ 39.81 3) การให้ความร่วมมือของเครือข่าย ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

กิตติกรรมประกาศ

การประเมินครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก นางภัทริยวรรณ พันธุ์น้อย ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดร.สมพร หวานเสร็จ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ อันเป็นพื้นฐานในการทำวิจัย ตลอดจนที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุดามหาวิทยาลัยมหิดล รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.สุภาวดี วิสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 1 และ ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

ขอขอบคุณ คณะครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ทุกคนที่ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา

คุณความดีและประโยชน์จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ บิดา – มารดา ครู – อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นกำลังใจและสนับสนุน ในการประเมินครั้งนี้

นายอมร เผ่าเมือง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของการประเมินโครงการ	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	4
3. ขอบเขตของการประเมินโครงการ	5
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	6
5. ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	11
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเอง	22
3. หลักการและแนวคิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน	29
4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ	37
5. โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน	54
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ	65
บทที่ 3 วิธีการประเมิน	66
1. กรอบแนวทางการประเมิน	67
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	70
4. การสร้าง และการหาคุณภาพของเครื่องมือ	72
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	80
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	84
1. ผลการวิเคราะห์ด้านวัตถุประสงค์	84
2. ผลการวิเคราะห์ด้านกระบวนการ	86
3. ผลการวิเคราะห์ด้านผลผลิต	89
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	95
1. สรุปผลการประเมิน	96
2. อภิปรายผลการประเมิน	97
3. ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	120
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพเครื่องมือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา	131
ภาคผนวก ง การเปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ	146
ภาคผนวก จ ตัวอย่างเอกสารโครงการ	152
ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบ	168
ประวัติผู้ประเมิน	177

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กรอบแนวทางการประเมิน	67
2	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะบุคคล	84
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสอดคล้องด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จำแนกตามรายชื่อ	85
4	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	86
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านกระบวนการตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จำแนกตามกระบวนการ PDCA	87
6	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบประเมินจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	89
7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถก่อน - หลังในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1	90
8	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ทำแบบทดสอบจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	92
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ คะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง ก่อน - หลัง การอบรมตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม	92
10	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป	93
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	เปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของ ผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ	147

สารบัญญภาพ

รูปภาพที่		หน้า
1	แบบจำลองการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)	48
2	รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)	51
3	กรอบแนวคิดการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์ การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม	65

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการประเมินโครงการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 54 ระบุว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, 2560) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ” (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123ก, 2545) นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาไว้ในมาตรา 5 ความว่า คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ดังนี้ 1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบ และรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น 3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28ก, 2545)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้ดำเนินการโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาส เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง

และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากการจัดการศึกษาให้บุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และบกพร่องในการสื่อสาร และเรียนรู้หรือผู้มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสซึ่งรัฐบาลต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษให้บุคคลดังกล่าวได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560–2564 รวมทั้งกฎหมาย และปฎิญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษา ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล และสามารถดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) ได้ในทุกบริบทของสังคมภายใต้นโยบายสังคมไทยไม่ทอดทิ้งกัน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2562)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ 1) จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ (Early Intervention : EI) และจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individual Family Services Plan : IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) 2) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) จัดระบบและส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services) 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา 6) เป็นศูนย์ข้อมูล และจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ 7) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม/เรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในจังหวัด และ 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายและที่ได้รับมอบหมาย จากบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ได้มีการให้บริการในเขตพื้นที่ทั้ง 7 อำเภอ ของจังหวัดนครปฐม โดยจัดการศึกษาพิเศษในการเตรียมความพร้อมและบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับเด็กพิการ 9 ประเภท ในหลากหลายรูปแบบทั้งภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ หน่วยบริการในชุมชน ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดการศึกษาตามบ้าน ตามแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) โดยเน้นการประสานการทำงานแบบบูรณาการ ประสานการทำงานเป็นเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อเตรียมความพร้อม เด็กพิการให้เข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนจัดการเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และฝึกอาชีพ เป็นต้น โดยการให้บริการแก่เด็กที่มีความเสี่ยงทุกระดับ ทั้งตั้งแต่แรกเกิด แรกพบความพิการหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความพิการ รวมทั้งให้บริการทางการศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักวิชาการศึกษา นักวิชาชีพต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และการบำบัดรักษา ตลอดจนป้องกันความพิการที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้มีพัฒนาการเป็นไป

ตามขั้นตอน เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในลักษณะเตรียมความพร้อมด้านพัฒนาการ และการส่งต่อไปรับบริการทางการศึกษา ทางการแพทย์ การฝึกอาชีพต่อไป และให้บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม และความต้องการของเด็กพิการ และติดตามผลการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือเหมาะสม (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม, 2563)

จากผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชน (โครงการปรับบ้านเป็นห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู) ปี พ.ศ. 2553 – 2555 ที่ผ่านมา โดยวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล พบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ในส่วนของผู้บริหารและบุคลากร พบว่าปัญหาหลักคือ ความไม่ชัดเจนด้านนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และการจัดสรรงบประมาณล่าช้า ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อการวางแผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ จำเป็นต้องเร่งทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกำหนด เพื่อให้ได้ผลตามงบประมาณที่จัดสรรมาให้ซึ่งเป็นผลงานที่เน้นเชิงปริมาณ นอกจากนี้ปัญหาในการดำเนินโครงการในด้านของบุคลากร คือความไม่พร้อมของบุคลากร ครูบางส่วน ในด้านความรู้เรื่องการคัดกรองเด็กพิการ และการพัฒนาเด็กพิการ ความไม่พร้อมของพี่เลี้ยง ซึ่งมาจากพื้นฐานการศึกษาที่หลากหลายและไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านเด็กพิการ ความไม่เพียงพอในด้านบุคลากรที่เป็นนักวิชาชีพ ได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด การขาดแคลนยานพาหนะที่ใช้เพื่อการออกเยี่ยมบ้าน และปัญหาอุปสรรคในส่วนของผู้ปกครอง คือเจตคติของผู้ปกครองบางส่วนที่ยังไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาลูกหลานที่พิการ และบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาลูก และปัญหาที่จัดว่าเป็นความท้าทายของโครงการจัดการศึกษาฯ และศูนย์การศึกษาพิเศษทุกแห่ง คือชุมชนขาดความตระหนักถึงบทบาทของชุมชนในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเด็กพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559) จากการดำเนินการให้บริการจัดการศึกษาตามบ้าน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และชุมชนขาดความตระหนักและความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านความสามารถช่วยเหลือตนเอง ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล และเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จากแนวความคิดที่ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ (Objective Behavior) โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจง แล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้ เป็นอย่างดีในภายหลัง ซึ่งแนวความคิดลักษณะนี้ เรียกว่า “แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของ จุดมุ่งหมายเป็นหลัก” (Goal Attainment Model หรือ Objective Model หรือ Goal – Based Evaluation) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2561 อ้างถึงจาก Ralph W. Tyler, 1943) การประเมินโครงการ พบว่ารูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) เป็นผู้นำที่สำคัญในการ ประเมินโครงการ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้วจะ เป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2559) และเป็นผู้ บุกเบิกการประเมินโครงการ คือ เริ่มในปี ค.ศ. 1930 เขาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมิน โครงการไว้ว่าการประเมิน คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติ (Performance) กับจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง จะเป็นแนวทาง ช่วยในการประเมินโครงการว่า โครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แนวความคิด ในลักษณะดังกล่าวนี้ เรียกว่า รูปแบบที่ยึด ความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment model or objective) หรือเรียกว่า “Tyler’s Goal Attainment Model” ดังนั้นไทเลอร์จึงได้พัฒนารูปแบบการประเมินแบบที่ยึด จุดมุ่งหมาย (goal-based model) จากแนวคิดที่ว่า การกระทำโดยอ้อมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือ ไม่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปราย หาข้อสรุปจนชัดเจนก่อน รูปแบบที่คิดขึ้น จึงใช้เพื่อศึกษา ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์การเรียน หรือวิชาหลักสูตรระดับ ต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ 1) เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน สามารถวัดได้จากวัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับกว้าง หรือเป็นนามธรรมมากกว่า 2) กำหนดเนื้อหา สถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 3) เลือกพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือวัดผล 4) ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ประเมินผลโดย การเปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์ (พลภัทร์ ศรีวาลัย, 2560 อ้างถึงใน พิสนุ พองศรี, 2556) และ รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Tylor model) แนวใหม่ โดยแบ่งการประเมิน ออกเป็น 6 ส่วน คือ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising objective) 2) การประเมิน แผนการเรียนรู้ (Evaluating the learning plan) 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนา โครงการ (evaluating to guide program development) 4) การประเมินเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (evaluating program implement) 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (evaluating the outcome of an educational program) 6) การติดตาม (follow up) และ การประเมินผลกระทบ (impact evaluation) (พลภัทร์ ศรีวาลัย, 2560 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2556)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ประเมินในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้ดำเนินการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประกอบด้วย 1) การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ 2) การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ และ 3) การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อต้องการทราบถึงวัตถุประสงค์ กระบวนการ และผลผลิตของโครงการกับความสำเร็จ และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าโครงการดังกล่าวมีความสำคัญ ผู้ประเมินหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลที่ได้รับจากการประเมินโครงการครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการประเภทอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตของการประเมินโครงการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) มีดังนี้

1.1 การประเมินด้านวัตถุประสงค์ ประเมินจากประชากรทั้งหมด คือ ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จำนวน 40 คน

1.2 การประเมินด้านกระบวนการ ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 254 คน จำแนกเป็น

1.2.1 ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐมจำนวน 40 คน

1.2.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.2.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

1.3 การประเมินด้านผลผลิต ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 316 คน จำแนกเป็น

1.3.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการ การจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ระดับความสอดคล้องด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม กับกลุ่มเป้าหมาย นโยบาย และบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.2 ระดับการปฏิบัติด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 การวางแผน (Plan)

2.2.2 การปฏิบัติ (Do)

2.2.3 การตรวจสอบ (Check)

2.2.4 การสรุป รายงาน (Act)

2.3 ด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้แก่

2.3.1 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.3.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง

2.3.3 การให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ระยะเวลาในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ เดือนเมษายน 2564 ถึง เดือนกันยายน 2564

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า ระดับสติปัญญา (IQ) ต่ำกว่า 70 และมีพัฒนาการล่าช้าเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป ทักษะการปรับตัว ต่ำกว่า 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ หรือมีเอกสารรับรองประเภทความพิการ ใบรับรองแพทย์ หรือบัตรประจำตัวคนพิการ และได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน ปีการศึกษา 2563 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในด้านการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง

3. ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน หมายถึง กระบวนการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน และบุคคลในชุมชน หรือตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดนครปฐม เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมพัฒนา ด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน 2) กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อ แม่ และผู้ปกครอง” 3) กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาที่บ้าน

4. การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การได้มาซึ่งสารสนเทศด้านวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต นำไปเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนดเพื่อตัดสินการประเมิน และหาทางเลือกที่เหมาะสมในการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประเมิน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินด้านวัตถุประสงค์ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณาตรวจสอบประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบาย หลักสูตรวิธีดำเนินการ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม และความต้องการผู้เรียนที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาที่บ้าน ผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณาตรวจสอบประเมินระดับการปฏิบัติของกระบวนการที่วางแผนไว้ในการดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ตามรูปแบบการประเมินระบบวงจรควบคุมคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการสรุป รายงาน (Act)

4.3 การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล และพิจารณาตรวจสอบ ประเมินผลที่ได้จากโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้แก่

4.3.1 พัฒนาการของเด็ก ด้านการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา หมายถึง คะแนนความสามารถก่อน – หลัง พัฒนาการในการช่วยเหลือตนเอง ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

4.3.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง หมายถึง คะแนนการทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองในการอบรมตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

4.3.3 ความร่วมมือของเครือข่ายที่มีต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการ ช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน หมายถึง เครือข่ายมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนดำเนินโครงการ การดำเนินงานตามแผนของ โครงการ การใช้ประโยชน์ของโครงการ และการติดตามและประเมินผลของโครงการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม มีข้อมูลสารสนเทศที่ได้จาก การประเมินโครงการไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องประเภทอื่น ๆ ต่อไปได้

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้านได้รับการ ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง เหมาะสมตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

3. ผู้ปกครองสามารถฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการช่วยเหลือตนเอง และไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลในจังหวัดนครปฐม มีแนวทางในการช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา และมีภาคีเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเอง
 - 2.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พุทธศักราช 2563
 - 2.2 ความหมายของทักษะการช่วยเหลือตนเอง
 - 2.3 คุณค่าและประโยชน์ของทักษะการช่วยเหลือตนเอง
3. หลักการและแนวคิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR)
 - 3.2 บทบาทหน้าที่ของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ
 - 3.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - 4.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 4.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 4.3 ประเภทของการประเมินโครงการ
 - 4.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
 - 4.5 รูปแบบการประเมินโครงการ
 - 4.6 รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler model)
5. โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2552) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้นิยาม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัด ของทักษะการปรับตัวอีก อย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากร ในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันการทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

สมาคมว่าด้วยภาวะบกพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการแห่งอเมริกา (The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities หรือ AAIDD) กุลยา ก่อสุวรรณ (2553: 32) ได้นิยามคำว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ไว้ดังนี้

“ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เป็นความจำกัดทั้งการทำหน้าที่ทางสติปัญญา และพฤติกรรมการปรับตัว ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม โดยความบกพร่องนี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี”

ทั้งนี้ สติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางการรู้คิดทั่วไป เช่น การเรียนรู้ การให้เหตุผลและการแก้ปัญหา เป็นต้น โดยเกณฑ์ในการวัดและตัดสินการทำหน้าที่ทางสติปัญญา คือ การทดสอบระดับสติปัญญา (IQ Test) ซึ่งผู้ที่มีระดับสติปัญญา ตั้งแต่ระดับ 70 ถึง 75 ลงไป นั้นถือเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการทำหน้าที่ทางสติปัญญาทั้งสิ้น นอกจากนี้ การทดสอบแบบมาตรฐาน ก็สามารถชี้ข้อจำกัดด้านพฤติกรรมการปรับตัวได้ ซึ่งพฤติกรรมการปรับตัวนั้นมืองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

1. ทักษะแนวคิด (Conceptual Skills) เกี่ยวกับภาษาและการรู้หนังสือ (การอ่าน การเขียน) การเงิน เวลา จำนวน ความคิดรวบยอด และการควบคุมของตนเอง

2. ทักษะทางสังคม (Social Skills) เกี่ยวกับทักษะส่วนบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง การจัดการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาในสังคม การปฏิบัติตามกฎต่าง ๆ ในสังคม การเคารพกฎหมาย และความสามารถในการหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของผู้ที่ไม่หวังดีได้

3. ทักษะทางการปฏิบัติ (Practical skills) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลตัวเอง ทักษะอาชีพ การดูแลสุขอนามัย การเดินทาง การดำเนินชีวิตตามกิจวัตร ตาราง หรือกำหนดการ การรักษาความปลอดภัยและหลีกเลี่ยงวัตถุอันตราย การใช้เงิน การใช้โทรศัพท์ เป็นต้น

Ministry of Education (2009) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตนในปัจจุบันมี 2 ลักษณะเฉพาะ คือความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะ การปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) กล่าวว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ความจำกัดในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เห็นได้จากความล่าช้าทางสติปัญญา การตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ความสามารถทางด้านวิชาการ จิตวิทยา ภาษา และสังคม ต่ำกว่าเกณฑ์ และในสมัยก่อน เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มักถูกเรียกว่าเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ (Educable Mental Retardation หรือ EMR) หมายถึง เด็กที่มีความสามารถพอที่จะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง ถูกเรียกว่า เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ (Trainable Mental Retardation หรือ TMR) ซึ่งหมายถึง เด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนทักษะวิชาการได้ แต่ควรได้รับการฝึกทักษะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร (2563) กล่าวว่า ความบกพร่อง หรือภาวะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านพฤติกรรมปรับตัว และการใช้ทักษะทางสังคม รวมถึงมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่นที่รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ พัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่มีความล่าช้า และต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับสติปัญญา คือ 70 โดยลักษณะอาการเหล่านี้จะแสดงก่อนอายุ 18 ปี

สถาบันราชานุกูล (2556) กล่าวว่า บุคคลบกพร่องทางสติปัญญามักมีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษาและสติปัญญา ล่าช้ากว่าบุคคลทั่วไป ตามเกณฑ์ของ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM- IV-TR) โดย American Psychiatric Association (APA) ในปี พ.ศ. 2543 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หรือ ภาวะปัญญาอ่อน หมายถึง ภาวะที่มี

1. ระดับเขาวนปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือ การมีระดับเขาวนปัญญาต่ำกว่า 70

2. พฤติกรรมการปรับตนบกพร่อง ตั้งแต่ 2 ด้านขึ้นไป จากทั้งหมด 10 ด้าน หมายถึง การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลนั้นที่จะสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองในสังคม ประกอบด้วย การสื่อความหมาย (Communication) การดูแลตนเอง (Self-Care) การดำรงชีวิตภายในบ้าน (Home living) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม (Social and Interpersonal Skills) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน(Use of Community Resources) การควบคุมตนเอง (Self-direction) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academic Skills) การใช้เวลาว่าง (Leisure) การทำงาน (Work) การมีสุขอนามัย และความปลอดภัยเบื้องต้น (Health and Safety) เกณฑ์การวินิจฉัยเรื่องพฤติกรรมการปรับตนเป็นการปฏิบัติตนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ดังนี้

2.1 ทักษะด้านใดด้านหนึ่งใน 3 ด้าน ของพฤติกรรมการปรับตน ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด (conceptual skills) ทักษะด้านสังคม (social skills) หรือทักษะด้านการปฏิบัติตน (practical skills)

2.2 ทักษะทั้ง 3 ด้าน ตามข้อ 2.1 โดยดูจากคะแนนรวมทั้งหมด

3. อาการแสดงก่อนอายุ 18 ปี อายุที่แสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาตาม DSM-IV-TR อาการที่แสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาต้องแสดงก่อนอายุ 18 ปี แต่อย่างไรก็ตาม เด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี ที่มีอาการแสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ยังไม่ควรได้รับการวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญา ยกเว้น พบความบกพร่องอย่างรุนแรง หรือพบภาวะที่มีความสัมพันธ์สูงกับภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เช่น กลุ่มอาการดาวน์ ดังนั้น เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ที่ไม่มีข้อยกเว้นดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการวินิจฉัยว่า มีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการและควรติดตามการวินิจฉัยต่อไปเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

ขวัญวิไล บุญยอด (2556) กล่าวว่า ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ เมื่อวัดระดับสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ทำให้มีปัญหาในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับวัยและมีข้อจำกัดต่าง ๆ ด้านการรับรู้ และการฝึกทักษะความสามารถทางสังคม ซึ่งจะแสดงอาการความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18 ปี ประเภทและระดับความรุนแรงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หนังสือคู่มือในการวินิจฉัย และสถิติเกี่ยวกับความผิดปกติทางจิตสมอง The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder ใช้ชื่อย่อว่า DSM-IV ได้แบ่งความบกพร่องทางสติปัญญาออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อย (Mild Mental Retardation) ระดับเขาวนปัญญา 50-55 ถึงประมาณ 70

2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation) ระดับเชาวน์ปัญญา 35-40 ถึง 50-55

3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรง (Severe Mental Retardation) ระดับเชาวน์ปัญญา 20-25 ถึง 35-40

4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation) ระดับเชาวน์ปัญญา ต่ำกว่า 20 หรือ 25

ศุภพิชญ์ วิเชียรฉันท (2557) กล่าวว่า ภาวะที่สมองมีการเจริญไม่เต็มที่ หรือสมองหยุดการพัฒนา ทำให้มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติในวัยเดียวกัน และมีข้อจำกัดทางด้านพฤติกรรม การปรับตัว ซึ่งพฤติกรรมปรับตัวนี้จะแสดงออกมาในลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิด (Conceptual Skill) ทักษะการปรับตัวในชีวิตประจำวัน (Practical adaptive skill) และทักษะทางสังคม (Social Skill) ทั้งนี้จะต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

พิชญา พิมพ์สุข (2558) กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ สามารถแบ่งออกได้เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่เรียนหนังสือได้ ระดับที่ฝึกได้ และระดับสติปัญญาต่ำมาก

สรุปได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าคนปกติทั่วไปทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษา เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติ และความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การควบคุมตนเอง สุขอนามัย และความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง การทำงาน ทักษะทางสังคม และทักษะในการใช้สาธารณสมบัติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญาจะแสดงอาการแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย ระดับเชาวน์ปัญญา 50-55 ถึงประมาณ 70
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง ระดับเชาวน์ปัญญา 35-40 ถึง 50-55
3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรง ระดับเชาวน์ปัญญา 20-25 ถึง 35-40
4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรงมาก ระดับเชาวน์ปัญญา ต่ำกว่า 20 หรือ 25

1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) กล่าวว่า สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ความผิดปกติแห่งพันธุกรรมได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของพันธุกรรมและความก้าวหน้าทางพันธุกรรมที่เกิดขึ้นในช่วง 60 - 70 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับความรู้เกี่ยวกับยีนและพันธุกรรมที่

ขยายไปอย่างรวดเร็วในระยะประมาณ 20 ปีมานี้ ทำให้เราเข้าใจถึงสาเหตุของความผิดปกติทางพัฒนาการได้ดีขึ้น การศึกษาวิจัยในเรื่องแผนที่ทางพันธุกรรม (Genetic mapping) และการเรียงตัวของดีเอ็นเอ (DNA) ทำให้เรามีความเข้าใจทางด้านพันธุกรรมมากขึ้น เริ่มที่ยีน (Gene) อันเป็นหน่วยชีวภาพพื้นฐานที่มีหน้าที่ถ่ายทอดลักษณะทางกายภาพ สติปัญญา และบุคลิกภาพจากบรรพบุรุษสู่ทายาท เซลล์ของมนุษย์แต่ละเซลล์มียีน จำนวน 50,000 - 100,000 ตัว จากแผนที่ทางพันธุกรรมที่ระบุตำแหน่งของยีนในโครโมโซม ทำให้เราสามารถระบุยีนได้ถึง 80,000 ตัว โดยทั่วไปแล้วโครโมโซมมี 2 ชนิด คือ โครโมโซมร่างกาย (Autosomes) และ โครโมโซมเพศ (Sex chromosomes) ในแต่ละเซลล์ของมนุษย์ มีโครโมโซมที่จับกันเป็นคู่ ๆ ทั้งหมด 46 ตัว หรือ 23 คู่ ซึ่งประกอบด้วย โครโมโซมร่างกาย 44 ตัว หรือ 22 คู่ และโครโมโซมเพศ 2 ตัว หรือ 1 คู่ โครโมโซมแต่ละคู่จะมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ตัวอักษร X ใช้เป็นสัญลักษณ์ของโครโมโซมเพศหญิง และตัวอักษร Y ใช้แทนโครโมโซมเพศชาย ในขณะที่โครโมโซม X ประกอบด้วย ข้อมูลทางพันธุกรรมจำนวนมาก โครโมโซม Y มีหน้าที่หลัก คือ เป็นตัวแสดงเพศชาย ดังนั้น โครโมโซม X ของตัวอ่อนจะมาจากแม่ และโครโมโซม X หรือ Y อีกตัวหนึ่งมาจากพ่อ ทำให้โครโมโซมเพศหญิง คือ XX และโครโมโซมเพศชาย คือ XY นั่นเอง (Brien - Smith, Patton, Kim, 2006) เมื่อยีนและโครโมโซมเป็นตัวถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ทางพันธุกรรม ยีน และ โครโมโซม จึงนับเป็นสาเหตุทางชีวภาพของความบกพร่องทั้งหลายประการหนึ่ง รวมถึงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาด้วย เช่น ความผิดปกติของยีน และความผิดปกติของโครโมโซม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมก็อาจเป็นสาเหตุของภาวะบกพร่องได้ด้วยเช่นกัน

ยิวดี วิริยางกูร (2553) กล่าวว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา อาจเกิดได้หลายสาเหตุ และในปัจจุบันยังไม่สามารถยืนยันได้ว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละประเภทนั้นเกิดจากสาเหตุใด แต่มีเพียงบางภาวะเท่านั้นที่ทำให้ทราบสาเหตุได้แน่นอนว่า เกิดจากความผิดปกติทางชีววิทยา ในปัจจุบันภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในทารก พบสาเหตุเกิดจากมารดาที่ติดแอลกอฮอล์ระหว่างตั้งครรภ์ (Fetal Alcohol Syndrome-FAS) โรคเอดส์ และการกระทำทารุณต่อทารกก่อนคลอดและหลังคลอด เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวสามารถรวบรวม สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา คือ มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ปัจจัย สรุปได้ ดังนี้

1. สาเหตุจากพันธุกรรม พบประมาณร้อยละ 20 กล่าวคือ

1.1 ปัจจัยจากพันธุกรรม เป็นความผิดปกติของยีน หรือโครโมโซมของชายหรือหญิง มีความผิดปกติ และถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป เช่น กลุ่มดาวนซินโดรม (Down syndrome) ซึ่งกลุ่มอาการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมกับความพิการทางร่างกายหลายด้าน ลักษณะทั่วไปของบุคคลกลุ่มนี้ คือ หน้าแบน ตาเล็กเฉียงขึ้น ลิ้นจุกปาก ซึ่งจะช่วยให้วินิจฉัยได้ทันที ตั้งแต่แรกคลอด หรือความผิดปกติของโครโมโซมเกิดขึ้นระหว่างการปฏิสนธิ

1.2 ความผิดปกติของโครโมโซม ในระหว่างการพัฒนาของทารกในครรภ์ การติดเชื้อหัดเยอรมัน เอเดส์ ชิฟิลิส หรือเชื้ออื่น ๆ ของมารดาขณะตั้งครรภ์ หรือมารดาได้รับสารที่ก่อให้เกิดความพิการต่อทารกในครรภ์ เช่น เหล้า บุหรี่ รั้งสี ยา มีความผิดปกติของรก เช่น มารดาที่มีครรภ์พิษ หรือทารกมีความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางแต่กำเนิด

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม พบประมาณร้อยละ 80 กล่าวคือ

2.1 ปัญหาในระยะตั้งครรภ์ ได้แก่ การที่แม่ได้รับเชื้อหัดเยอรมัน เชื้อเอเดส์ เชื้อเริม ชิฟิลิส งูสวัด หรือแม่ได้รับสารเสพติด เช่น แอลกอฮอล์ โคเคน เฮโรอีน หรือสิ่งแวดล้อมที่มีพิษ เช่น มลพิษ ยาฆ่าแมลง รั้งสี สารตะกั่วในน้ำหรืออากาศ หรือขาดสารอาหารของมารดา นอกจากนี้ อาจเกิดจากการดูแลทารกในครรภ์อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้ทารกขาดสารอาหาร จึงทำให้ทารกในครรภ์ เติบโตไม่สมบูรณ์

2.2 ปัญหาระหว่างคลอด ได้แก่ การคลอดก่อนกำหนด การติดเชื้อระหว่างการคลอด ภาวะคลอดยาก ซึ่งมีโอกาสทำให้สมองของทารกได้รับความกระทบกระเทือน หรือการบาดเจ็บจากการที่แพทย์ต้องใช้เครื่องดูดหรือคีบหนีบศีรษะทารก ภาวะขาดออกซิเจนแรกคลอด เช่น สายรกพันคอ หรือสภาวะการหยุดหายใจชั่วขณะในทารกที่คลอดก่อนกำหนด ล้วนทำให้สมองของทารกขาดออกซิเจน หรือการมีเลือดออกภายในกะโหลกศีรษะของทารก ซึ่งส่งผลให้สมองพิการได้เช่นกัน

2.3 ปัญหาระยะหลังคลอด ได้แก่ การติดเชื้อที่สมอง เช่น สมองอักเสบ หรือเยื่อหุ้มสมองอักเสบ การที่ทารกเกิดอุบัติเหตุ จนสมองได้รับความกระทบกระเทือน การบาดเจ็บที่สมองอย่างรุนแรง และมีภาวะสมองพิการ การขาดออกซิเจน อาจเกิดจากการจมน้ำหรือชัก ความบกพร่องของธัยรอยด์ฮอร์โมน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง เช่น ตะกั่ว หรือการที่ทารกไม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอ

2.4 ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมและความผิดปกติทางจิต ได้แก่ ความยากจน และครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติในปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็ก ความผิดปกติทางจิตของผู้เลี้ยงดูการถูกทารุณ หรือการไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแล เลี้ยงดูอย่างเหมาะสม จากสาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา

สรุปได้ว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาของมนุษย์อาจเนื่องมาจากพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม หรือยีนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดาหรือมารดา และอีกสาเหตุประการหนึ่ง คือ เกิดจากสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น จากการศึกษาที่มารดาติดเชื้อ เชื้อหัดเยอรมัน และเชื้อต่าง ๆ หรือโรคที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์ หากมารดาได้รับสารพิษที่ก่อให้เกิดความพิการกับทารกในขณะที่ตั้งครรภ์ รวมทั้งในขณะที่คลอด และทำให้ทารกมีโอกาสได้รับบาดเจ็บ หรือจากที่สมองถูกกระทบกระเทือน จนทำให้สมองขาดออกซิเจน หรือสาเหตุจากสายรกพันคอ

ขณะที่คลอต นอกจากนี้ในช่วงหลังคลอต ทารกมีโอกาสที่จะทำให้สมองพิการได้เพราะสาเหตุจากการเกิดอุบัติเหตุ และการที่สมองถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง การชัก การจมน้ำ ซึ่งทำให้ทารกขาดออกซิเจน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง

1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามี 4 ระดับ คือ

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก หรือ Profound Grade มี IQ. ระหว่าง 0 - 20 ปากพูดไม่ได้ หรือออกเสียงได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องมีคนคอยดูแลใกล้ชิด

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง หรือ Severe มี IQ. ระหว่าง 21-34 จะมีความสามารถในการพูดโต้ตอบ และเข้าใจความหมายน้อยมาก ช่วยเหลือตนเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันได้บ้าง แต่ต้องมีคนคอยดูแลแนะนำ ไม่สามารถเรียนและประกอบอาชีพได้

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลางหรือพอฝึกได้หรือ moderate Grade หรือ Trainable มี IQ. ระหว่าง 35-49 สามารถเรียน อ่าน เขียนและคิดเพียงเล็กน้อย ฝึกงานเป็นลูกมือง่าย ๆ ได้ แต่ต้องมีครูคอยดูแลและให้คำแนะนำ

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย หรือ Mild Grade Educable มี IQ. ระหว่าง 50-70 ไม่สามารถเรียนตามหลักสูตรปกติ แต่จะเรียนต่ำกว่าระดับชั้นจริง 2 ชั้นกว่า สามารถปรับตัวได้บ้าง ได้รับการสอบ อ่าน เขียน ทำเลขง่าย ๆ ถ้าจัดโปรแกรมการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมให้พอจะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน และอยู่ในสังคมได้

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2561) กล่าวว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา ตามเกณฑ์การวินิจฉัย DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน คือ มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างชัดเจน ร่วมกับมีความบกพร่องในทักษะการปรับตัว โดยมีอาการให้เห็นตั้งแต่ช่วงวัยเด็กหรือวัยรุ่น ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในชีวิตประจำวันหลายด้าน ทั้งที่บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน และชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะทางเชาวน์ปัญญา (intellectual functioning) เช่น การใช้เหตุผล การแก้ไขปัญหา การวางแผน การคิดเชิงนามธรรม การตัดสินใจ การเรียนรู้ทางวิชาการ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งยืนยันโดยการประเมินอาการทางคลินิก และการทดสอบเชาวน์ปัญญา การทดสอบเชาวน์ปัญญา หรือที่เรียกว่า การวัดไอคิว ควรทำโดยแบบทดสอบมาตรฐาน จึงจะเชื่อถือได้ เกณฑ์เฉลี่ยอยู่ที่ 90-109 ถ้าได้ตั้งแต่ 70-89 เรียกว่า กลุ่มเรียนรู้ช้า แต่ถ้าได้ต่ำกว่า 70 จะเข้าเกณฑ์ของความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ทักษะการปรับตัว (adaptive functioning) เป็นปัจจัยบ่งชี้ถึงความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวัน มี 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความคิดรวบยอด (conceptual domain) หมายถึง ทักษะการใช้ภาษา การอ่าน การเขียน การคำนวณ การใช้เหตุผล และความจำ

2.2 ด้านสังคม (social domain) หมายถึง การเข้าใจผู้อื่น การตัดสินใจในสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ การสื่อสารระหว่างบุคคล และสัมพันธภาพ

2.3 ด้านทักษะในการดำรงชีวิต และการทำงาน (practical domain) หมายถึง การดูแลตนเองเรื่องต่าง ๆ เช่น สุขอนามัยส่วนตัว ความรับผิดชอบในการเรียนและทำงาน และการจัดการด้านการเงินของตนเอง

3. ระดับความรุนแรง ความบกพร่องทางสติปัญญา มีระดับความรุนแรง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามระดับเขาวนปัญญา และระดับความสามารถที่วัดได้

3.1 ระดับน้อย (Mild Mental Retardation) มีระดับไอคิวอยู่ในช่วง 50-69 อาจไม่แสดงอาการล่าช้าจนกระทั่งวัยเข้าเรียน (แต่ถ้าสังเกตอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า เด็กเหล่านี้มีความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์อย่างเห็นได้ชัดเจนตั้งแต่วัยอนุบาล) มักไม่มีอาการแสดงทางร่างกายทางบุคลิกภาพ หรือทางพฤติกรรมใด โดยเฉพาะที่บ่งบอกถึงความบกพร่องทางสติปัญญา ยกเว้นกลุ่มอาการที่มีลักษณะพิเศษทางรูปร่างหน้าตาปรากฏให้เห็น ก็จะทำให้สามารถวินิจฉัยได้ตั้งแต่วัยแรกเกิดหรือในวัยทารก เด็กในกลุ่มนี้สามารถพัฒนาทักษะด้านสังคม และการสื่อความหมายได้เหมือนเด็กทั่วไป แต่มักมีความบกพร่องด้านประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว สามารถเรียนรู้ได้ (educable) ทักษะทางวิชาการมักเป็นปัญหาสำคัญที่พบในวัยเรียน แต่ก็สามารถเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาได้ สามารถฝึกทักษะด้านสังคมและอาชีพพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ เป็นแรงงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะฝีมือ หรือกึ่งใช้ฝีมือ แต่อาจต้องการคำแนะนำ และการช่วยเหลือบ้างเมื่อประสบความเครียด

3.2 ระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation) มีระดับไอคิวอยู่ในช่วง 35-49 ในช่วงขวบปีแรก มักจะมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวปกติ แต่พัฒนาการด้านภาษาและด้านการพูดจะล่าช้า ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงวัยเตาะแตะ การศึกษาหลังจากระดับชั้นประถมต้นมักไม่ค่อยพัฒนา สามารถฝึกอบรมได้ (trainable) ในทักษะการช่วยเหลือดูแลตนเอง เรียนรู้ที่จะเดินทางได้ด้วยตนเองในสถานที่ที่คุ้นเคย และฝึกอาชีพได้บ้าง สามารถทำงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะฝีมือ แต่ควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

3.3 ระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation) มีระดับไอคิวอยู่ในช่วง 20-34 มักจะพบทักษะทางการเคลื่อนไหวล่าช้าอย่างชัดเจน ด้านภาษา พัฒนาเล็กน้อย ทักษะการสื่อความหมายมีเพียงเล็กน้อยหรือไม่มี พอจะฝึกฝนทักษะการดูแลตนเองเบื้องต้นได้บ้างแต่ยังดำรงชีวิตอยู่ในสังคมภายใต้การควบคุมดูแลอย่างเต็มที่ การทำงานต้องการโปรแกรมในชุมชน หรือการให้ความช่วยเหลือที่พิเศษเป็นการเฉพาะ

3.4 ระดับรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation) มีระดับไอคิวต่ำกว่า 20 มีพัฒนาการล่าช้าอย่างชัดเจนในทุก ๆ ด้าน มักมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว และฝึกการช่วยเหลือตนเองได้บ้าง มีขีดจำกัดในการเข้าใจและการใช้ภาษาอย่างมาก ต้องการความช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

4. ระบาดวิทยา พบความชุกของความบกพร่องทางสติปัญญาในประชากรทั่วไป ประมาณร้อยละ 1 โดยมีความแปรปรวนตามช่วงอายุ พบสูงสุดช่วงอายุ 10-14 ปี แล้วค่อย ๆ ลดลง พบลดลงมากในวัยผู้ใหญ่ ระดับความรุนแรงที่พบส่วนใหญ่ คือ ระดับน้อย พบร้อยละ 85 ส่วนระดับรุนแรงมากพบอัตราความชุก 5.4- 10.6 ต่อ 1,000 ประชากร ความแตกต่างระหว่างเพศ พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง พบในอัตราส่วน 2:1 ในระดับรุนแรงน้อย และ 1.5:1 ในระดับรุนแรงมาก จากการศึกษา Isle of Wight ซึ่งสำรวจในเด็กอายุ 9-11 ปี พบความบกพร่องทางสติปัญญา ประมาณร้อยละ 2.5 ถ้าใช้เกณฑ์ระดับสติปัญญาอย่างเดียว แต่ถ้านำเกณฑ์ระดับความสามารถในการปรับตัวมาประกอบด้วย อัตราความชุกจะลดลงครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 1.35 สาเหตุส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุหาสาเหตุที่ชัดเจนได้ (ร้อยละ 30-50) มักเกิดจากหลายสาเหตุเป็นปัจจัยร่วมกันทั้งปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยทางชีวภาพ เป็นสาเหตุได้ตั้งแต่ขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และหลังคลอด มักพบมีความผิดปกติอื่นร่วมด้วย สาเหตุ ได้แก่ โรคทางพันธุกรรม การติดเชื้อ การได้รับสารพิษ การขาดออกซิเจน การขาดสารอาหาร การเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ปัจจัยทางจิตสังคม เช่น ขาดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง ครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจน อยู่ในภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจที่ดี

สรุปได้ว่า ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Children with intellectual) คือ เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าเด็กปกติทั่วไป เมื่อวัดระดับสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน มีข้อจำกัดในทักษะ ด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ ใน 10 ทักษะ คือ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิต ทักษะทางสังคม การใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อการดำรงชีวิต การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ทั้งนี้ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญานี้ต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ 1. เด็กเรียนรู้ช้า 2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักมีปัญหาเกือบทุกด้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมไปถึงปัญหาทางการเรียน เนื่องจากเด็กมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เท่ากับเพื่อนในวัยเดียวกัน เป็นภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาอย่างไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะด้านต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการ และส่งผลกระทบต่อระดับเชาวน์ปัญญาทุก ๆ ด้าน

1.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กประเภทอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เด็กกลุ่มนี้มักถูกชักจูงได้ง่าย เนื่องจากเด็กเข้ากับคนง่าย เชื่อใจคนง่าย เด็กช่วยตนเองได้บ้าง บางคนไม่สามารถช่วยตนเองได้ เด็กจะมีช่วงความสนใจสั้น ขาดสมาธิ ความจำไม่ดี ไม่สามารถจดจำอะไรได้นาน ใช้ภาษาได้ไม่มากนัก พอจะสื่อความหมายได้ง่าย ๆ สุขภาพร่างกายมักไม่สมบูรณ์ ซึ่งการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วารจกณา กรเลิศวานิช (2557) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นสามารถแยกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาได้ และสามารถฝึกอาชีพและงานง่าย ๆ ได้ หรือเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้ หากเราสามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กเหล่านี้ในช่วงอายุแรกเกิดจนถึง 3 ขวบ ควรให้ได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการพัฒนาประสาทสัมผัส และด้านสติปัญญา เมื่อถึงระยะเข้าโรงเรียน การให้การศึกษาก่อนวัยเรียนแก่เด็กกลุ่มนี้เพื่อฝึกทักษะความพร้อมในการเรียนรวมระดับอนุบาลและประถมศึกษา ทักษะความพร้อม ได้แก่ การนั่งและฟังครู การแยกสิ่งเร้าทางเสียงและการเห็น การทำตามคำสั่ง การใช้ภาษา การฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเอง การอยู่กับเพื่อนเมื่อเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งแม้ว่าระดับเขาวินิจฉัยจะยังคงเท่ากับเด็กอายุ 4-6 ปี การศึกษาของเด็กควรเน้นด้านภาษา และการสร้างความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวก่อน เน้นวิชาการบ้าง ได้แก่ การอ่าน การคิดคำนวณ และการเขียน นอกจากนี้ควรฝึกพฤติกรรมการปรับตัวในสังคม โดยปกติแล้วหลักสูตร และการเรียนการสอนระดับนี้ควรเหมือนกับเด็กปกติทั่ว ๆ ไป แต่จัดให้เรียนในระดับที่ช้ากว่า เมื่อเด็กขึ้นชั้นประถมศึกษาตอนปลายจะมีอายุราว 9-13 ปี แต่อายุสมองเท่ากับเด็กอายุเพียง 6-9 ปี การเรียนทางด้านวิชาการต้องเป็นวิชาการที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน (functional academics) เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังข่าวสาร การซื้อสิ่งของ การอ่านสมุดโทรศัพท์ การอ่านป้ายประกาศ หรือโฆษณาหลากหลาย การกรอกข้อความต่าง ๆ เป็นต้น ในระดับมัธยมศึกษา เด็กควรได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการสังคม และอาชีพให้เท่าเทียมกับการศึกษาด้านวิชาการ

2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง ระดับก่อนประถมศึกษา ควรจัดการศึกษาเน้นด้านภาษา ได้แก่ ความเข้าใจและการใช้ภาษา และความรู้ ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และสัมพันธ์กับตัวเด็ก เช่น บุคคลในครอบครัว เครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน สถานที่ภายนอกบ้าน ทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นต้น การฝึกฝนดังกล่าวต้องเน้นมากกว่าปกติ นอกจากนี้ยังต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

เช่น นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด ถ้าเราสามารถจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมแล้ว เด็กเหล่านี้จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตได้มากกว่าที่เราคาดคิดเสียอีก ส่วนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ควรเน้นด้านวิชาการให้น้อยลงกว่าเด็กปกติ เน้นวิชาการที่จะช่วยให้เขามีทักษะเพียงพอในการพึ่งตนเองได้ ในการทำงาน และการสังคม หลักสูตรสำหรับเด็กโตควรเน้นใน 2 ด้าน คือ ด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง (Self-help skills) เช่น การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องต่าง ๆ ภายในบ้านและอาคาร การใช้สิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น อีกด้านหนึ่ง คือ ทักษะทางอาชีพ ส่วนมากต้องเน้นทักษะ การทำงานในโรงงานในอารักขาเพื่อเตรียมเด็กสำหรับการทำงานในสังคมต่อไป

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรง และรุนแรงมาก แต่ก่อนนั้นการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ถูกละเลยมาตลอด เพิ่งมาในช่วงปี ค.ศ. 1970 นี้เองที่เริ่มมองเห็นว่า เด็กเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาตามสิทธิของเขาด้วย การให้การศึกษาต้องเน้นที่ทักษะพื้นฐานเพื่อการอยู่รอด และทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือตนเอง ขอบข่ายของทักษะที่ควรฝึกได้แก่ การกระตุ้นประสาทสัมผัส การพัฒนาประสาทสัมผัส และการบูรณาการประสาทสัมผัส การช่วยเหลือตนเอง ภาษา และการตอบสนอง นอกจากนี้ต้องฝึกการปรับพฤติกรรมด้วย เนื่องจากเด็กมักมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น นั่งโยกตัว กอดขา ขับถ่ายไม่ถูกที่ เป็นต้น

การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชั้นเรียนปกติ ปัจจุบันแนวโน้มการศึกษาแต่ละประเภท เน้นให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนรวมในโรงเรียนปกติ ซึ่งครูจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนี้

1. สอนเป็นลำดับขั้นตอนอย่างละเอียด สอนซ้ำ ๆ ไปทีละขั้น แม่แต่งงานที่ซับซ้อนก็สอนให้กับเด็กเหล่านี้ได้ไม่ยาก หากสอนทีละขั้นตอนอย่างช้า ๆ ไปตามลำดับ
2. ในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต้องให้เด็กได้ทำซ้ำ ๆ และทบทวน
3. พยายามให้เด็กออกเสียงสิ่งที่เรียนด้วย เนื่องจากการออกเสียงมีส่วนช่วยในการเรียนรู้ของเด็กได้ดีขึ้น
4. ต้องสร้างแรงจูงใจให้เด็กได้เรียนรู้ งานที่ใหม่ ยาก ซับซ้อน ไม่สามารถส่งเสริมแรงจูงใจให้กับเด็กประเภทนี้
5. ประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประเมินที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และต้องเก็บบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ
6. พยายามให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเมื่อเด็กทำกิจกรรมใด ๆ การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเป็นแรงจูงใจที่ดีในการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินผลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ซึ่งมีเซวาร์ปัญญา 50-70 การประเมินผลควรเป็นไปตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของ

นักเรียนแต่ละคนควรมีการประเมินผลจุดมุ่งหมายระยะยาว เพื่อปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ของนักเรียนแต่ละคนให้เหมาะสมในการประเมินผลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรมีการ รวบ รวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีแผนการต่าง ๆ มากน้อยเพียงใดและควรปรับปรุงวัตถุประสงค์ใดบ้าง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาในระดับผิกอบรมได้ ซึ่งมีเขาว์ปัญญา 35-49 การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับแผน การศึกษาเฉพาะบุคคล โดยกำหนดจุดมุ่งหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การประเมินจะต้องเป็น ไปตามจุดมุ่งหมายเหล่านั้น จุดมุ่งหมายระยะสั้นควรมีการประเมินทุกระยะ เช่น ทุกเดือน หรือทุกสาม เดือน จุดมุ่งหมายระยะยาว ประเมินอย่างน้อยปีละครั้ง และในการประเมินแต่ละครั้งต้องมีข้อมูลครบถ้วน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการจัดการ ศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น การพัฒนาทักษะเบื้องต้น อันได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง พร้อมด้วยการฝึก อาชีพ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเอง

ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองเป็นความสามารถที่พัฒนาผสมผสานจากทักษะ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ การที่เด็กสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ ด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐาน เมื่อสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีแล้วยังเป็นพื้นฐานนำไปสู่ การทำงานง่าย ๆ ประกอบอาชีพตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2.1 กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พุทธศักราช 2563 กล่าวถึง การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กพิการ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ เป็นขั้นตอนแรกในการรวบรวม ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ และตัดสินใจในการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) การดำเนิน การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การซักประวัติ สังคมมิติ และการเยี่ยมบ้าน ซึ่งมีหลักการในการเก็บรวบรวมแต่ละวิธีพอสังเขป ดังนี้

1.1 การสังเกต คือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธีเพื่อ วิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ซึ่งเหมาะกับการศึกษาพฤติกรรมที่ค่อนข้าง ลึกซึ้งซึ่งในเด็กพิการและครอบครัว เพื่อสนับสนุนหรือขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้มาจากการบอกเล่า

หรือเป็นข้อมูลที่เสริมความเข้าใจให้ชัดเจนถูกต้องยิ่งขึ้น แต่มีข้อจำกัดของวิธีการสังเกต คือ อาจมีอารมณ์ร่วม มือคดิหรือเข้าข้างกลุ่มที่ศึกษา จะส่งผลต่อความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ การบันทึกผลการสังเกต มักมีลักษณะเป็นการพรรณนา สิ่งที่ต้องสังเกต ได้แก่ การกระทำของแต่ละบุคคล แบบแผนการกระทำความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม

1.2 การสัมภาษณ์ คือ การรวบรวมข้อมูลโดยการพบปะ พูดคุย สนทนากับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ซึ่งอาจใช้การสัมภาษณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นมาตรฐาน (Standardized interview หรือ Structured interview) หรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นมาตรฐาน (Unstandardized interview หรือ Unstructured interview) หลังจากการสิ้นสุดการสัมภาษณ์ให้รีบทำการบันทึกให้สมบูรณ์

1.3 การซักประวัติ คือ การได้ข้อมูลเบื้องต้นของเด็กพิการด้านต่าง ๆ จากการกรอกแบบสอบถามประวัติและการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กพิการและครอบครัว ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงยิ่งขึ้น ประกอบกับจะได้ทัศนคติ ความรู้สึก ความคิดเห็นของเด็กพิการและครอบครัวในปัญหาความต้องการด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เขากำลังประสบอยู่โดยทั่วไป การซักประวัติเป็นการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างเด็กพิการและครอบครัวกับครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้รับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด ซึ่งการซักประวัติต้องอาศัยการมีมนุษยสัมพันธ์ การใช้ภาษาพูด ภาษากาย สีหน้า ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเด็กพิการและครอบครัว ซึ่งพบว่าการต้อนรับและการรู้จักบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์มีความสำคัญ ทำให้เด็กพิการและครอบครัวรู้สึกอบอุ่น การจัดสภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นเอกเทศ อบอุ่นและแสงพอเหมาะ หลีกเลี้ยงการแทรกแซง หรือการถูกขัดจังหวะระหว่างดำเนินการมีความสำคัญในการซักประวัติ รวมถึงกระบวนการตอบสนองความต่อเนื่องขณะตอบคำถาม รูปแบบของคำถามควรหลีกเลี่ยงคำถามที่มีหลายตัวเลือก หลายคำถามหลายคำตอบในประโยคเดียวกัน ควรเป็นคำถามเปิดเพื่อให้เกิดความหลากหลายและหลีกเลี่ยงการถามนำ ผู้ซักประวัติที่ดีควรเฝ้ายิ่งคำตอบ สังเกตอาการหรืออารมณ์ผู้ตอบ โดยมีการกระตุ้นให้เด็กพิการและครอบครัวตอบคำถามอย่างต่อเนื่อง

1.4 สังคมมิติ คือ การรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคสังคมมิติ เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง และชุมชนที่อยู่รอบตัวเด็กพิการ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมของเด็กพิการและการประสานส่งต่อให้เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและชุมชนต่อไป

1.5 การเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านเด็กพิการจะช่วยให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือบริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ สภาพครอบครัว และบริบทชุมชน ซึ่งควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการเยี่ยมบ้าน ดังนี้

1.5.1 เตรียมแบบบันทึกข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แฟ้มหรือข้อมูลเด็กพิการ ข้อมูลเดิมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นัดหมายคณะทำงานและครอบครัวล่วงหน้า

1.5.2 ประสานงานอาสาสมัครในชุมชนและกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมทั้งให้คำปรึกษา ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลก้าวหน้าด้านพัฒนาการเด็กพิการ การไปเยี่ยมบ้าน ควรคำนึงถึงผู้เกี่ยวข้อง สาระสำคัญ

2. การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ

การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา เป็นวิธีการคัดกรองเด็กหรือบุคคลที่มีความบกพร่องแยกจากเด็กทั่วไป จัดเป็นการค้นหาเบื้องต้นว่า มีความผิดปกติ หรือมีอัตราเสี่ยงสูงต่อการมีความผิดปกติ การคัดกรองเพื่อประโยชน์ทางการศึกษานั้น มักจะพิจารณาว่าเด็กมีลักษณะอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น มีความพิการ มีความบกพร่องหรือมีศักยภาพจำกัดหรือไม่ จุดมุ่งหมายในการคัดกรองประเภทความพิการ เป็นการช่วยค้นหาเด็กที่ควรจะได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

การส่งต่อ เป็นกระบวนการเพิ่มเติม หลังจากการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาเพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยอย่างละเอียดเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การตรวจวัดระดับการได้ยิน การตรวจวัดระดับสติปัญญา เป็นต้น

3. การประเมินความสามารถพื้นฐาน

การประเมินความสามารถพื้นฐาน เป็นการประเมินให้ทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาตลอด จนให้คำนึงถึงทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะ ซึ่งมีหลักการ และกระบวนการประเมินความสามารถพื้นฐานที่สำคัญ 7 ประการ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) Bowe G. Frank (1995) กล่าวถึง ดังนี้

3.1 นักการศึกษาและนักวิชาชีพควรคำนึงถึงกระบวนการประเมิน 5 ประการนี้เป็นสำคัญ

3.1.1 การสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ

3.1.2 การจดบันทึกผลการประเมินในหลายสถานการณ์

3.1.3 การวิเคราะห์งานและจัดกระทำกับข้อมูลพฤติกรรมเด็ก

3.1.4 การแยกแยะความแตกต่างของพฤติกรรมเด็ก

3.1.5 ระบุวัตถุประสงค์ของการสอนตามสิ่งประเมินได้

3.2 พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตนั้น อาจมีสาเหตุของปัญหาที่ได้ อย่าว่่วนตัดสินใจจากสถานการณ์เดียว

3.3 การสังเกตพฤติกรรม ต้องประเมินทุกด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านการปรับตัว ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

3.4 ในการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการที่เป็ยงเบนไป ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเด็กปกติในวัยเดียวกัน

3.5 การประเมินเด็กและการวัดผลเด็ก ควรได้จากการรวบรวมจากการสังเกตเด็กที่บ้านที่คลินิก ในโครงการบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือที่โรงเรียน

3.6 ความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติและวัฒนธรรม สภาพของความจริง ควรนำมาเป็นข้อพิจารณาด้วย นอกจากนี้บทสัมภาษณ์ของผู้ปกครองก็เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินเด็กด้วย

3.7 ควรประเมินหลายครั้งก่อนที่จะสรุปผล

4. การจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

4.1 การจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว เป็นแนวทางในการวางแผนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัวตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครอบครัวกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนบริการที่เหมาะสมของแต่ละครอบครัว แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวนี้จะประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งข้อมูลที่จะช่วยเพิ่มความสามารถของครอบครัวในการดูแลหรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบของการประสานงานบริการ จะมีความหลากหลายในการให้บริการของนักวิชาการต่างอาชีพที่มีความสำคัญต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับโครงสร้างและหน้าที่นักวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม ในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวที่มารับบริการ ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ คณะสหวิชาชีพวางแผนร่วมกัน ในการปฏิบัติงานต้องมีผู้ประสานงานบริการ ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวม ประสานงานให้ข้อมูล สนับสนุน ช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น จึงจะทำให้งานประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

4.2 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนัก รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมต่อ

การจัดการศึกษา รวมทั้งมีแนวทางในการจัดหา หรือจัดบริการเสริมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลทางการแพทย์หรือด้านสุขภาพ 3) ข้อมูลด้านการศึกษา 4) ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น 5) การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษาพิเศษ 6) ความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 7) คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และ 8) ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน

5. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม

การจัดกิจกรรมให้เด็กพิการทุกประเภทจะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถ พื้นฐานและข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละบุคคล และพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความสามารถทักษะพื้นฐาน 6 ทักษะ และทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ

6. การประเมินความก้าวหน้า

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จะต้องมีการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะได้จากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก แฟ้มผลงานเด็ก การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ การทำสัมคมมิติ การใช้แบบทดสอบ โดยครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้รับผิดชอบ นักวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้อง อาจมีการประชุมเพื่อสรุปความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ตลอดจนมีการรายงานความก้าวหน้า โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และร่วมตัดสินใจในการทบทวน และปรับแผนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเป็นเฉพาะบุคคล ซึ่งควรประเมินเพื่อทบทวนและปรับแผนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ

การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ เป็นการกำกับ ติดตามผลการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มตามหลักสูตร และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามที่ระบุไว้ในแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมถึงการได้รับสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ได้รับการส่งต่ออย่างเหมาะสมทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ สังคม และอาชีพ

8. ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะความบกพร่องทางสติปัญญา

สามารถช่วยเหลือตนเองและดูแลความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ประสพการณ์สำคัญ มีดังนี้

- 8.1 การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง
- 8.2 การเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์
- 8.3 การระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยตนเอง
- 8.4 การทำงานบ้านง่าย ๆ
- 8.5 การทำอาหารง่าย ๆ

กล่าวโดยสรุปว่า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ จะต้องมีการประเมินตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ โดยให้เด็กพิการได้รับการดูแล และประสบการณ์ที่ดีที่สุดจากพ่อ แม่ ครอบครัวยุ คณาสหวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งที่บ้านและศูนย์การศึกษาพิเศษ

2.2 ความหมายของทักษะการช่วยเหลือตนเอง

วันดี นิงสานนท์, วินัดดา ปิยะศิลป์ และสุมิตร สุตรา (2552) มาริษา โกวิทย์ (2558) กล่าวว่า การช่วยเหลือตนเอง คือ การทำงานเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเอง เพิ่มความสามารถที่เขามีอยู่หรือต้องการความช่วยเหลือน้อยที่สุด ได้แก่ การเลือกเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การจัดกระเป๋าอุปกรณ์การเรียน และการทำความสะอาดรองเท้าและกระเป๋านักเรียน

องค์การอนามัยโลก (2553) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการปรับตัว และมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในการที่เผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทักษะชีวิต ซึ่งหมายถึงความสามารถของบุคคล โดยใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะในการปรับตัว จัดการกับความต้องการและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้ชีวิตของบุคคลประสบความสำเร็จ

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ (2558) กล่าวว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัย และถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญด้านหนึ่งของเด็ก และเป็นทักษะพื้นฐานต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ อีกทั้งเด็กต้องใช้ทักษะการช่วยเหลือตนเองไปตลอดชีวิต แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มักมีข้อจำกัดในการช่วยเหลือตนเอง ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเมื่อโตขึ้นปัญหานี้ก็จะกลายเป็นภาระสำหรับสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถช่วยเหลือดูแลตนเองได้ในวัยเด็กบ้าง จึงเป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองและครูผู้สอน คือ ผู้ที่มีบทบาทร่วมกันพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระของผู้อื่น การฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น 4 เรื่อง คือ การรับประทานอาหารและการดื่มน้ำ การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการแต่งตัว

สรุปได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัย และถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญด้านหนึ่งของเด็ก เป็นทักษะพื้นฐานต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ อีกทั้งเด็กต้องใช้ทักษะการช่วยเหลือตนเองไปตลอดชีวิต แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มักมีข้อจำกัดในการช่วยเหลือตนเอง ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเมื่อโตขึ้นปัญหานี้ก็จะกลายเป็นภาระสำหรับสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองเพื่อนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถช่วยเหลือดูแลตนเองได้ในวัยเด็กบ้าง จึงเป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่ง

2.3 คุณค่าและประโยชน์ของทักษะการช่วยเหลือตนเอง

วิมล ตั้งตระกูลพาณิชย์, รณิดา เขยชุ่ม และพัฒนา ชัชพงศ์ (2558) ศึกษาคู่มือพัฒนาความรับผิดชอบการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ เป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง ของเด็กอายุ 2-3 ปี เช่น การใช้ช้อนตักอาหารเอง แต่งตัวเอง ล้างมือได้เอง เป็นต้น เพราะการที่เด็กดูแลตนเองได้ในชีวิตประจำวัน เด็กจะรู้สึกว่าการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ นำไปสู่ความรู้สึกมั่นคงและเป็นสุข ซึ่งตรงกับหลักทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสันของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ปีที่ 1 และ 2 มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น เนื่องจากคู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยประกอบวารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2558 คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลายมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบและเด็กได้ฝึกทักษะการฟัง การคิด การแก้ปัญหา การติดตามเรื่องราว แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน โดยมีเทคนิคการเล่นบทบาทสมมติ และเกม ซึ่งสามารถช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นได้

รักชิณา หดย้อย (2557) ประโยชน์และวิธีในการช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เห็นคุณค่าของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง สามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับวิธีการฝึกการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องกำหนดเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ขั้นตอนฝึกให้เป็นขั้นตอนย่อย โดยเน้นการช่วยเหลือจากการกระตุ้นเตือนทางกาย เช่น การจับ สัมผัส เน้นทางวาจา ควรมีการเสริมแรงบ่อย ๆ และเน้นทางสายตา เพื่อให้เด็กประสบผลสำเร็จในการฝึกการช่วยเหลือตนเอง

สรุปได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็ก เป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่าย เรียนรู้ได้เร็ว และช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน การใช้ช้อนตักอาหารเอง แต่งตัวเอง

ล้างมือได้เอง เป็นต้น เพราะการที่เด็กดูแลตนเองได้ในชีวิตประจำวัน เด็กจะรู้สึกว่าการที่ตนเองได้นำไปสู่ความรู้สึกมั่นคงและเป็นสุข

3. หลักการและแนวคิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR)

รัชณี สรรเสริญ (2556) กล่าวว่า การศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบการดูแลคนพิการ โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ภายใต้กรอบการดำเนินงาน การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และแนวคิดนวัตกรรมการดูแลภาวะเรื้อรัง ซึ่งเน้นการพัฒนาระบบ การดูแลคนพิการโดยครอบครัว ชุมชน ทีมสุขภาพเชิงรุกที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการโดยตรง (Micro system) และเชื่อมโยงเข้ากับระบบ ของการดูแลสนับสนุนขององค์กรในชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการทางอ้อม (Mesosystem) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย คนพิการ ญาติผู้ดูแล และครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลคนพิการ (บุคลากรด้านสุขภาพ ตัวแทนองค์กรส่วนท้องถิ่น/ชุมชน) จำนวน 124 คน ในพื้นที่ต้นแบบ อำเภอ แห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน ที่เลือกแบบเจาะจง กระบวนการพัฒนา ประยุกต์ใช้การมอง การคิด และการปฏิบัติ ที่มีลักษณะเกี่ยวปฏิสัมพันธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การระดมความคิด และการสังเกต ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาได้ 2 นวัตกรรมการดูแลคนพิการ คือ

นวัตกรรมที่ 1 รูปแบบระบบการดูแลคนพิการโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 แนวคิดหลัก คือ 1) การดูแลต่อเนื่องที่ไร้รอยต่อ 2) ความเข้มแข็งของครอบครัว 3) ศักยภาพของชุมชน 4) การเรียนรู้ร่วมกัน สู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และ 8 หลักการสำคัญ คือ 1) บทบาทของครอบครัว 2) บทบาทของภาคีเครือข่าย 3) การเข้าถึงบริการ 4) การประสานงาน ที่ไร้รอยต่อ 5) การจัดเตรียมบริการที่เหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและคนพิการ 7) การเคารพในศักดิ์ศรีของคนพิการ 8) ความรับผิดชอบในสิ่งที่สะท้อน

นวัตกรรมที่ 2 WE CAN DO by TIM เป็นกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา ภาคีหุ้นส่วน ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน 3 คุณลักษณะ คือ 1) W-Willing การสร้างความตั้งใจ มุ่งมั่น และความร่วมมือในการดูแลคนพิการ 2) E-Exploration การร่วมค้นหาองและสะท้อนปัญหา ความต้องการ 3) C-Cognition การรวมพลังร่วมคิดเพื่อการพัฒนา 4) A-Acting การร่วมปฏิบัติตาม ระบบการดูแลที่พึงประสงค์ 5) N-Notice การร่วมประเมินและให้ข้อเสนอแนะการปฏิบัติ 6) D-Decoration การร่วมแสวงหาและพัฒนาต่อ 7) O-outstanding การสร้างความโดดเด่น ความต่อเนื่อง และ ความยั่งยืนด้วยการเพิ่มพลัง 3 คุณลักษณะ (TIM) คือ 1) ภาคีหุ้นส่วนจิตอาสา ต้องทำงานเป็นทีมในการดูแลคนพิการ (T-Team approach) 2) ทีมภาคีหุ้นส่วนจิตอาสาต้องมีแรง

บันดาลใจในการดูแลคนพิการ (I-Inspiration) 3) ทีมภาคีหุ้นส่วนจิตอาสา ต้องมีความรู้สึกร่วมในการทำเพื่อมวลมนุษยชาติ (M-Mankind)

Owens, T. R. & Wang, C. (2016) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น โดยแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างหนึ่งคือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือที่เรียกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนหรือการเรียนรู้ที่ช่วยให้เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจากชุมชน การเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้เสริมสร้างทักษะการทำงานตามสภาพแวดล้อมจริง และมีประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านอื่น ๆ เช่น มีผลบวกต่อการพัฒนาการรับรู้ในความสามารถของตนเอง การเจริญเติบโตทางด้านจิตวิญญาณ พัฒนาทางด้านคุณธรรม พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำ และมีผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียนและชุมชน

ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) กล่าวว่า การแบ่งกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ไม่อาจแบ่งกันได้อย่างชัดเจนตายตัว ขึ้นอยู่กับบริบทและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหรือโครงการที่เฉพาะเจาะจง เช่น การนำผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้การบริการสังคม และการวิจัยชุมชน (Community-Based Research) บางครั้งอาจใช้สลับกันหรือร่วมกันกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นส่วนใหญ่ของการบริการสังคมและการวิจัยชุมชน ดังนั้น การนำไปใช้จะต้องระบุงยุทธ์และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน อนึ่ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอกห้องเรียน

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์การประเมิน และการแก้ปัญหาโดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะในระหว่างเรียน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลกแห่งความจริง” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการ หรือลักษณะของชุมชนนั้น ๆ เพื่อสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ที่บูรณาการกลยุทธ์การสอนอย่างหลากหลายวิธีร่วมกับการทำโครงการที่ผู้เรียน ได้สัมผัสชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความหลากหลายและความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสู่การทำงานในอนาคต การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีหลายกลยุทธ์ ได้แก่ การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ การศึกษาความเป็นพลเมือง การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน การเรียนรู้โดยการบริการและการเรียนรู้ โดยการใช้การทำงาน เป็นฐาน ในแต่ละกลยุทธ์มีกระบวนการที่เชื่อมโยงการทำงาน ในชั้นเรียนกับชุมชนที่มีความหมาย โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาครูผู้เรียน และคนในชุมชน ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน ในการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนา ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากผู้เรียนได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย เป็นการเรียนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้การนำกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้สอนจะต้องระบุกกลยุทธ์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชน ภายใต้ความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายทางการศึกษา และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและผู้เรียน

Flecky, et al. (2019) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นที่รู้จักในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ทวีป แอฟริกา และเอเชีย ในชื่อว่าการเรียนรู้ โดยการใช้การบริการสังคม (Service Learning : SL) เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ ออกแบบมา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน

อุมาพร อ่อนคา, อุดร อรกุล และ วรวรรณ อุบลเลิศ (2561) ศึกษาและวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อเสริมทักษะอาชีพในท้องถิ่น ผู้เรียนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ในบทเรียนมากขึ้น มีการบรรยากาศในห้องเรียนที่น่าสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารได้ตลอดเวลา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ กับบทเรียน ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และผู้เรียนสามารถทบทวนการเรียนรู้ ได้ทันที

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการดูแลคนพิการโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน และการใช้กระบวนการ เป็นแนวทางและกลวิธีที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้ และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์การประเมินและการแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะในระหว่างเรียน ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของ คณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำ คณะสี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็น

การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลกแห่งความจริง” โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ครูผู้เรียน ครอบครัว และคนในชุมชน สำหรับที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการต่อไป

3.2 บทบาทหน้าที่ของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ศูนย์การศึกษาพิเศษ

คู่มือการปฏิบัติงาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ. 2560) กล่าวถึง ขอบเขตการดำเนินงาน ส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟูคนพิการโดยสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ภายใต้โครงสร้างการบริหาร และขอบข่ายหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. วางแผนและประสานงานร่วมกับเครือข่ายที่ดูแลคนพิการเพื่อการพัฒนาคนพิการในเขตพื้นที่บริการ
2. สนับสนุนและส่งเสริมการมีเจตคติด้านบวกในการดูแลผู้พิการโดยครอบครัวและชุมชน
3. ให้บริการด้านการศึกษาและฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคนพิการในชุมชน
4. ประสานงานให้มีการบริการทางการแพทย์ การช่วยเหลือบริการ บำบัดฟื้นฟูด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้พิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ประสานงาน สนับสนุน และส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมรายได้แก่ผู้พิการและครอบครัว
6. รวบรวม ข้อมูลสารสนเทศ การให้บริการเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. จัดทำโครงการ/กิจกรรม สนับสนุน ส่งเสริม เกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ
8. สรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2560) กล่าวถึง หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของเด็กพิการ ที่หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งที่บ้านและชุมชน เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดำเนินการโดยจัดและส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และให้บริการตามแผน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดทำแผนให้บริการ

ช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP) ให้คำปรึกษาแนะนำ และบริการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กพิการแต่ละประเภทด้วยการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน/ข้อมูลทั่วไป การคัดกรองเด็กพิการทางการศึกษาตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศักยภาพพื้นฐานของเด็กพิการ การประเมินความก้าวหน้า การสรุปพัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

บทบาทที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับเด็กพิการดำเนินการ โดยส่งเสริม สนับสนุนให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่เด็กพิการ ครอบครัว สถานศึกษา และทุกภาคส่วนในพื้นที่บริการจัดให้มีการส่งเสริมการผลิตสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การให้บริการคำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

บทบาทที่ 3 บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ (Transitional Services) ดำเนินการโดยประสานสถานศึกษา มีการจัดการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ โดยการสำรวจ จัดทำ และจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานให้เด็กพิการได้รับบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กพิการทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ และการอาชีพ เช่น วินิจฉัย หรือฟื้นฟูทางการแพทย์ การเรียนรวม การสังคมสงเคราะห์ การได้รับสิทธิทางกฎหมาย และการฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดเตรียมเด็กพิการให้มีความพร้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของเด็กพิการด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากสถานศึกษาหนึ่งไปอีกสถานศึกษาหนึ่ง จากบ้านไปสู่สถานศึกษา/โรงพยาบาล/สถานประกอบการอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ โดยจะต้องให้เด็กพิการ/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กับคณะสหวิชาชีพ เพื่อให้การส่งต่อของเด็กพิการมีข้อจำกัดน้อยที่สุด ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

บทบาทที่ 4 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษาดำเนินการ โดยส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพและการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการ การจัดการกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ต้องดำเนินการ โดยการให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลเด็กพิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม ทักษะการรับรู้

และแสดงออกทางภาษา ทักษะการใช้สติปัญญา เตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะจำเป็นพิเศษเฉพาะความพิการ

บทบาทที่ 5 เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ บริการ ดำเนินการโดยจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ สถิติ ทะเบียนเด็กพิการ การได้รับบริการทางการศึกษา และอาชีพในพื้นที่บริการ ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของเด็กพิการ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ ประสานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างเจตคติ และความตระหนักร่วมในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

บทบาทที่ 6 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ดำเนินการโดยสนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวมทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษาได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สนับสนุนให้สถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทบาทที่ 7 ภาระหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

องค์การอนามัยโลก (2556) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คนพิการและครอบครัวของคนพิการ มีบทบาทสำคัญยิ่งใน CBR ดังนี้
 - 1.1 การมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในทุกแง่มุมของการจัดการโปรแกรม CBR
 - 1.2 การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ CBR ระดับท้องถิ่น
 - 1.3 การมีส่วนร่วมโดยการอาสาและทำงานเป็นบุคลากร CBR
 - 1.4 การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความพิการในชุมชน เช่น การชี้ให้เห็นถึงกำแพงที่ขวางกั้นอยู่และการเรียกร้องให้สมาชิกในชุมชนทำลายกำแพงนั้นลงเสีย
2. สมาชิกในชุมชน CBR สามารถให้ประโยชน์ทุกคนในชุมชนได้ โปรแกรม CBR ควรจะกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนรับบทบาทและความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การเข้าร่วมในการฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจคนพิการ
 - 2.2 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติที่อาจไปจำกัดโอกาสของคนพิการ และครอบครัว

2.3 การพิจารณาให้เห็นถึงอุปสรรคอื่น ๆ ที่จะทำให้คนพิการและครอบครัวไม่สามารถร่วมใช้ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้

2.4 การเป็นตัวอย่างและการนำคนพิการและครอบครัวให้มาเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

2.5 การมอบทรัพยากร (เช่น เวลา เงิน อุปกรณ์) ให้กับโปรแกรม CBR

2.6 การปกป้องชุมชนและการพิจารณาให้เห็นถึงต้นเหตุแห่งความพิการ

2.7 การให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือที่จำเป็นสำหรับคนพิการและครอบครัว

3. องค์กรประชาสังคม บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรและกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับระดับขององค์กร เช่น ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือระดับชุมชน และยังได้รับอิทธิพลจากระดับประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมในงานด้านความพิการและ CBR ด้วย แต่เดิมองค์กรพัฒนาภาคเอกชนจำนวนมาก เคยเป็นศูนย์กลางในการทำงาน CBR ดังนั้นองค์กรในกลุ่มนี้จึงเป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องหลังโปรแกรม CBR ที่จัดตั้งใหม่หรือมีอยู่แล้วได้ บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรประชาสังคมโดยทั่วไป มีดังนี้

3.1 การพัฒนาและจัดตั้งโปรแกรม CBR ในกรณีที่มีการสนับสนุนจากรัฐบาลในระดับที่จำกัด

3.2 การให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค ทรัพยากรและการฝึกอบรมสำหรับโปรแกรม CBR

3.3 การสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายการส่งต่อระหว่างผู้มีส่วนได้เสียด้วยกันเอง

3.4 การสนับสนุนโปรแกรม CBR ในการก่อเกิดความสามารถให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ

3.5 การนำเรื่องความพิการเข้าสู่โปรแกรมและบริการสายหลักที่มีอยู่แล้วอื่น ๆ

3.6 การสนับสนุนให้มีการประเมินวิจัยและพัฒนา CBR

4. รัฐบาล ปัญหาเรื่องความพิการนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับรัฐบาลทุกระดับและทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพ การศึกษา การว่างงานและสังคม บทบาทและความรับผิดชอบของรัฐบาลมีดังนี้

4.1 การเป็นองค์กรหลักในการนำการจัดการ และ/หรือการจัดตั้งโปรแกรม CBR ระดับชาติ

4.2 การออกกฎหมายและกรอบนโยบายที่เหมาะสมเพื่อการสนับสนุนสิทธิของคนพิการ

4.3 การพัฒนานโยบาย CBR ระดับชาติ หรือการทำให้ CBR เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายการฟื้นฟูหรือการพัฒนา

4.4 การจัดทรัพยากรบุคคล วัสดุและเงินทุนให้แก่โปรแกรม CBR

4.5 การทำให้คนพิการและสมาชิกในครอบครัว สามารถเข้าถึงโปรแกรม บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะทั้งปวง

4.6 การพัฒนา CBR ให้เป็นวิธีการในเชิงปฏิบัติหรือเป็นกลไกนำส่งบริการฟื้นฟู ต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศ

5. ผู้จัดการ CBR บทบาทและความรับผิดชอบของผู้จัดการ CBR นั้นขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้จัดตั้งโปรแกรม CBR และขึ้นอยู่กับว่าโปรแกรมนี้มีการกระจายการจัดการออกจาก ศูนย์กลางมากน้อยเพียงใด อาทิ โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือระดับท้องถิ่น เป็นต้น แต่ในภาพรวมแล้วบทบาทและความรับผิดชอบของผู้จัดการ CBR มีดังต่อไปนี้

5.1 การดูแลความเป็นไปของแต่ละขั้นตอนของวงจรการจัดการ

5.2 การดูแลให้มั่นนโยบาย ระบบและกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยเพื่อการจัดการ โปรแกรม

5.3 การสร้างและการรักษาเครือข่ายและพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกชุมชน

5.4 การทำให้ผู้เกี่ยวข้องหลักทุกรายมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของวงจร การบริหาร และได้รับการแจ้งให้ทราบถึงความสำเร็จและพัฒนาการต่าง ๆ

5.5 การขับเคลื่อนและจัดการทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรด้านเงินทุน บุคคลและวัสดุ

5.6 การก่อเกิดความสามารถให้กับชุมชนและการทำให้ปัญหาเรื่องความพิการ เข้าเป็นวาระหนึ่งของแนวทางการพัฒนาสายหลัก

5.7 การจัดการในแต่ละวัน โดยการมอบหมายงานและความรับผิดชอบ

5.8 การสนับสนุนและกำกับบุคลากร CBR อาทิ การทำให้บุคลากร CBR ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบ ตลอดจนการพบปะกับบุคลากร CBR เป็นประจำเพื่อ ทบทวนประสิทธิภาพและพัฒนาการ และเพื่อการจัดโปรแกรมฝึกอบรม

5.9 การจัดการระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าสังเกตความก้าวหน้าและประสิทธิภาพ

6. บุคลากร CBR เป็นแกนกลางสำคัญของการขับเคลื่อนโปรแกรม CBR และเป็น ทรัพยากรสำหรับคนพิการ ครอบครัวของคนพิการและสมาชิกในชุมชน สำหรับในคู่มือนี้บทบาทและ ความรับผิดชอบของบุคลากร CBR จะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ แต่โดยทั่วไปแล้วมี ดังต่อไปนี้

6.1 การค้นหาคนพิการ การตรวจประเมินความสามารถเบื้องต้นและการให้ การบำบัดขั้นพื้นฐาน

6.2 การให้ความรู้และฝึกอบรมสมาชิกในครอบครัวให้สนับสนุนและช่วยเหลือ คนพิการได้

6.3 การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่มีภายในชุมชน และการเชื่อมโยงคนพิการ และครอบครัวเข้ากับบริการเหล่านี้ โดยการส่งต่อและการติดตามผล

6.4 การช่วยคนพิการให้รวมตัวกันเป็นกลุ่มพึ่งพาตนเองได้

6.5 การรณรงค์เพื่อการปรับปรุงการเข้าถึงบริการต่าง ๆ และการทำให้คนพิการ เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยการติดต่อกับศูนย์สุขภาพ โรงเรียนและสถานที่ทำงานต่าง ๆ

6.6 การยกระดับความตระหนักในชุมชนเกี่ยวกับความพิการเพื่อสนับสนุนให้มีการนำคนพิการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตครอบครัวและชีวิตชุมชน

สรุปได้ว่า การดำเนินการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR) จะต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สถานศึกษา นักวิชาชีพ และที่สำคัญคือ ครอบครัวของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่จะต้องมีบทบาทหน้าที่เพื่อบำบัดฟื้นฟูนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ซึ่งจะต้องได้รับการคัดกรอง ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) และแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และได้รับการวัดผลประเมินผล เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสูงสุด สามารถปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวัน จนถึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

4.1 ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการศึกษาว่า แผนงานหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ทั้งในระหว่างการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับไปยังโครงการ และภายหลังจากที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น และการประเมินผลยังมีความครอบคลุมไปถึงการประเมินความเหมาะสมของ แผนงานและโครงการ เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนและโครงสร้างในขั้นตอนต่อไป การประเมินโครงการมีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้หลายท่าน ดังนี้

เกรียงศักดิ์ พานโคก (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ เกี่ยวกับอนาคตของโครงการ

ยุทธชัย ไตรราช (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการ มิใช่การพิสูจน์เพื่อเป็นการปรับปรุง แนวปฏิบัติแนวดำเนินการ โดยใช้หลักการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้การกำหนด วัตถุประสงค์บรรลุผลที่ต้องการพร้อมกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ยังได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีคุณค่า เกิดประโยชน์ สร้างขวัญกำลังใจในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารโครงการเกิด ประสิทธิภาพสนองตามความต้องการของสังคม การประเมินโครงการเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล

อย่างทุกระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจนครอบคลุมตั้งแต่ก่อนเริ่มต้น และตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการไปจนกระทั่งเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยการนำข้อมูลผ่านการรวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าสมมติฐานที่เชื่อถือได้เพื่อพิสูจน์ให้ผู้บริหารโครงการนำมาประกอบการพิจารณากำหนดคุณค่านำไปสู่การวัดผลที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเพียงใดจะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาส่วนใดดำเนินการต่อไปหรือยกเลิก

วิชญาณ์ ยอดหล้า (2552) ; เพชรรัตน์ พวงทอง (2550) ; สุคนธ์ เทพณรงค์ (2553) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ การศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโครงการกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการที่ได้กำหนดไว้ โดยต้องมีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพของโครงการเพื่อนำไปสู่การพิจารณาตัดสินคุณค่าว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือต้องปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินการต่อไปหรือยุติโครงการนั้น

เชาว์ อินใย (2553) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการโครงการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) การดำเนินการ (Transformation) ผลผลิต (Output) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment)

ธนนสิน อวีโรธนา (2553) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จโครงการกระบวนการและผลผลิตว่า สอดคล้องกับผลของโครงการรองรับนโยบายจากหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์การประเมินเป็นสำคัญ

พศิน แดงจวง (2554) กล่าวว่า การประเมินโครงการ เป็นการสร้างสรรค์ที่ถูกต้องชัดเจนและเพียงพอแก่ผู้ใช้ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ เป็นการดำเนินงานที่ต้องทำควบคู่ไปกับการดำเนินแผนงาน หรือโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ทันเวลาต่อการแก้ไขปรับปรุงโครงการ อีกทั้งเป็นการกำกับให้มีการดำเนินโครงการตามแผนหรือโครงการที่วางไว้

นันทนา ไกล่ชิต (2554) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อให้การตัดสินใจว่า โครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร ควรปรับปรุง แก้ไขหรือพัฒนาในด้านใด หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการประสบผลสำเร็จตรงกับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ทราบว่า การดำเนินโครงการบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ตลอดจนทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของ การดำเนินโครงการนั้น ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการ ว่าจะแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาโครงการนั้นเพื่อดำเนินงานต่อไป หรือยุติการดำเนินงานโครงการนั้น

4.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การบริหารโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง การปกครองก็ตามจะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องอาศัยการประเมินโครงการ ที่เป็นระบบและมีความเป็นปรนัย มีนักวิชาการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ ของการประเมินโครงการ ดังนี้

พิสนุ พงศ์ศรี (2556) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. ช่วยเป็นแนวทาง หรือวิธีการที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่ต้องการจะให้เป็นไปใน อนาคตอย่างมีระบบ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ได้
2. ช่วยกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำให้ต่อเนื่อง สอดคล้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ และมีประสิทธิผลได้
3. ช่วยให้เกิดการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องไม่ให้ กิจกรรมบางอย่างขาดหายไป หรือซ้ำซ้อนกัน
4. ช่วยให้เกิดการประเมินผลอย่างมีขั้นตอนและมีระบบที่ดีทำให้ได้สารสนเทศจาก การประเมินที่เป็นประโยชน์

เพชรรัตน์ พวงทอง (2550) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินจะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของการดำเนินงาน มีความชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ก่อนที่จะนำโครงการไปใช้ ย่อมจะได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดจาก ผู้บริหารและผู้ประเมิน ส่วนใดที่ไม่ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานในการดำเนินงาน หาก ขาดความแน่นอนที่แจ่มชัดจะต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขให้มีความถูกต้อง
2. ประโยชน์เดิมที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของ โครงการ ข้อมูลใดหรือปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือ ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิดจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือ ปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัด ทอน และทรัพยากรใดที่ขาดจะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม

3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้น เมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้ดำเนินการต่อไป

4. การประเมินโครงการ มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และทำให้โครงการมีความเสียหายลดน้อยลง

5. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงานเพราะการประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่ง

6. การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการ มิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุง แก้ไขและเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันย่อมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทั้งปวง

7. ผลของการประเมินโครงการ อาจเป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผน หรือ การกำหนดนโยบายของผู้บริหารและฝ่ายการเมือง

8. การประเมินโครงการ ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงอุปสรรคปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวแล้วจะช่วยทำให้ผู้บริหารตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือจะยุติโครงการนั้นเสีย

เกรียงศักดิ์ พานโคก (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการอย่างมีระบบ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดมีส่วนสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน ช่วยในการตัดสินใจการบริหารโครงการและคงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานในการดำเนินงาน ตลอดจนความรับผิดชอบของหน่วยงาน

วิชัญญ์ ยอดทล้า (2552) กล่าวถึง ศูนย์ช่วยสืบค้นข้อมูลทางวิชาการออนไลน์ ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบว่าการปฏิบัติงานตามโครงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อที่จะทราบว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายที่ปฏิบัติได้จริงหรือไม่และเป้าหมายมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

3. เพื่อรวบรวมหลักฐานความจริงและข้อมูลที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การพิจารณาถึงประสิทธิผลของโครงการ

4. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปผลของโครงการ

5. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียหรือข้อจำกัดของโครงการเพื่อการตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการ

6. เพื่อให้เห็นถึงเหตุผลที่ชัดเจนของโครงการ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการตัดสินใจว่า ลักษณะใดของโครงการมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจะต้องทำการประเมินเพื่อหาประสิทธิผลและข้อมูลชนิดใดที่ต้องการเก็บรวบรวมไว้เพื่อการวิเคราะห์

7. เพื่อการตัดสินใจว่าข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่สามารถนำมาเอาไปใช้ได้

8. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าและการคาดคะเนคุณประโยชน์ของโครงการ

9. เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการพัฒนา ปรับปรุงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ

สุคนธ์ เทพณรงค์ (2553) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินโครงการ เป็นการวางแผนตามที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ การประเมินโครงการจึงมีความสำคัญที่ทำให้โครงการดำเนินงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

เชาว์ อินโย (2553) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารหรือผู้สนับสนุนงบประมาณในการตัดสินใจ ปรับปรุงหรือล้มเลิกโครงการ การกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัยประเมินโครงการ จึงมีความจำเป็นและควรให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน ผู้ใช้ผลการประเมินแต่ละระดับมีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารระดับสูงสนใจข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายระดับรองลงมา สนใจข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน ระดับปฏิบัติการ สนใจข้อมูลในขั้นตอนการดำเนินโครงการ การดำเนินงานประเมินโครงการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสม จึงจะทำให้ผลการประเมินมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุผลความจำเป็นในการตัดสินใจว่า โครงการมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดยประเมินจากปัจจัยนำเข้า (Input) การดำเนินการ (Transformation) ผลผลิต (Output) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment) ของโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน

4.3 ประเภทของการประเมินโครงการ

นักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่าน แบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้หลากหลาย ดังนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2550) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินก่อนดำเนินโครงการ หรือก่อนนำโครงการไปใช้ (Pre-evaluation Program or Ex-ante evaluation Program) ซึ่งเป็นการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้

2. การประเมินขณะดำเนินงานโครงการ (Formative, Process, On-going or Monitoring Evaluation Program) เป็นการประเมินโครงการในขณะที่กำลังดำเนินการอยู่ ยังไม่แล้วเสร็จ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานในโครงการเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนา

3. การประเมินสิ้นสุดโครงการ (Post or Summative Evaluation Program) เป็นการประเมินเมื่อโครงการ ได้ดำเนินการมาครบตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมุ่งพิจารณาผลสำเร็จของโครงการเป็นหลัก เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าจะดำเนินการต่อไป

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550) กล่าวว่า การประเมินโครงการแบ่งออกได้หลายประเภท แล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง ในที่นี้ใช้เกณฑ์การแบ่ง 4 เกณฑ์ คือ 1) แบ่งตามลำดับเวลาการบริหารโครงการ 2) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน 4) แบ่งตามหลักที่ยึดในการประเมิน

อนันต์ นามทองฉั่น (2557) กล่าวว่า ประเภทของการประเมินโครงการจะสามารถแบ่งได้หลายลักษณะตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ แต่โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ก่อนดำเนินการ 2) ระหว่างดำเนินโครงการ 3) สรุปผลรวม 4) ผลกระทบของโครงการ

สรุปได้ว่า ประเภทของการประเมิน โครงการมีหลายประเภท แต่ละประเภทจะมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการแต่ละโครงการ แล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง

4.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

มณีรัตน์ รัตนวิชัย (2553) ได้สรุปถึงความสำคัญหรือคุณประโยชน์ของการประเมินผลโครงการไว้ ดังนี้

1. การประเมินจะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงาน มีความชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ก่อนที่โครงการจะได้รับการสนับสนุนให้นำเข้าไปใช้ ย่อมได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้บริหารและผู้ประเมิน ส่วนใดที่ไม่ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานในการดำเนินงาน หากขาดความแน่นอน ชัดเจน จะต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขให้มีความถูกต้อง ชัดเจนเสียก่อน ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การประเมินโครงการมีส่วนช่วยทำให้โครงการมีความชัดเจนและสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างได้ผล มากกว่าโครงการที่ไม่ได้รับการประเมินผล

2. การประเมินโครงการ ช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ ข้อมูลใดหรือปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการปรับปรุง แก้ไข เพื่อสามารถปฏิบัติงานหรือใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิดจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่มีมากเกินไปก็จะได้รับการตัดทอนและทรัพยากรใด

ที่ขาดก็จะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม ฉะนั้น การประเมินโครงการ จึงมีส่วนที่ทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินโครงการ ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่กล่าวแล้วว่าโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้น เมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไขให้ดำเนินการไปด้วยดี ย่อมจะทำให้แผนงานดำเนินต่อไปด้วยดี และบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หากโครงการใดโครงการหนึ่งมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติ ย่อมกระทบกระเทือนต่อแผนงานทั้งหมดโดยส่วนรวม ฉะนั้น ถึงอาจกล่าวได้ว่า การประเมินโครงการมีส่วนช่วยให้แผนงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์และดำเนินงานไปด้วยดีเช่นกัน

4. การประเมินโครงการมีส่วนในการแก้ปัญหา อันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และทำให้โครงการมีข้อที่จะทำให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง

5. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน ดังที่กล่าวมาแล้ว การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่ง ซึ่งการดำเนินการอย่างมีระบบและมีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างมาก ทุกส่วนของโครงการและปัจจัยทุกชนิดที่ใช้ในการดำเนินงานจะได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียด กล่าวคือ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Output) จะได้รับการตรวจสอบประเมินทุกขั้นตอน ส่วนใดที่มีปัญหาหรือไม่มีคุณภาพ จะได้รับการพิจารณาย้อนหลัง (Feedback) เพื่อให้มีการดำเนินงานใหม่ จนกว่าจะเป็นมาตรฐานหรือตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น จึงถือว่าการประเมินผลเป็นการควบคุมคุณภาพโครงการ

6. การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการ มิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง แก้ไข และเสนอแนะวิธีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันย่อมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง โดยลักษณะเช่นนี้ ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติมีกำลังใจ มีความพึงพอใจและความตั้งใจ กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานต่อไปและมากขึ้น ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าการประเมินโครงการมีส่วนสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

7. การประเมินโครงการ ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบอุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจว่า จะดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือยุติโครงการนั้นเสีย นอกจากนั้นผลของการประเมินโครงการอาจเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผน หรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร และฝ่ายการเมือง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553) กล่าวว่า การประเมินมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแผนงาน หรือโครงการ มีบทบาทในการวางแผนและมีบทบาทในการสรุป และยืนยันประสิทธิผลหรือประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งการประเมินและการกำกับงาน ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจ

เกี่ยวกับปัจจัยและกิจกรรมเป็นสำคัญทั้งการกำกับงานและการประเมิน ล้วนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้

อนันต์ นามทองตัน (2557) กล่าวว่า ในการออกแบบการประเมินโครงการทางการศึกษาเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการ จะต้องออกแบบการประเมินอย่างเป็นระบบและครอบคลุมวัตถุประสงค์ และความหมายตามสภาพความเป็นจริงอย่างรอบด้าน หรือเรียกว่า การประเมินแท้จริง (True Evaluation) ซึ่งโดยปกติการออกแบบการประเมินจะมีอยู่ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation) เป็นวิธีการประเมิน โดยที่นำเสนอแต่สิ่งดี ๆ แต่ปกปิดสิ่งที่ไม่ดีไว้ ไม่นำเสนอเพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. การประเมินเชิงกึ่งประเมิน (Quasi Evaluation) เป็นการประเมินเฉพาะในสิ่งที่ผู้ประเมินสนใจเท่านั้น ทำให้ไม่ครอบคลุมโครงการทั้งหมด จึงได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนรอบด้าน

3. การประเมินแท้จริง (True Evaluation) เป็นการประเมินแบบรอบด้านอย่างมีคุณค่าจากกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีขั้นตอนที่เป็นระบบ ตรงสภาพความเป็นจริง ตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ จึงทำให้ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

จักรภพ เนวมาศย์ (2560) กล่าวว่า การประเมินโครงการอย่างมีระบบ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด มีส่วนสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ และคงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานในการดำเนินงาน ตลอดจนความรับผิดชอบของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการมีความสำคัญ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนขึ้น ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์เต็มที่ ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา อันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ ทำให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง มีส่วนช่วยในการควบคุมคุณภาพของงาน สร้างขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนทราบถึง ข้อดี ข้อเสีย อุปสรรคความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการนั้น

4.5 รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการ มีผู้เสนอแนวคิดไว้หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีแนวคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินต่าง ๆ กันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของปัญหาที่จะประเมินพอสรุปได้ ดังนี้

4.5.1 รูปแบบการประเมินของครอนบาค

ครอนบาค (Cronbach, 1963 อ้างถึงใน พิซิต ฤทธิจรรณู, 2555) ได้เสนอแนวคิดการประเมิน ซึ่งเรียกว่า การประเมินยุทธศาสตร์ของการตัดสินใจ การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค คือ การรวบรวมข้อมูล และใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยที่โครงการทางการศึกษาจะมีขอบเขตครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะเป็นสื่อการเรียน การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรหรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษามาจัดให้กับผู้เรียน การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายด้าน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ด้าน การประเมินจึงประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน และใช้เทคนิควิธีที่แตกต่างกัน ไม่มีการประเมินแบบใดแบบหนึ่งที่จะนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ หรือทุกเหตุการณ์ เช่น กรณีการประเมินหลักสูตร หรือการประเมินโครงการจากโครงการใดโครงการหนึ่ง จึงไม่ควรใช้การสอบวัดผลการเรียนของผู้เรียน หรือเข้ารับการฝึกอบรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะใช้เทคนิควิธี และเครื่องมือวัดหลายชนิด

4.5.2 รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพททริก

เคิร์กแพททริก (Kirkpatrick, 1998 อ้างถึงใน พิซิต ฤทธิจรรณู, 2555) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม โดยได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม 4 ระดับ ซึ่งตามทัศนะของเคิร์กแพททริก เห็นว่าการฝึกอบรมที่เน้นในลักษณะของหลักสูตร และโครงการฝึกอบรมนั้นจะช่วยให้ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการปรับปรุงทักษะการทำงานดีขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการทำงาน ทำให้เกิดการปรับปรุงการทำงาน ในปัจจุบัน หรือพัฒนางานในอนาคต การฝึกอบรมจึงเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจะจัดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่า การจัดหลักสูตร หรือ โครงการฝึกอบรม มีประสิทธิผลเพียงใด

4.5.3 รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน

สคริฟเวน (Scriven, 1967 อ้างถึงใน พิซิต ฤทธิจรรณู, 2555) เป็นนักคตินักปรัชญาที่สำคัญคนหนึ่งของวงการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจคุณค่า (Value Judgment) ซึ่งได้เสนอแนวความคิดว่า สิ่งที่นักประเมินต้องทำ คือ ให้ข้อสรุปเชิงประเมิน (Evaluation Conclusion) และนักประเมินต้องมีบทบาท 3 ประการ คือ การเป็นผู้ตัดสินคุณค่า การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำการประเมิน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการ (ส.วาสนา ประवालพฤษ์, 2544)

4.5.4 รูปแบบการประเมินของสเตค

สเตค (Stake, 1967 อ้างถึงใน พิซิต ฤทธิจรรยา, 2555 cited in Popham, 1975) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรหรือโครงการ ในรูปแบบการประเมินความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นการบรรยาย และตัดสินคุณค่าของหลักสูตร หรือโครงการทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสิน

4.5.5 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Danial L.Stufflebeam อ้างถึงในพิซิต ฤทธิจรรยา, 2555) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า ชิปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า แนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีมนี้ได้ยึดหลักของการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) หรือวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach)

4.6 รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tylor model)

รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tylor model) มีทฤษฎี หลักการ แนวคิด และวิธีการประเมิน ดังนี้ สมบัติ ท้ายเรือดำ (2561 อ้างถึงจาก Ralph W. Tyler, 1943) กล่าวถึงหลักการ และเหตุผล จุดแข็งและข้อจำกัดของการประเมินของไทเลอร์ (Tylor model) ในบทความ Goal-Based Evaluation Model ของ Tyler ดังนี้

4.6.1 หลักการและเหตุผลของไทเลอร์ (Tylor model)

Tyler มีความเชื่อว่า เป้าหมายของการประเมิน คือ การสร้างประโยชน์สุขแก่สังคม การประเมินจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อการประเมินนั้นเป็นประโยชน์และจะมีคุณค่าสูงสุดเมื่อสามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของกลุ่มประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่เน้นการประเมินเพื่อเสนอสารสนเทศ ซึ่งเป็นการกำหนดคุณค่า โดยประเมินจากผลกระทบโดยรวม ซึ่งวิธีการของการประเมินตามปรัชญากลุ่มนี้สอดคล้องกับญาณวิทยาหลักทฤษฎีประนีประนอม (Objectivism) ที่เชื่อว่า มนุษย์เราสามารถรู้ว่าอะไรจริงหรือเท็จ มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐานสากลได้ จึงพยายามควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนให้มากที่สุด แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศไว้ล่วงหน้า ซึ่งเรียกว่า วิธีการเชิงระบบ (Systematic Approach) หรือเน้นปริมาณ (Quantitative)

4.6.2 รูปแบบของการประเมินแบบ (Tylor model)

จากแนวความคิดที่ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ (Objective Behavior) โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจง แล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง ซึ่งแนวความคิดลักษณะนี้ เรียกว่า “แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก” (Goal Attainment Model หรือ Objective Model หรือ Goal – Based Evaluation) ไทเลอร์มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมิน คือ

4.6.2.1 เพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดไม่ประสบผลสำเร็จก็ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป จุดมุ่งหมายนั้นจะต้องมีพฤติกรรมที่ชัดเจน และเขียนให้ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและกระบวนการคิด โดยต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียน วัฒนธรรมของสังคม ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ

4.6.2.2 เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ในอันที่จะช่วยเข้าใจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาได้ และเพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยได้

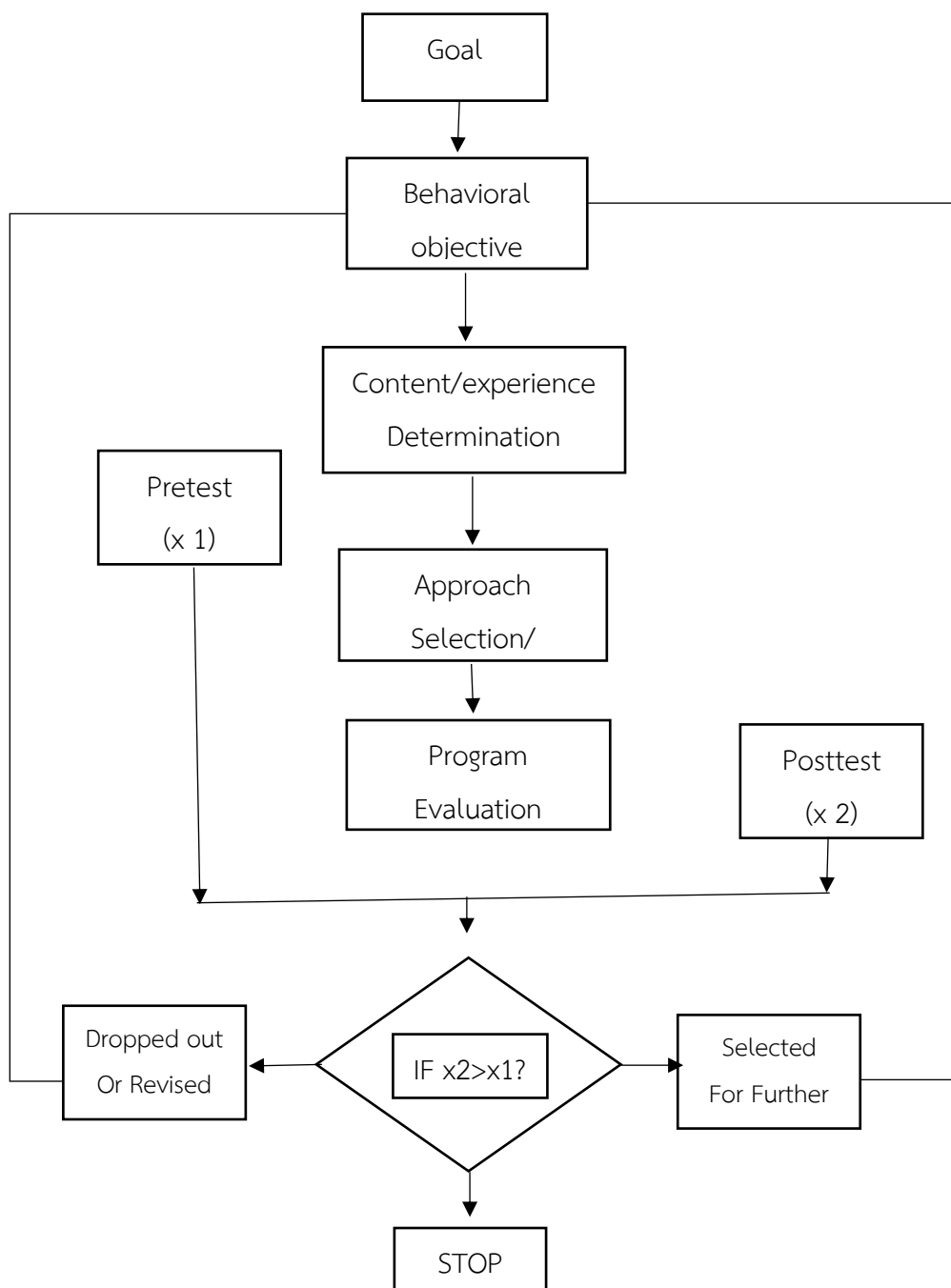
ไทเลอร์มีความเห็นว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ควรจะทำการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรและประเมินค่าของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรว่า จะต้องปรับปรุงแก้ไขตรงไหน เพื่อเป็นหลักสูตรที่ดี โดยมุ่งผลอันจะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการประเมินผลโครงการนั้น

ไทเลอร์มีความเห็นว่า ควรต้องยึดความสำเร็จของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ การตัดสินความสำเร็จของกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กจะถือเป็นความสำเร็จของโครงการย่อมไม่ได้ การตีความจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อการประเมินผลนั้นอาศัยคะแนนรวมเป็นหลักและข้อทดสอบที่ใช้นั้นควรเป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) จึงจะสามารถตีความคะแนนรวมได้ถูกต้อง

การประเมินผลตามแนวคิดของไทเลอร์อาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ก่อนและหลังการเรียน (Pre-Post Measurement of Performance) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าว่า ความสำเร็จระดับใด จึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการประเมินผลตามแนวคิดของไทเลอร์นั้นเหมาะสำหรับการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation) จากแนวคิดดังที่กล่าวมา สามารถเขียนเป็นแบบจำลองได้ ดังแผนภาพที่ 1

แบบจำลองการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler's Goal Attainment Model)

*ถอดความมาจาก Purpose of Evaluation to determine the extent to purposes of a Learning activity are actually being realized. (From : Worthen and Sanders , P 210-215)

ภาพที่ 1 แบบจำลองการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

ที่มา : จากบทความ Goal-Based Evaluation Model ของ Tyler อ้างถึงใน

(สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2561)

จากแผนภาพอธิบายแผนภาพแบบจำลองของ Tyler ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงหรือวัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการที่จะทำการประเมินผลให้ได้

ขั้นตอนที่ 2 นำจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการมาแยกย่อยเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavior Objective) โดยจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะต้องเป็นข้อความที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง โดยบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการวัดภายหลังด้วย

ขั้นตอนที่ 3 เขียนวัตถุประสงค์ โดยใช้คำกริยาแสดงพฤติกรรมอย่างชัดเจน หรือจัดเนื้อหา หรือประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 4 ทำการทดสอบผู้เรียน ก่อนทำการเรียนการสอนเนื้อหาที่ต้องการประเมิน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบที่มีคุณภาพทางการวัดผลที่เชื่อถือได้

ขั้นตอนที่ 5 เลือกวิธีสอน และอุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 6 เมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว (อาจจะเป็นบางส่วนหรือเนื้อหาทั้งหมด) จึงทำการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้ว (Posttest) หรือรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลประกอบการ (Performance) ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ (บางส่วนหรือทั้งหมด) ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนทดสอบ (Pretest) และหลังทดสอบ (Posttest) ว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ และ มีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (เกณฑ์ ผู้สอนหรือครูกำหนดขึ้นเอง หรือผู้มีอำนาจสั่งการกำหนดไว้ ถ้าเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด) ในกรณีที่ไม่ได้ทำการทดสอบก่อนไว้ ก็ให้นำคะแนนหลังการทดสอบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นนำผลการเปรียบเทียบมาค้นหาจุดบกพร่อง ในการเรียนการสอนว่าอยู่ที่จุดใดบ้าง ทำการบันทึกไว้เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป เมื่อโครงการกำลังดำเนินอยู่ ถ้าส่วนใดประสบผลสำเร็จก็จดบันทึกไว้ใช้ต่อไป และพึงตระหนักอยู่เสมอว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ซึ่งต้องทำการประเมินอยู่ตลอดเวลา

4.6.3 จุดแข็งและข้อจำกัดของแนวคิด ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

4.6.3.1 จุดแข็ง จุดแข็งของแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ที่ประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์ คือ

1) ความง่าย คือ ง่ายต่อการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะวัดผลและประเมินผลเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น ซึ่งจะบ่งบอกว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นชัดเจนหรือไม่เพียงใด

2) สะดวกในการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งง่ายต่อการออกแบบการประเมิน

3) เป็นการประเมินที่บูรณาการกับแบบการเรียนการสอน โดยให้ข้อมูลทั้งผู้เรียนและหลักสูตรมีการนิยามมาตรฐานของความสำเร็จอย่างชัดเจน โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นพื้นฐาน ซึ่งตรงกับความต้องการและความสนใจของสังคมโดยรวม

4.6.3.2 ข้อจำกัดของแนวคิดไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ที่ประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์ คือ

1) กระบวนการประเมินที่มีจุดเน้นตามวัตถุประสงค์ อาจถือว่าเป็นการเน้นมีขอบข่ายจำกัดเกินไป

2) การระบุวัตถุประสงค์ที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างครบถ้วนครอบคลุม (Expected Outcome) เป็นเรื่องยาก มักจะไม่ได้ประเมินคุณค่าและความสามารถของวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการประเมินผลปลายทางมากเกินไป

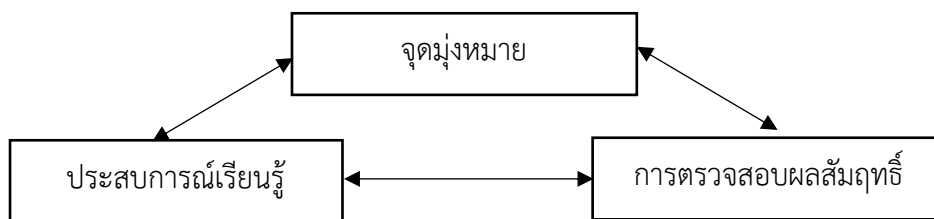
3) ไม่สนใจการประเมินผลกระทบข้างเคียง (Impact) ที่สำคัญ

4) ไม่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5) เน้น Summative Evaluation ถึงจะทำการประเมินหน่วยย่อย (Unit) ก็ยังเป็น Summative Evaluation ของหน่วยย่อย (Unit) อยู่ดี

รูปแบบการประเมินโครงการ การประเมินในครั้งนี้มุ่งตรวจสอบผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ การนำเสนอรูปแบบและแนวทางในการประเมินโครงการ จึงมุ่งเน้นรูปแบบและแนวทางการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ซึ่งไทเลอร์ เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี ในภายหลังเขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบแนวคิดครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้ เรียกว่า แบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

ที่มา : จากบทความ Goal Attainment or Objective – Based Model ของ Tyler อ้างถึงใน (ส.วาสนา ประवालพฤษ์, 2544)

การประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ไทเลอร์มีความเชื่อว่า การประเมินค่าโปรแกรม การที่ช่วยสร้างพัฒนา ปรับปรุง และทำให้โปรแกรมทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน สาธารณะของการประเมินสรุปได้ดังนี้ การประเมินค่าวัตถุประสงค์โปรแกรมทางการศึกษามีอยู่มากมายและมีความหลากหลาย ก็ด้วยวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่ต้องการเน้นในจุดที่แตกต่างกัน และในบางครั้งวัตถุประสงค์ของโปรแกรมก็ถูกบิดเบือนไปจากหลักการที่ควรจะเป็นเพราะสิ่งที่เน้นในวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ไม่ได้นำมาพิจารณาให้เหมาะสมในการประเมินโปรแกรม เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนา และการให้ทุนสนับสนุนหรือส่งเสริมโปรแกรมต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องประเมินวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาด้วยเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ 1 วัตถุประสงค์ควรเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปรัชญาทางการศึกษาของสถาบัน

เกณฑ์ 2 วัตถุประสงค์ควรมีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาในรายวิชานั้น ๆ

เกณฑ์ 3 วัตถุประสงค์ที่เสนอไว้ในโปรแกรม ควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสในการใช้สิ่งที่เขาจะได้เรียนรู้ไป นั่นคือสิ่งที่เขาจะได้เรียนรู้จะเป็นประโยชน์กับเขาในทางปฏิบัติ

เกณฑ์ 4 วัตถุประสงค์ควรมีความเหมาะสมในแง่ที่เป็นความต้องการความสนใจ และเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน และในกรณีที่เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ แต่ผู้เรียนไม่สนใจในโปรแกรม ก็ควรที่จะกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้นด้วย

พลภัทร์ ศรีวัลย์ (2560 อ้างถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2556) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler model) ว่า Tyler เป็นผู้บุกเบิกการประเมินโครงการ คือ เริ่มในปี ค.ศ. 1930 เขาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติ (Performance) กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ อย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินโครงการว่า โครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แนวความคิด

ในลักษณะดังกล่าวนี้ เรียกว่า รูปแบบที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment model or objective) หรือเรียกว่า “Tyler’s Goal Attainment Model” ดังนั้น Tyler จึงได้พัฒนารูปแบบการประเมินแบบที่ยึดจุดมุ่งหมาย (goal-based model) จากแนวคิดที่ว่า การกระทำใดย่อมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือไม่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปราย หาข้อสรุปจนชัดเจนก่อนรูปแบบที่คิดขึ้น จึงใช้เพื่อศึกษาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์การเรียน หรือวิชาหลักสูตรระดับต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน สามารถวัดได้จากวัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับกว้างหรือเป็นนามธรรมมากกว่า

2. กำหนดเนื้อหา สถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

3. เลือกรูปแบบหรือสร้างเครื่องมือวัดผล

4. ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ประเมินผลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์

พลภัทร์ ศรีวาลัย (2560 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2556) กล่าวว่า ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler model) แนวใหม่ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วน คือ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (appraising objective) 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (evaluating the learning plan) 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (evaluating to guide program development) 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (evaluating program implement) 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (evaluating the outcome of an educational program) 6) การติดตาม (follow up) และการประเมินผลกระทบ (impact evaluation)

จากการทบทวนรูปแบบการประเมินโครงการ ผู้ประเมินพิจารณาเห็นว่ารูปแบบของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) มีรูปแบบการประเมินเหมาะสมกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เนื่องจากมีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน ดังนั้น ผู้ประเมินจึงได้นำมากำหนดขอบเขตเนื้อหาการประเมินไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) มีดังนี้

1.1 การประเมินด้านวัตถุประสงค์ ประเมินจากประชากรทั้งหมด คือ ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จำนวน 40 คน

1.2 การประเมินด้านกระบวนการ ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 254 คน จำแนกเป็น

1.2.1 ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐมจำนวน 40 คน

1.2.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.2.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

1.3 การประเมินด้านผลผลิต ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 316 คน จำแนกเป็น

1.3.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการ การจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ระดับความสอดคล้องด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม กับกลุ่มเป้าหมาย นโยบาย และบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.2 ระดับการปฏิบัติด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 การวางแผน (Plan)

2.2.2 การปฏิบัติ (Do)

2.2.3 การตรวจสอบ (Check)

2.2.4 การสรุป รายงาน (Act)

2.3 ด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้แก่

2.3.1 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.3.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง

2.3.3 การให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ระยะเวลาในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ เดือนเมษายน 2564 ถึง เดือนกันยายน 2564

5. โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 มุ่งเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้บริการกับคนพิการ ดังนั้น ครอบครัว และชุมชน จึงถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และ มีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการ โดยจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ ในการคัดกรองเด็กที่บกพร่อง การให้คำปรึกษาในการเลี้ยงดู สามารถแนะแนวให้ ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดู และแนวทางในการศึกษาให้กับเด็กพิการ จึงควรสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็กพิการ ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เกิด การพัฒนา อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเด็กพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้

ประชากรในประเทศ ไม่ว่าจะชาติไหนคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าประชากรในประเทศไม่มี “คนพิการ” เพราะคนพิการถือเป็นบุคคลในชาติที่รัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องดูแลให้ความช่วยเหลือ ดูแล เช่นเดียวกับคนในชาติทุกคน ไม่ว่าจะในด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์/สุขภาพ พัฒนาทักษะการดำรงชีวิต และด้านอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และจากภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ให้แนวนโยบายในการขับเคลื่อน การดำเนินงานขององค์กรหลักและหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการไว้ 10 ข้อ และข้อที่ 8 ลดความเหลื่อมล้ำจัดการศึกษาทั่วถึงเท่าเทียม และมีคุณภาพ อีกทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 ซึ่งจะดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “สร้างระบบการศึกษาที่รองรับการศึกษาระเรียนรู้ตลอดชีวิต และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลก ศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และจากเป้าประสงค์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดกลไกเชิงระบบและวิธีปฏิบัติที่จัดปัญหาและอุปสรรค ในการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการเข้าถึงบริการ ทางการศึกษาที่มีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ด้วยนั้น

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล และเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านความสามารถในการช่วยเหลือตนเองตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เป้าหมาย

1. ด้านปริมาณ

1.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 100 มีการพัฒนาด้านความสามารถ การช่วยเหลือตนเองตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการ ศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

1.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ร้อยละ 80 มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแล พัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล

1.3 กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ร้อยละ 90 มีการประสานความร่วมมือ ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ด้านคุณภาพ

2.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการด้านความสามารถในการช่วยเหลือ ตนเองตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคลดีขึ้น

2.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล

2.3 เกิดความร่วมมือของกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความ ช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาการดำเนินโครงการ

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
---------	-------------------	--------------

<p>1. ชั้นวางแผน</p> <p>1.1 เสนอขออนุมัติโครงการ/งาน/กิจกรรมประชุมคณะกรรมการ/วางแผน</p> <p>1.2 ขออนุญาตใช้เงินงบประมาณ</p> <p>1.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ</p> <p>1.4 ประชุมคณะกรรมการ/วางแผน</p> <p>การดำเนินงาน</p> <p>2. ชั้นปฏิบัติ</p> <p>2.1 กิจกรรมพัฒนาด้านความสามารถช่วยเหลือตนเองตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคลโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน</p> <p>2.2 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง”</p> <p>2.3 กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา</p> <p>3. ชั้นตรวจสอบ</p> <p>3.1 นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ</p> <p>3.2 ประเมินผลการดำเนินโครงการ</p> <p>4. ชั้นสรุป-รายงาน</p> <p>4.1 สรุป/รายงานการดำเนินโครงการ</p> <p>4.2 แก้ไข ปรับปรุง นำไปพัฒนา</p>	<p>เมษายน 2563</p> <p>พฤษภาคม 2563 - มีนาคม 2564</p> <p>มีนาคม 2564</p> <p>มีนาคม 2564</p>	<p>นายอมร เผ่าเมือง</p>
---	--	-------------------------

ทรัพยากร และงบประมาณ

เงินงบประมาณ100,400.....บาท

จำนวนเงินทั้งสิ้น100,400.....บาท

เงินอื่นๆ-.....บาท

(หนึ่งแสนสี่ร้อยบาทถ้วน)

ลำดับที่	กิจกรรม / รายการ	เงินงบประมาณ			
		ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ	รวม
1	กิจกรรมพัฒนาด้านความสามารถการช่วยเหลือตนเอง ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน - จัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) - ดำเนินการพัฒนาตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	-	-	24,500	24,500
2	กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครอง”	-	75,900	-	75,900
3	กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	-	-	-	-
รวม		-	75,900	24,500	100,400

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายอมร เผ่าเมือง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- หน่วยงานท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐมและเขตปริมณฑล
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดนครปฐม และศูนย์บริการสาธารณสุข เขตปริมณฑล

การติดตาม และประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือที่ใช้วัด
---------------------	---------------------

1. ร้อยละของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	- ผลการประเมินด้านการช่วยเหลือตนเอง - แบบรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีการศึกษา 2563
2. ร้อยละของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติ ปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล	- แบบทดสอบวัดความรู้ของผู้ปกครอง - แบบประเมินความพึงพอใจ
3. ร้อยละของกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	- แบบรายงานการมีส่วนร่วมสำหรับหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง - แบบประเมินความพึงพอใจ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้รับการพัฒนาด้านความสามารถในการช่วยเหลือตนเองตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่ม พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพชรรัตน์ พวงทอง (2550) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อศึกษาผลการประเมิน สภาพแวดล้อม (circumstance) ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (product) ของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ลพบุรี เขต 2 โดยผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 353 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 2,985 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารจำนวน 16 คน เป็นครู จำนวน 78 คน เป็นนักเรียน จำนวน 217 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 42 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็น

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทุกฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ขวัญภา อุณหกานต์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองซิป (CIPP Model) และเพื่อหาแบบปฏิบัติที่ดี (best practice) ของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี กลุ่มตัวอย่างของการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี จำนวน 1,134 คน กลุ่มตัวอย่างในการหาแบบปฏิบัติที่ดี จำนวน 21 คน ผลการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินการตามโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี มีความพร้อมในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ มีรูปแบบขั้นตอนที่ชัดเจน และเป็นระบบ ส่งผลให้ด้านผลผลิตประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ศาศวัต เฟ่งแพ และพิมพ์จันทร์ แสงจันทร์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยนาทต่อการให้บริการสาธารณะด้านคนพิการ: กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน หรือ CBR เป็นยุทธศาสตร์ “เชิงรุก” เข้าถึงคนพิการในชุมชน เน้นการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของคนพิการ ครอบครัวและชุมชน ขณะที่จากการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยพบว่า ตัวแปรด้าน อายุและตำแหน่งปฏิบัติงานเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ต่อความเห็นที่ความแตกต่างของต่อบทบาทของ อบต. ในการดำเนินงานฟื้นฟูคนพิการโดยชุมชน (CBR) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูคนพิการโดยชุมชนไว้ 8 ด้าน ครอบคลุมกิจกรรม ได้แก่ 1) สุขภาพกาย-จิต 2) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาชีพ 3) การศึกษา 4) ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 5) โครงสร้าง ระบบ และกลไกการบริหารจัดการ 6) ภาควิชาการช่วยทางสังคม 7) จัดการระบบสารสนเทศ และ 8) สิทธิทางการเมืองและการปกครองในฐานะพลเมืองของประเทศ

สุกานดา ตีพัตติ (2554) ได้ศึกษา เรื่องการประเมินผลโครงการอบรมพยาบาลที่เลี้ยงสำหรับพยาบาลวิชาชีพใหม่ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ วัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการอบรมพยาบาลที่เลี้ยง โรงพยาบาล กาฬสินธุ์โดยใช้แบบจำลองของไทเลอร์ (Tyler,1949) ที่เน้นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังการอบรม ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินการโครงการ

อบรมพยาบาลพี่เลี้ยง กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบความรู้พยาบาลพี่เลี้ยงมีลักษณะ 4 ตัวเลือก แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดอบรมโครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยงและแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) .93 ค่าความยากง่ายรายข้ออยู่ระหว่าง .44-.78 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20-.67 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ (Dependent t-test) ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ โครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยง ในครั้งนี้นี้ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือผู้เข้าอบรมมีความรู้เรื่องพยาบาลพี่เลี้ยง หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาฏยา พลไชยชา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การสร้างความตระหนักในความพิการแก่ครอบครัวและชุมชน และการพัฒนาความรู้ ความสามารถและพัฒนาทักษะเฉพาะด้านให้แก่สมาชิกในชุมชน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ การสนับสนุนให้คนพิการและครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชน และการประสานทรัพยากรเพื่อการพัฒนาและฟื้นฟูคนพิการ 2) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการ ตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพชมรมคนพิการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะสภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการ ตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการสร้างความตระหนักในความพิการแก่ครอบครัวและชุมชน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ชุมชน ครอบครัวคนพิการและญาติพี่น้อง มีการยอมรับให้การช่วยเหลือ และให้โอกาสแก่คนพิการ และชุมชน 3) มีการเยี่ยมบ้านผู้พิการและครอบครัวเพื่อสร้างความคุ้นเคย 4) ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการและการส่งเสริมอาชีพผู้พิการ ด้านการประสานทรัพยากรเพื่อ การพัฒนาและการฟื้นฟูคนพิการเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) มีการประสานงานได้ดีกับผู้รับผิดชอบโครงการและได้รับข่าวสาร 2) ต้องการประสานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาฟื้นฟูและการช่วยเหลือ 3) ต้องการให้วิทยากรมาอบรมถึงสถานที่บ่อย ๆ ด้านการพัฒนาทักษะและรู้เฉพาะด้านให้แก่สมาชิกในชุมชน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ต้องการผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความรู้เข้ามาพัฒนาทักษะและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน 2) ควรอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 3) ต้องการให้เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบลได้พัฒนาความรู้ต่าง ๆ

เกี่ยวกับความพิการ เพราะจะได้แนะแนวให้กับสมาชิกคนพิการในชุมชนของตน ด้านการให้คนพิการ และครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการฟื้นฟูสมรรถนะคนพิการในชุมชน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) คนพิการ ครอบครัว และชุมชนร่วมกันสร้างอาชีพ 2) คนพิการ ครอบครัว และชุมชนมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ 3) คนพิการ ครอบครัว มีฐานะยากจน อยากรู้ให้ ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง

อำพร วงษา (2558) ได้ศึกษา เรื่องการประเมินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โครงการพิเศษ (English Program) โรงเรียนเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ ไทย-เยอรมัน วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือใช้ทฤษฎีแบบจำลองการประเมินของไทเลอร์ (Tyler 1986) ในการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ของโครงการพิเศษ (English Program) 2) การประเมินแผนการเรียนรู้อิงโครงการ 3) การประเมินแนวทางในการพัฒนาโครงการ 4) การประเมินการดำเนินงานของโครงการ 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ 6) ติดตามและประเมินผลกระทบของโครงการ เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ระดับ ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการพิเศษ จำนวน 13 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 38 คน นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 60 คน และศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วย้อนหลังจำนวน 3 ปี จำนวน 60 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลผลการเรียน ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละผลการวิจัยพบว่า 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของวิทยาลัย มีจุดเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทางด้านช่างวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในรายวิชา ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงทางการประกอบอาชีพ และหรือศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริง และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 2) มีการจัดการเรียนและวิธีการส่งเสริมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นอย่างดี 3) แนวทางในการพัฒนามีการจัดการเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี 4) การประเมินการดำเนินงานของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี 5) ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษามีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากล ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของโครงการที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี 6) ติดตามและประเมิน ผลกระทบของโครงการ

พบว่า ศิษย์เก่าส่วนใหญ่ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์โปรแกรมภาษาไทยมากที่สุดรองลงมาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์โปรแกรมภาษาอังกฤษ ทางด้านเทคโนโลยีโปรแกรมภาษาไทย และทางด้านวิทยาศาสตร์โปรแกรมภาษาไทย

ดร.พินโย พรหมเมือง และคณะ (2559) ได้ศึกษา เรื่องผลการประเมินโครงการปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชด้วยการผสมผสานรูปแบบการประเมินของไทเลอร์และสแต็ก พ.ศ. 2559 งานวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินการปฏิบัติและเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นของโครงการปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประจำปี พ.ศ. 2559 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 273 คน ในวันที่ 4 ธันวาคม 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินโครงการโดยการผสมผสานรูปแบบการประเมินของไทเลอร์และสแต็ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test. Mann Whitney U. Kruskal Waltis H Test และ Pearson correlation ผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุ 81.60 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับจิตพิสัยจากการถวายเป็นพระราชกุศลอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.80 มีเชาว์อารมณ์อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.76 และมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.40

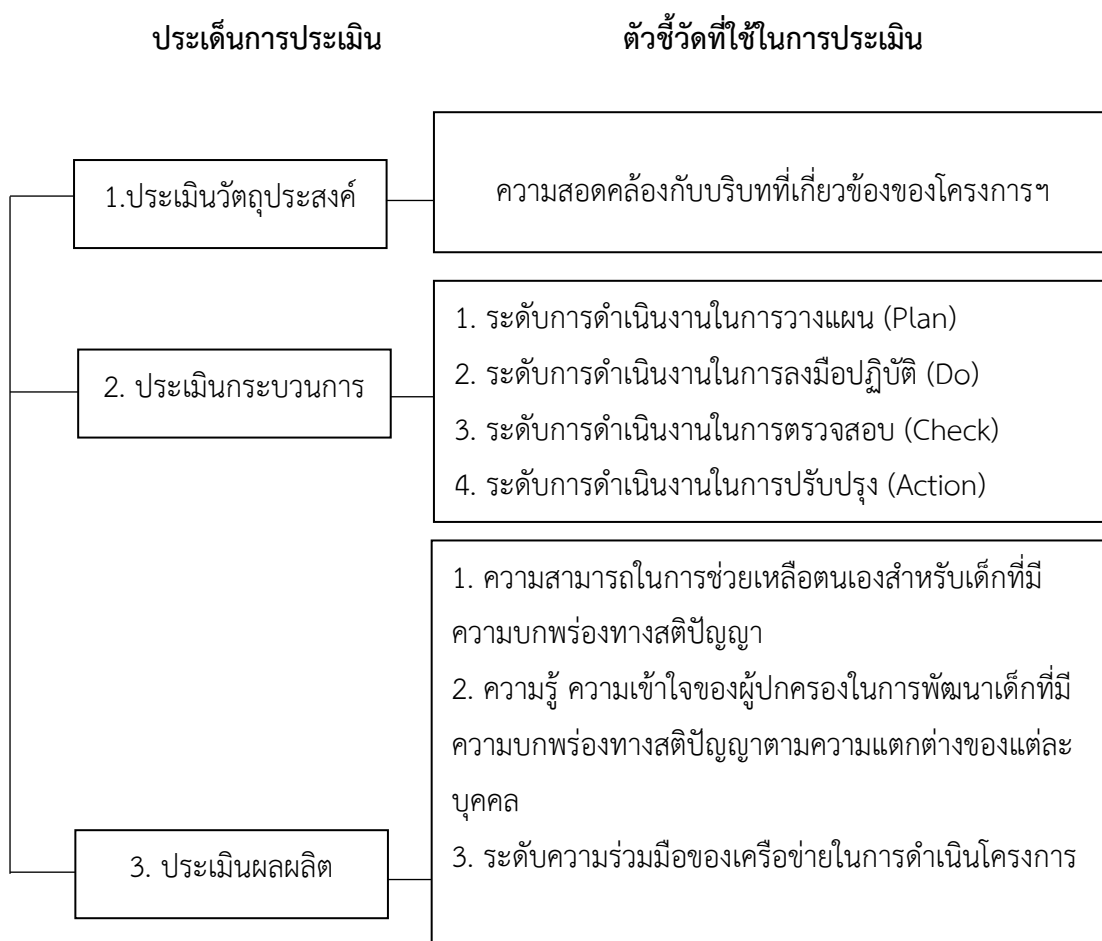
ดวงชนก ลันดา และจรรยาเกียรติ กุลสอน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ปัจจัยด้านกระบวนการปฏิบัติ และปัจจัยพื้นฐานทางสภาวะแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนแนวทางในการจัดการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการศึกษาควรประกอบด้วย ปัจจัยผู้นำและคนในชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและการได้รับการสนับสนุนการศึกษาควรประกอบด้วยปัจจัยผู้นำและคนในชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและการได้รับการสนับสนุนปัจจัยด้านคุณสมบัติและความสามารถของครู

ศศิภาณุ งามช้าง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ หนึ่ง เพื่อประเมินความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่สอง เพื่อประเมินการดำเนินงานตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ สาม เพื่อประเมินผลผลิตตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ครูผู้สอนจำนวน 57 คน รวมจำนวน 59 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3

โรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน ในปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตกระบวนการดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตกระบวนการจัดกิจกรรมย่อย และแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านสุขภาพ ด้านชิ้นงานผลงาน และการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัยพบว่าการประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการประเมินตามทฤษฎีประเมินของ ราล์ฟ ดับเบิล ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนอันได้แก่ 1) มีความรอบรู้ทางวิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต 2) มีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม 3) มีความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องานและเห็นคุณค่าของการทำงาน 4) มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง และ 5) มีความสุขกับการเรียนรู้พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ มีการเตรียมความพร้อม และวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนรวมของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตัวชี้วัดของกิจกรรมและปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อพัฒนา 4H โดยจัดกิจกรรมประเมินผลตามสภาพจริงมาหาแนวทางในการพัฒนาในครั้งต่อไป ด้านผลผลิต พบว่า ผู้เรียนของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติ พบว่า นักเรียนเลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและ ความสนใจของตนเอง และเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสร้างชิ้นงานที่แสดงถึงความถนัดและความสนใจของตนเองได้ และเมื่อมีการซักถามนักเรียน สามารถตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการสร้างชิ้นงานได้อย่างชัดเจน 2) ด้านสุขภาพ พบว่า นักเรียนเป็นคนร่าเริงแจ่มใส ไม่โกรธง่าย สามารถจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระบบเพื่อความปลอดภัย รู้จักหลีกเลี่ยงกิจกรรม ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ รู้จักการทำความสะอาดร่างกายหลังจากการทำกิจกรรม และสามารถอธิบายกิจกรรมที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจ และทำตามได้ 3) ด้านการพัฒนาจิตใจ พบว่า นักเรียนแสดง ความกระตือรือร้น ในการนี้รู้จักให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ยึดการตัดสินใจของส่วนรวมเป็นหลักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อตกลงร่วมกันอย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังแสดงออกถึง ความสนุกสนานในการปฏิบัติกิจกรรม และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และ 4) ด้านชิ้นงาน/ผลงาน พบว่า นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงาน/ผลงานมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถนำชิ้นงาน/ผลงานไปต่อยอดและขยายผลได้

7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิด โดยประยุกต์ใช้แนวคิดรูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1943) ในการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม รายละเอียดดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเอง
 - 2.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พุทธศักราช 2563
 - 2.2 ความหมายของทักษะการช่วยเหลือตนเอง
 - 2.3 คุณค่าและประโยชน์ของทักษะการช่วยเหลือตนเอง
3. หลักการและแนวคิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR)
 - 3.2 บทบาทหน้าที่ของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ
 - 3.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - 4.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 4.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 4.3 ประเภทของการประเมินโครงการ
 - 4.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
 - 4.5 รูปแบบการประเมินโครงการ
 - 4.6 รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler model)
5. โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2552) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ได้นิยาม บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาน้อยกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ ร่วมกับมีความจำกัด ของทักษะการปรับตัวอีก อย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันการทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

สมาคมว่าด้วยภาวะบกพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการแห่งอเมริกา (The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities หรือ AAIDD) กุลยา ก่อสุวรรณ (2553: 32) ได้นิยามคำว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ไว้ดังนี้

“ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เป็นความจำกัดทั้งการทำหน้าที่ทางสติปัญญา และพฤติกรรมการปรับตัว ซึ่งครอบคลุมถึงทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวัน และทักษะทางสังคม โดยความบกพร่องนี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี”

ทั้งนี้ สติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางการรู้คิดทั่วไป เช่น การเรียนรู้ การให้เหตุผลและการแก้ปัญหา เป็นต้น โดยเกณฑ์ในการวัดและตัดสินการทำหน้าที่ทางสติปัญญา คือ การทดสอบระดับสติปัญญา (IQ Test) ซึ่งผู้ที่มีระดับสติปัญญา ตั้งแต่ระดับ 70 ถึง 75 ลงไปนั้นถือเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการทำหน้าที่ทางสติปัญญาทั้งสิ้น นอกจากนี้ การทดสอบแบบมาตรฐานก็สามารถบ่งชี้ข้อจำกัดด้านพฤติกรรมการปรับตัวได้ ซึ่งพฤติกรรมการปรับตัวนั้นมีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

1. ทักษะแนวคิด (Conceptual Skills) เกี่ยวกับภาษาและการรู้หนังสือ (การอ่าน การเขียน) การเงิน เวลา จำนวน ความคิดรวบยอด และการควบคุมของตนเอง

2. ทักษะทางสังคม (Social Skills) เกี่ยวกับทักษะส่วนบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกที่ติดต่อตนเองการจัดการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาในสังคม การปฏิบัติตามกฎต่าง ๆ ในสังคม การเคารพกฎหมาย และความสามารถในการหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของผู้ที่ไม่หวังดีได้

3. ทักษะทางการปฏิบัติ (Practical skills) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การดูแลตัวเอง ทักษะอาชีพ การดูแลสุขอนามัย การเดินทาง การดำเนินชีวิตตามกิจวัตร ตาราง หรือกำหนดการ การรักษาความปลอดภัยและหลีกเลี่ยงวัตถุอันตราย การใช้เงิน การใช้โทรศัพท์ เป็นต้น

Ministry of Education (2009) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตนในปัจจุบันมี 2 ลักษณะเฉพาะ คือความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะ การปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

กุลยา ก่อสุวรรณ (25530) กล่าวว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ความจำกัดในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เห็นได้จากความล่าช้าทางสติปัญญา การตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ความสามารถทางด้านวิชาการ จิตวิทยา ภาษา และสังคม ต่ำกว่าเกณฑ์ และในสมัยก่อน เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย มักถูกเรียกว่าเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ (Educable Mental Retardation หรือ EMR) หมายถึง เด็กที่มีความสามารถพอที่จะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง ถูกเรียกว่า เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ (Trainable Mental Retardation หรือ TMR) ซึ่งหมายถึง เด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนทักษะวิชาการได้ แต่ควรได้รับการฝึกทักษะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร (2563) กล่าวว่า ความบกพร่อง หรือภาวะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ด้านภาษา ด้านพฤติกรรมปรับตัว และการใช้ทักษะทางสังคม รวมถึงมีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่นที่รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา มีความล่าช้า และต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของระดับสติปัญญา คือ 70 โดยลักษณะอาการเหล่านี้จะแสดงก่อนอายุ 18 ปี

สถาบันราชานุกูล (2556) กล่าวว่า บุคคลบกพร่องทางสติปัญญามักมีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษาและสติปัญญา ล่าช้ากว่าบุคคลทั่วไป ตามเกณฑ์ของ Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition, Text Revision (DSM- IV-TR) โดย American Psychiatric Association (APA) ในปี พ.ศ. 2543 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หรือ ภาวะปัญญาอ่อน หมายถึง ภาวะที่มี

1. ระดับเขาวนปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือ การมีระดับเขาวนปัญญาต่ำกว่า 70

2. พฤติกรรมการปรับตนบกพร่อง ตั้งแต่ 2 ด้านขึ้นไป จากทั้งหมด 10 ด้าน หมายถึง การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลนั้นที่จะสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองในสังคม ประกอบด้วย การสื่อความหมาย (Communication) การดูแลตนเอง (Self-Care) การดำรงชีวิตภายในบ้าน (Home living) การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม (Social and Interpersonal Skills) การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน (Use of Community Resources) การควบคุมตนเอง (Self-direction) การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน (Functional Academic Skills) การใช้เวลารว่าง (Leisure) การทำงาน (Work) การมีสุขอนามัย และความปลอดภัยเบื้องต้น (Health and Safety) เกณฑ์การวินิจฉัยเรื่องพฤติกรรมการปรับตนเป็นการปฏิบัติตนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ดังนี้

2.1 ทักษะด้านใดด้านหนึ่งใน 3 ด้าน ของพฤติกรรมการปรับตน ได้แก่ ทักษะด้านความคิดรวบยอด (conceptual skills) ทักษะด้านสังคม (social skills) หรือทักษะด้านการปฏิบัติตน (practical skills)

2.2 ทักษะทั้ง 3 ด้าน ตามข้อ 2.1 โดยดูจากคะแนนรวมทั้งหมด

3. อาการแสดงก่อนอายุ 18 ปี อายุที่แสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาตาม DSM-IV-TR อาการที่แสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาต้องแสดงก่อนอายุ 18 ปี แต่อย่างไรก็ตาม เด็กที่อายุต่ำกว่า 2 ปี ที่มีอาการแสดงภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ยังไม่ควรได้รับการวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญา ยกเว้น พบความบกพร่องอย่างรุนแรง หรือพบภาวะที่มีความสัมพันธ์สูงกับภาวะบกพร่องทางสติปัญญา เช่น กลุ่มอาการดาวน์ ดังนั้น เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี ที่ไม่มีข้อยกเว้นดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการวินิจฉัยว่า มีภาวะบกพร่องทางพัฒนาการและควรติดตามการวินิจฉัยต่อไปเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

ขวัญวิไล บุญยอด (2556) กล่าวว่า ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ เมื่อวัดระดับสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ทำให้มีปัญหาในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับวัยและมีข้อจำกัดต่าง ๆ ด้านการรับรู้ และการฝึกทักษะความสามารถทางสังคม ซึ่งจะแสดงอาการความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนอายุ 18 ปี ประเภทและระดับความรุนแรงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หนังสือคู่มือในการวินิจฉัย และสถิติเกี่ยวกับความผิดปกติทางจิตสำนึก The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder ใช้ชื่อย่อว่า DSM-IV ได้แบ่งความบกพร่องทางสติปัญญาออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild Mental Retardation) ระดับ
เชาวน์ปัญญา 50-55 ถึงประมาณ 70

2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation)
ระดับเชาวน์ปัญญา 35-40 ถึง 50-55

3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรง (Severe Mental Retardation)
ระดับเชาวน์ปัญญา 20-25 ถึง 35-40

4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรงมาก (Profound Mental
Retardation) ระดับเชาวน์ปัญญา ต่ำกว่า 20 หรือ 25

ศุภพิชญ์ วิเชียรฉันท (2557) กล่าวว่า ภาวะที่สมองมีการเจริญไม่เต็มที่ หรือสมองหยุด
การพัฒนา ทำให้มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติในวัยเดียวกัน และมีข้อจำกัดทางด้าน
พฤติกรรมปรับตัว ซึ่งพฤติกรรมปรับตัวนี้จะแสดงออกมาในลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิด
(Conceptual Skill) ทักษะการปรับตัวในชีวิตประจำวัน (Practical adaptive skill) และทักษะทาง
สังคม (Social Skill) ทั้งนี้จะต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

พิชญา พิมพ์สุข (2558) กล่าวว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคล
ที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ สามารถแบ่งออก
ได้เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่เรียนหนังสือได้ ระดับที่ฝึกได้ และระดับสติปัญญา
ต่ำมาก

สรุปได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่า
คนปกติทั่วไปทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษา เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน
แล้วมีสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติ และความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ
อย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน
การควบคุมตนเอง สุขอนามัย และความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลา
ว่าง การทำงาน ทักษะทางสังคม และทักษะในการใช้สาธารณสมบัติ เป็นต้น ซึ่งลักษณะความบกพร่อง
ทางสติปัญญาจะแสดงอาการแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย ระดับเชาวน์ปัญญา 50-55 ถึงประมาณ 70
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง ระดับเชาวน์ปัญญา 35-40 ถึง 50-55
3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรง ระดับเชาวน์ปัญญา 20-25 ถึง 35-40
4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับความรุนแรงมาก ระดับเชาวน์ปัญญา ต่ำกว่า
20 หรือ 25

1.2 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) กล่าวว่า สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา คือ ความผิดปกติแห่งพันธุกรรมได้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของพันธุกรรมและความก้าวหน้าทางพันธุกรรมที่เกิดขึ้นในช่วง 60 - 70 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับความรู้เกี่ยวกับยีนและพันธุกรรมที่ขยายไปอย่างรวดเร็วในระยะประมาณ 20 ปีมานี้ ทำให้เราเข้าใจถึงสาเหตุของความผิดปกติทางพัฒนาการได้ดีขึ้น การศึกษาวิจัยในเรื่องแผนที่ทางพันธุกรรม (Genetic mapping) และการเรียงตัวของดีเอ็นเอ (DNA) ทำให้เรามีความเข้าใจทางด้านพันธุกรรมมากขึ้น เริ่มที่ยีน (Gene) อันเป็นหน่วยชีวภาพพื้นฐานที่มีหน้าที่ถ่ายทอดลักษณะทางกายภาพ สติปัญญา และบุคลิกภาพจากบรรพบุรุษสู่ทายาท เซลล์ของมนุษย์แต่ละเซลล์มียีน จำนวน 50,000 - 100,000 ตัว จากแผนที่ทางพันธุกรรมที่ระบุตำแหน่งของยีนในโครโมโซม ทำให้เราสามารถระบุยีนได้ถึง 80,000 ตัว โดยทั่วไปแล้วโครโมโซมมี 2 ชนิด คือ โครโมโซมร่างกาย (Autosomes) และ โครโมโซมเพศ (Sex chromosomes) ในแต่ละเซลล์ของมนุษย์ มีโครโมโซมที่จับกันเป็นคู่ ๆ ทั้งหมด 46 ตัว หรือ 23 คู่ ซึ่งประกอบด้วย โครโมโซมร่างกาย 44 ตัว หรือ 22 คู่ และโครโมโซมเพศ 2 ตัว หรือ 1 คู่ โครโมโซมแต่ละคู่จะมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ตัวอักษร X ใช้เป็นสัญลักษณ์ของโครโมโซมเพศหญิง และตัวอักษร Y ใช้แทนโครโมโซมเพศชาย ในขณะที่โครโมโซม X ประกอบด้วย ข้อมูลทางพันธุกรรมจำนวนมาก โครโมโซม Y มีหน้าที่หลัก คือ เป็นตัวแสดงเพศชาย ดังนั้น โครโมโซม X ของตัวอ่อนจะมาจากแม่ และโครโมโซม X หรือ Y อีกตัวหนึ่งมาจากพ่อ ทำให้โครโมโซมเพศหญิง คือ XX และโครโมโซมเพศชาย คือ XY นั้นเอง (Brien - Smith, Patton, Kim, 2006) เมื่อยีนและโครโมโซมเป็นตัวถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ ทางพันธุกรรม ยีน และ โครโมโซม จึงนับเป็นสาเหตุทางชีวภาพของความบกพร่องทั้งหลายประการหนึ่งรวมถึงภาวะบกพร่องทางสติปัญญาด้วย เช่น ความผิดปกติของยีน และความผิดปกติของโครโมโซม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมก็อาจเป็นสาเหตุของภาวะบกพร่องได้ด้วยเช่นกัน

ยุวดี วิริยางกูร (2553) กล่าวว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา อาจเกิดได้หลายสาเหตุ และในปัจจุบันยังไม่สามารถยืนยันได้ว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละประเภะนั้นเกิดจากสาเหตุใด แต่มีเพียงบางภาวะเท่านั้นที่ทำให้ทราบสาเหตุได้แน่นอนว่า เกิดจากความผิดปกติทางชีววิทยา ในปัจจุบันภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในทารก พบสาเหตุเกิดจากมารดาที่ติดแอลกอฮอล์ระหว่างตั้งครรภ์ (Fetal Alcohol Syndrome-FAS) โรคเอดส์ และการกระทำทารุณต่อทารกก่อนคลอดและหลังคลอด เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวสามารถรวบรวม สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา คือ มีปัจจัยที่สำคัญ 2 ปัจจัย สรุปได้ ดังนี้

1. สาเหตุจากพันธุกรรม พบประมาณร้อยละ 20 กล่าวคือ

1.1 ปัจจัยจากพันธุกรรม เป็นความผิดปกติของยีน หรือโครโมโซมของชาย หรือหญิง มีความผิดปกติ และถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป เช่น กลุ่มดาวนซินโดรม (Down syndrome) ซึ่งกลุ่มอาการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพร้อมกับความพิการทางร่างกาย หลายด้าน ลักษณะทั่วไปของบุคคลกลุ่มนี้ คือ หน้าแบน ตาเล็กเฉียงขึ้น ลิ้นจุกปาก ซึ่งจะช่วยให้วินิจฉัยได้ทันที ตั้งแต่แรกคลอด หรือความผิดปกติของโครโมโซมเกิดขึ้นระหว่างการปฏิสนธิ

1.2 ความผิดปกติของโครโมโซม ในระหว่างการพัฒนาของทารกในครรภ์ การติดเชื้อหัดเยอรมัน เอดส์ ซิฟิลิส หรือเชื้ออื่น ๆ ของมารดาขณะตั้งครรภ์ หรือมารดาได้รับสารที่ ก่อให้เกิดความพิการต่อทารกในครรภ์ เช่น เหล้า บุหรี่ รั้งสี ยา มีความผิดปกติของรก เช่น มารดาที่มีครรภ์พิษ หรือทารกมีความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลางแต่กำเนิด

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม พบประมาณร้อยละ 80 กล่าวคือ

2.1 ปัญหาในระยะตั้งครรภ์ ได้แก่ การที่แม่ได้รับเชื้อหัดเยอรมัน เชื้อเอชไอวี เชื้อเริม ซิฟิลิส ูสวัด หรือแม่ได้รับสารเสพติด เช่น แอลกอฮอล์ โคเคน เฮโรอีน หรือสิ่งแวดล้อมที่มี พิษ เช่น มลพิษ ยาฆ่าแมลง รั้งสี สารตะกั่วในน้ำหรืออากาศ หรือขาดสารอาหารของมารดา นอกจากนี้ อาจเกิดจากการดูแลทารกในครรภ์อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้ทารกขาดสารอาหาร จึงทำให้ทารกในครรภ์เติบโตไม่สมบูรณ์

2.2 ปัญหาระหว่างคลอด ได้แก่ การคลอดก่อนกำหนด การติดเชื้อระหว่างการคลอด ภาวะคลอดยาก ซึ่งมีโอกาสทำให้สมองของทารกได้รับความกระทบกระเทือน หรือ การบาดเจ็บจากการที่แพทย์ต้องใช้เครื่องดูดหรือคีบหนีบศีรษะทารก ภาวะขาดออกซิเจนแรกคลอด เช่น สายรกพันคอ หรือสภาวะการหยุดหายใจชั่วคราวในทารกที่คลอดก่อนกำหนด ล้วนทำให้สมอง ของทารกขาดออกซิเจน หรือการมีเลือดออกภายในกะโหลกศีรษะของทารก ซึ่งส่งผลให้สมองพิการ ได้เช่นกัน

2.3 ปัญหาระยะหลังคลอด ได้แก่ การติดเชื้อที่สมอง เช่น สมองอักเสบ หรือ เยื่อหุ้มสมองอักเสบ การที่ทารกเกิดอุบัติเหตุ จนสมองได้รับความกระทบกระเทือน การบาดเจ็บ ที่สมองอย่างรุนแรง และมีภาวะสมองพิการ การขาดออกซิเจน อาจเกิดจากการจมน้ำหรือช็อค ความบกพร่องของธัยรอยด์ฮอร์โมน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง เช่น ตะกั่ว หรือการที่ทารกไม่ได้รับสารอาหารที่เพียงพอ

2.4 ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมและความผิดปกติทางจิต ได้แก่ ความยากจน และครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติในปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงดูกับเด็ก ความผิดปกติทางจิต ของผู้เลี้ยงดูการถูกรุณ หรือการไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแล เลี้ยงดูอย่างเหมาะสม จากสาเหตุของการ เกิดความบกพร่องทางสติปัญญา

สรุปได้ว่า สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาของมนุษย์อาจเนื่องมาจากพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม หรือยีนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดาหรือมารดา และอีกสาเหตุประการหนึ่ง คือ เกิดจากสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น จากการที่มารดาติดเชื้อ เช่น เชื้อหัดเยอรมัน และเชื้อต่าง ๆ หรือโรคที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์ หากมารดาได้รับสารพิษที่ก่อให้เกิดความพิการกับทารกในขณะที่ตั้งครรภ์ รวมทั้งในขณะที่คลอด และทำให้ทารกมีโอกาสได้รับบาดเจ็บหรือจากที่สมองถูกกระทบกระเทือน จนทำให้สมองขาดออกซิเจน หรือสาเหตุจากสายรกพันคอขณะที่คลอด นอกจากนี้ในช่วงหลังคลอด ทารกมีโอกาสที่จะทำให้สมองพิการได้เพราะสาเหตุจากการเกิดอุบัติเหตุ และการที่สมองถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง การชก การจมน้ำ ซึ่งทำให้ทารกขาดออกซิเจน การได้รับสารพิษที่มีผลต่อสมอง

1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามี 4 ระดับ คือ

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก หรือ Profound Grade มี IQ. ระหว่าง 0 - 20 ปากพูดไม่ได้ หรือออกเสียงได้บ้าง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องมีคนคอยดูแลใกล้ชิด
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง หรือ Severe มี IQ. ระหว่าง 21-34 จะมีความสามารถในการพูดโต้ตอบ และเข้าใจความหมายน้อยมาก ช่วยเหลือตนเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันได้บ้าง แต่ต้องมีคนคอยดูแลแนะนำ ไม่สามารถเรียนและประกอบอาชีพได้
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลางหรือพอฝึกได้หรือ moderate Grade หรือ Trainable มี IQ. ระหว่าง 35-49 สามารถเรียน อ่าน เขียนและคิดเพียงเล็กน้อย ฝึกงานเป็นลูกมือง่าย ๆ ได้ แต่ต้องมีครูคอยดูแลและให้คำแนะนำ
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย หรือ Mild Grade Educable มี IQ. ระหว่าง 50-70 ไม่สามารถเรียนตามหลักสูตรปกติ แต่จะเรียนต่ำกว่าระดับชั้นจริง 2 ชั้นกว่า สามารถปรับตัวได้บ้าง ได้รับการสอบ อ่าน เขียน ทำเลขง่าย ๆ ถ้าจัดโปรแกรมการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมให้พอจะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตน และอยู่ในสังคมได้

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2561) กล่าวว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา ตามเกณฑ์การวินิจฉัย DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน คือ มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานอย่างชัดเจน ร่วมกับมีความความบกพร่องในทักษะการปรับตัว โดยมีอาการให้เห็นตั้งแต่ช่วงวัยเด็กหรือวัยรุ่น ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในชีวิตประจำวันหลายด้าน ทั้งที่บ้าน โรงเรียน ที่ทำงาน และชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะทางเชาวน์ปัญญา (intellectual functioning) เช่น การใช้เหตุผล การแก้ไขปัญหา การวางแผน การคิดเชิงนามธรรม การตัดสินใจ การเรียนรู้ทางวิชาการ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งยืนยันโดยการประเมินอาการทางคลินิก และการทดสอบเชาวน์

ปัญญา การทดสอบเชาวน์ปัญญา หรือที่เรียกว่า การวัดไอคิว ควรทำโดยแบบทดสอบมาตรฐาน จึงจะเชื่อถือได้ เกณฑ์เฉลี่ยอยู่ที่ 90-109 ถ้าได้ตั้งแต่ 70-89 เรียกว่า กลุ่มเรียนรู้ช้า แต่ถ้าได้ต่ำกว่า 70 จะเข้าเกณฑ์ของความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ทักษะการปรับตัว (adaptive functioning) เป็นปัจจัยบ่งชี้ถึงความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวัน มี 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความคิดรวบยอด (conceptual domain) หมายถึง ทักษะการใช้ภาษา การอ่าน การเขียน การคำนวณ การใช้เหตุผล และความจำ

2.2 ด้านสังคม (social domain) หมายถึง การเข้าใจผู้อื่น การตัดสินใจในสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ การสื่อสารระหว่างบุคคล และสัมพันธภาพ

2.3 ด้านทักษะในการดำรงชีวิต และการทำงาน (practical domain) หมายถึง การดูแลตนเองเรื่องต่าง ๆ เช่น สุขอนามัยส่วนตัว ความรับผิดชอบในการเรียนและทำงาน และการจัดการด้านการเงินของตนเอง

3. ระดับความรุนแรง ความบกพร่องทางสติปัญญามีระดับความรุนแรง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามระดับเชาวน์ปัญญา และระดับความสามารถที่วัดได้

3.1 ระดับน้อย (Mild Mental Retardation) มีระดับไอคิวอยู่ในช่วง 50-69 อาจไม่แสดงอาการล่าช้าจนกระทั่งวัยเข้าเรียน (แต่ถ้าสังเกตอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า เด็กเหล่านี้มีความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์อย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่วัยอนุบาล) มักไม่มีอาการแสดงทางร่างกายทางบุคลิกภาพ หรือทางพฤติกรรมใด โดยเฉพาะที่บ่งบอกถึงความบกพร่องทางสติปัญญา ยกเว้นกลุ่มอาการที่มีลักษณะพิเศษทางรูปร่างหน้าตาปรากฏให้เห็น ก็จะทำให้สามารถวินิจฉัยได้ตั้งแต่แรกเกิดหรือในวัยทารก เด็กในกลุ่มนี้สามารถพัฒนาทักษะด้านสังคม และการสื่อความหมายได้เหมือนเด็กทั่วไป แต่มักมีความบกพร่องด้านประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว สามารถเรียนรู้ได้ (educable) ทักษะทางวิชาการมักเป็นปัญหาสำคัญที่พบในวัยเรียน แต่ก็สามารถเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาได้ สามารถฝึกทักษะด้านสังคมและอาชีพพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ เป็นแรงงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะฝีมือ หรือกึ่งใช้ฝีมือ แต่อาจต้องการคำแนะนำ และการช่วยเหลือบ้างเมื่อประสบความเครียด

3.2 ระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation) มีระดับไอคิวอยู่ในช่วง 35-49 ในช่วงขวบปีแรก มักจะมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวปกติ แต่พัฒนาการด้านภาษาและด้านการพูดจะล่าช้า ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงวัยเตาะแตะ การศึกษาหลังจากระดับชั้นประถมต้นมักไม่ค่อยพัฒนา สามารถฝึกอบรมได้ (trainable) ในทักษะการช่วยเหลือดูแลตนเอง เรียนรู้ที่จะเดินทางได้ด้วยตนเองในสถานที่ที่คุ้นเคย และฝึกอาชีพได้บ้าง สามารถทำงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะฝีมือ แต่ควรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

3.3 ระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation) มีระดับไอคิวอยู่ในช่วง 20-34 มักจะพบทักษะทางการเคลื่อนไหวล่าช้าอย่างชัดเจน ด้านภาษา พัฒนาเล็กน้อย ทักษะการสื่อความหมายมีเพียงเล็กน้อยหรือไม่มี พอจะฝึกฝนทักษะการดูแลตนเองเบื้องต้นได้บ้างแต่น้อย ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมภายใต้การควบคุมดูแลอย่างเต็มที่ การทำงานต้องการโปรแกรมในชุมชน หรือ การให้ความช่วยเหลือที่พิเศษเป็นการเฉพาะ

3.4 ระดับรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation) มีระดับไอคิวต่ำกว่า 20 มีพัฒนาการล่าช้าอย่างชัดเจนในทุก ๆ ด้าน มักมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว และฝึกการช่วยเหลือตนเองได้บ้าง มีขีดจำกัดในการเข้าใจและการใช้ภาษาอย่างมาก ต้องการความช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

4. ระบาดวิทยา พบความชุกของความบกพร่องทางสติปัญญาในประชากรทั่วไป ประมาณร้อยละ 1 โดยมีความแปรปรวนตามช่วงอายุ พบสูงสุดช่วงอายุ 10-14 ปี แล้วค่อย ๆ ลดลง พบลดลงมากในวัยผู้ใหญ่ ระดับความรุนแรงที่พบส่วนใหญ่ คือ ระดับน้อย พบร้อยละ 85 ส่วนระดับรุนแรงมากพบอัตราความชุก 5.4- 10.6 ต่อ 1,000 ประชากร ความแตกต่างระหว่างเพศ พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง พบในอัตราส่วน 2:1 ในระดับรุนแรงน้อย และ 1.5:1 ในระดับรุนแรงมาก จากการศึกษา Isle of Wight ซึ่งสำรวจในเด็กอายุ 9-11 ปี พบความบกพร่องทางสติปัญญา ประมาณร้อยละ 2.5 ถ้าใช้เกณฑ์ระดับสติปัญญาอย่างเดียว แต่ถ้านำเกณฑ์ระดับความสามารถในการปรับตัวมาประกอบด้วย อัตราความชุกจะลดลงครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 1.35 สาเหตุส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุ หาสาเหตุที่ชัดเจนได้ (ร้อยละ 30-50) มักเกิดจากหลายสาเหตุเป็นปัจจัยร่วมกันทั้งปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยทางชีวภาพ เป็นสาเหตุได้ตั้งแต่ขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และหลังคลอด มักพบมีความผิดปกติอื่นร่วมด้วย สาเหตุ ได้แก่ โรคทางพันธุกรรม การติดเชื้อ การได้รับสารพิษ การขาดออกซิเจน การขาดสารอาหาร การเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ปัจจัยทางจิตสังคม เช่น ขาดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง ครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจน อยู่ในภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจที่ดี

สรุปได้ว่า ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Children with intellectual) คือ เด็กที่มีสติปัญญาดำกว่าเด็กปกติทั่วไป เมื่อวัดระดับสติปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน มีข้อจำกัดในทักษะ ด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ ใน 10 ทักษะ คือ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิต ทักษะทางสังคม การใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อการดำรงชีวิต การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ทั้งนี้ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญานี้ต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือ 1. เด็กเรียนรู้ช้า 2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักมีปัญหาเกือบทุกด้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมไปถึงปัญหาทางการเรียน เนื่องจากเด็กมี

ข้อจำกัดในการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เท่ากับเพื่อนในวัยเดียวกัน เป็นภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาอย่างไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะด้านต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการ และส่งผลกระทบต่อระดับเชาวน์ปัญญาทุก ๆ ด้าน

1.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กประเภทอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เด็กกลุ่มนี้มักถูกชักจูงได้ง่าย เนื่องจากเด็กเข้ากับคนง่าย เชื่อใจคนง่าย เด็กช่วยตนเองได้บ้าง บางคนไม่สามารถช่วยตนเองได้ เด็กจะมีช่วงความสนใจสั้น ขาดสมาธิ ความจำไม่ดี ไม่สามารถจดจำอะไรได้นาน ใช้ภาษาได้ไม่มากนัก พอจะสื่อความหมายได้ง่าย ๆ สุขภาพร่างกายมักไม่สมบูรณ์ ซึ่งการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วรจกณา กรเลิศวานิช (2557) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นสามารถแยกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเล็กน้อย เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาได้ และสามารถฝึกอาชีพและงานง่าย ๆ ได้ หรือเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้ หากเราสามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กเหล่านี้ในช่วงอายุแรกเกิดจนถึง 3 ขวบ ควรให้ได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ด้านการพัฒนาประสาทสัมผัส และด้านสติปัญญา เมื่อถึงระยะเข้าโรงเรียน การให้การศึกษาแก่นักเรียนแก่เด็กกลุ่มนี้เพื่อฝึกทักษะความพร้อมในการเรียนรวมระดับอนุบาลและประถมศึกษา ทักษะความพร้อม ได้แก่ การนั่งและฟังครู การแยกสิ่งเร้าทางเสียงและการเห็น การทำตามคำสั่ง การใช้ภาษา การฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเอง การอยู่กับเพื่อนเมื่อเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งแม้ว่าระดับเชาวน์ปัญญาจะยังคงเท่ากับเด็กอายุ 4-6 ปี การศึกษาของเด็กควรเน้นด้านภาษา และการสร้างความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวก่อน เน้นวิชาการบ้าง ได้แก่ การอ่าน การคิดคำนวณ และการเขียน นอกจากนี้ควรฝึกพฤติกรรมปรับตัวในสังคม โดยปกติแล้วหลักสูตร และการเรียนการสอนระดับนี้ควรเหมือนกับเด็กปกติทั่ว ๆ ไป แต่จัดให้เรียนในระดับที่ช้ากว่า เมื่อเด็กขึ้นชั้นประถมศึกษาตอนปลายจะมีอายุราว 9-13 ปี แต่อายุสมองเท่ากับเด็กอายุเพียง 6-9 ปี การเรียนทางด้านวิชาการต้องเป็นวิชาการที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน (functional academics) เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังข่าวสาร การซื้อสิ่งของ การอ่านสมุดโทรศัพท์ การอ่านป้ายประกาศ หรือโฆษณาฉลากยา การกรอกข้อความต่าง ๆ เป็นต้น ในระดับมัธยมศึกษา เด็กควรได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการสังคม และอาชีพให้เท่าเทียมกับการศึกษาด้านวิชาการ

2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง ระดับก่อนประถมศึกษา ควรจัดการศึกษาเน้นด้านภาษา ได้แก่ ความเข้าใจและการใช้ภาษา และ

ความรู้ ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และสัมพันธ์กับตัวเด็ก เช่น บุคคลในครอบครัว เครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน สถานที่ภายนอกบ้าน ทักษะในการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นต้น การฝึกฝนดังกล่าวต้องเน้นมากกว่าปกติ นอกจากนี้ยังต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด ถ้าเราสามารถจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมแล้ว เด็กเหล่านี้จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตได้มากกว่าที่เราคาดคิดเสียอีก ส่วนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ควรเน้นด้านวิชาการให้น้อยลงกว่าเด็กปกติ เน้นวิชาการที่จะช่วยให้เขามีทักษะเพียงพอในการพึ่งตนเองได้ ในการทำงาน และการสังคม หลักสูตรสำหรับเด็กโตควรเน้นใน 2 ด้าน คือ ด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง (Self-help skills) เช่น การอาบน้ำ การรับประทานอาหาร การใช้ห้องต่าง ๆ ภายในบ้านและอาคาร การใช้สิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น อีกด้านหนึ่ง คือ ทักษะทางอาชีพ ส่วนมากต้องเน้นทักษะการทำงานในโรงงานในอารักร์เพื่อเตรียมเด็กสำหรับการทำงานในสังคมต่อไป

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรง และรุนแรงมาก แต่ก่อนนั้นการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ถูกละเลยมาตลอด เพิ่งมาในช่วงปี ค.ศ. 1970 นี้เองที่เริ่มมองเห็นว่า เด็กเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาตามสิทธิของเขาด้วย การให้การศึกษาต้องเน้นที่ทักษะพื้นฐานเพื่อการอยู่รอด และทักษะพื้นฐานในการช่วยเหลือตนเอง ขอบข่ายของทักษะที่ควรฝึกได้แก่ การกระตุ้นประสาทสัมผัส การพัฒนาประสาทสัมผัส และการบูรณาการประสาทสัมผัส การช่วยเหลือตนเอง ภาษา และการตอบสนอง นอกจากนี้ต้องฝึกการปรับพฤติกรรมด้วย เนื่องจากเด็กมักมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น นั่งโยกตัว กอดขา ขับถ่ายไม่ถูกที่ เป็นต้น

การช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในชั้นเรียนปกติ ปัจจุบันแนวโน้มการศึกษาแต่ละประเภท เน้นให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเรียนรวมในโรงเรียนปกติ ซึ่งครูจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนี้

1. สอนเป็นลำดับขั้นตอนอย่างละเอียด สอนซ้ำ ๆ ไปทีละขั้น แม้แต่งงานที่ซับซ้อนก็สอนให้กับเด็กเหล่านี้ได้ไม่ยาก หากสอนทีละขั้นตอนอย่างช้า ๆ ไปตามลำดับ
2. ในการเรียนรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต้องให้เด็กได้ทำซ้ำ ๆ และทบทวน
3. พยายามให้เด็กออกเสียงสิ่งที่เรียนด้วย เนื่องจากการออกเสียงมีส่วนช่วยในการเรียนรู้ของเด็กได้ดีขึ้น
4. ต้องสร้างแรงจูงใจให้เด็กได้เรียนรู้ งานที่ใหม่ ยาก ซับซ้อน ไม่สามารถส่งเสริมแรงจูงใจให้กับเด็กประเภทนี้
5. ประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประเมินที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ และต้องเก็บบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ

6. พยายามให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเมื่อเด็กทำกิจกรรมใด ๆ การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีเป็นแรงจูงใจที่ดีในการเรียนรู้ของเด็ก

การประเมินผลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ซึ่งมีเซวาร์ปัญญา 50-70 การประเมินผลควรเป็นไปตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนแต่ละคนควรมีการประเมินผลจุดมุ่งหมายระยะยาว เพื่อปรับปรุงแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนแต่ละคนให้เหมาะสมในการประเมินผลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีแผนการต่าง ๆ มากน้อยเพียงใดและควรปรับปรุงวัตถุประสงค์ใดบ้าง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกอบรมได้ ซึ่งมีเซวาร์ปัญญา 35-49 การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยกำหนดจุดมุ่งหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การประเมินจะต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายเหล่านั้น จุดมุ่งหมายระยะสั้นควรมีการประเมินทุกระยะ เช่น ทุกเดือน หรือทุกสามเดือน จุดมุ่งหมายระยะยาว ประเมินอย่างน้อยปีละครั้ง และในการประเมินแต่ละครั้งต้องมีข้อมูลครบถ้วน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น อันได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง พร้อมด้วยการฝึกอาชีพ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเอง

ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองเป็นความสามารถที่พัฒนาผสมผสานจากทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ การที่เด็กสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐาน เมื่อสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีแล้วยังเป็นพื้นฐานนำไปสู่การทำงานง่าย ๆ ประกอบอาชีพตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2.1 กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พุทธศักราช 2563 กล่าวถึง การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ เป็นขั้นตอนแรกในการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์และตัดสินใจในการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI)

การดำเนิน การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การซักประวัติ สังคมมิติ และการเยี่ยมบ้าน ซึ่งมีหลักการในการเก็บรวบรวมแต่ละวิธีพอสังเขป ดังนี้

1.1 การสังเกต คือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใส่ใจและมีระเบียบวิธีเพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น ซึ่งเหมาะกับการศึกษาพฤติกรรมที่ค่อนข้างลึกซึ้งในเด็กพิการและครอบครัว เพื่อสนับสนุนหรือขัดแย้งกับข้อมูลที่ได้มาจากการบอกเล่า หรือเป็นข้อมูลที่เสริมความเข้าใจให้ชัดเจนถูกต้องยิ่งขึ้น แต่มีข้อจำกัดของวิธีการสังเกต คือ อาจมีอารมณ์ร่วม มีอคติหรือเข้าข้างกลุ่มที่ศึกษา จะส่งผลต่อความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้ การบันทึกผลการสังเกต มักมีลักษณะเป็นการพรรณนา สิ่งที่ต้องสังเกต ได้แก่ การกระทำของแต่ละบุคคล แบบแผนการกระทำความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม

1.2 การสัมภาษณ์ คือ การรวบรวมข้อมูลโดยการพบปะ พูดคุย สนทนากับผู้ให้ข้อมูลโดยตรง ซึ่งอาจใช้การสัมภาษณ์ใน 2 ลักษณะ คือ การสัมภาษณ์แบบเป็นมาตรฐาน (Standardized interview หรือ Structured interview) หรือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นมาตรฐาน (Unstandardized interview หรือ Unstructured interview) หลังจากการสิ้นสุดการสัมภาษณ์ให้รับทำการบันทึกให้สมบูรณ์

1.3 การซักประวัติ คือ การได้ข้อมูลเบื้องต้นของเด็กพิการด้านต่าง ๆ จากการรอกแบบสอบถามประวัติและการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเด็กพิการและครอบครัว ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์และเที่ยงตรงยิ่งขึ้น ประกอบกับจะได้ทัศนคติ ความรู้สึก ความคิดเห็นของเด็กพิการและครอบครัวในปัญหาความต้องการด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เขากำลังประสบอยู่โดยทั่วไป การซักประวัติเป็นการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างเด็กพิการและครอบครัวกับครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้รับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด ซึ่งการซักประวัติต้องอาศัยการมีมนุษยสัมพันธ์ การใช้ภาษาพูด ภาษากาย สีหน้า ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเด็กพิการและครอบครัว ซึ่งพบว่าการต้อนรับและการรู้จักบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์มีความสำคัญ ทำให้เด็กพิการและครอบครัวรู้สึกอบอุ่น การจัดสภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นเอกเทศ อุ่นหุ่มีและแสงพอเหมาะ หลีกเลี้ยงการแทรกแซง หรือการถูกขัดจังหวะระหว่างดำเนินการมีความสำคัญในการซักประวัติ รวมถึงกระบวนการตอบสนองความต่อเนื่องขณะตอบคำถาม รูปแบบของคำถามควรหลีกเลี่ยงคำถามที่มีหลายตัวเลือก หลายคำถามหลายคำตอบในประโยคเดียวกัน ควรเป็นคำถามเปิดเพื่อให้เกิดความหลากหลายและหลีกเลี่ยงการถามนำ ผู้ซักประวัติที่ดีควรเรียบฟังคำตอบ สังเกตอาการหรืออารมณ์ผู้ตอบ โดยมีการกระตุ้นให้เด็กพิการและครอบครัวตอบคำถามอย่างต่อเนื่อง

1.4 สังคมมิติ คือ การรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้เทคนิคสังคมมิติ เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง และชุมชนที่อยู่รอบตัวเด็กพิการ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมของเด็กพิการและการประสานส่งต่อให้เด็กพิการได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและชุมชนต่อไป

1.5 การเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านเด็กพิการจะช่วยให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือบริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ สภาพครอบครัว และบริบทชุมชน ซึ่งควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการเยี่ยมบ้าน ดังนี้

1.5.1 เตรียมแบบบันทึกข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แฟ้มหรือข้อมูลเด็กพิการ ข้อมูลเดิมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นัดหมายคณะทำงานและครอบครัวล่วงหน้า

1.5.2 ประสานงานอาสาสมัครในชุมชนและกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมทั้งให้คำปรึกษา ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลก้าวหน้าด้านพัฒนาการเด็กพิการ การไปเยี่ยมบ้าน ควรคำนึงถึงผู้เกี่ยวข้อง สำคัญ

2. การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ

การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา เป็นวิธีการคัดกรองเด็กหรือบุคคลที่มีความบกพร่องแยกจากเด็กทั่วไป จัดเป็นการค้นหาเบื้องต้นว่า มีความผิดปกติ หรือมีอัตราเสี่ยงสูงต่อการมีความผิดปกติ การคัดกรองเพื่อประโยชน์ทางการศึกษานั้น มักจะพิจารณาว่าเด็กมีลักษณะอยู่ในภาวะเสี่ยงหรือมีอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น มีความพิการ มีความบกพร่องหรือมีศักยภาพจำกัดหรือไม่ จุดมุ่งหมายในการคัดกรองประเภทความพิการ เป็นการช่วยค้นหาเด็กที่ควรจะได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

การส่งต่อ เป็นกระบวนการเพิ่มเติม หลังจากการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษาเพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยอย่างละเอียดเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การตรวจวัดระดับการได้ยิน การตรวจวัดระดับสติปัญญา เป็นต้น

3. การประเมินความสามารถพื้นฐาน

การประเมินความสามารถพื้นฐาน เป็นการประเมินให้ทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กเพื่อค้นหาจุดเด่น จุดด้อย โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาตลอด จนให้คำนึงถึงทักษะพื้นฐานทั้ง 6 ทักษะ ซึ่งมีหลักการ และกระบวนการประเมินความสามารถ

พื้นฐานที่สำคัญ 7 ประการ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) Bowe G. Frank (1995) กล่าวถึง ดังนี้

3.1 นักการศึกษาและนักวิชาชีพควรคำนึงถึงกระบวนการประเมิน 5 ประการนี้ เป็นสำคัญ

3.1.1 การสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ

3.1.2 การจดบันทึกผลการประเมินในหลายสถานการณ์

3.1.3 การวิเคราะห์งานและจัดกระทำกับข้อมูลพฤติกรรมเด็ก

3.1.4 การแยกแยะความแตกต่างของพฤติกรรมเด็ก

3.1.5 ระบุวัตถุประสงค์ของการสอนตามสิ่งประเมินได้

3.2 พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตนั้น อาจมิใช่สาเหตุของปัญหาก็ได้ อย่าด่วน ตัดสินใจจากสถานการณ์เดียว

3.3 การสังเกตพฤติกรรม ต้องประเมินทุกด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านการปรับตัว ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง

3.4 ในการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการที่เป็ยงเบนไป ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐาน เด็กปกติในวัยเดียวกัน

3.5 การประเมินเด็กและการวัดผลเด็ก ควรได้จากการรวบรวมจากการสังเกต เด็กที่บ้านที่คลินิก ในโครงการบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือที่โรงเรียน

3.6 ความแตกต่างเรื่องเชื้อชาติและวัฒนธรรม สภาพของความจริง ควรนำมา เป็นข้อพิจารณาด้วย นอกจากนี้บทสัมภาษณ์ของผู้ปกครองก็เป็นส่วนหนึ่งในการประเมินเด็กด้วย

3.7 ควรประเมินหลายครั้งก่อนที่จะสรุปผล

4. การจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP)

4.1 การจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว เป็นแนวทางในการวางแผนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัวตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม เป็นการทำงาน ร่วมกันระหว่างครอบครัวกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนบริการที่เหมาะสมของแต่ละครอบครัว แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวนี้จะประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งข้อมูลที่จะช่วยเพิ่มความสามารถของครอบครัวในการ ดูแลหรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบของการประสานงาน บริการ จะมีความหลากหลายในการให้บริการของนักวิชาการต่างอาชีพที่มีความสำคัญต่อการ ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากมีความแตกต่างกัน

ขึ้นอยู่กับโครงสร้างและหน้าที่นักวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม ในการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวที่มารับบริการ ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ คณะสหวิชาชีพวางแผนร่วมกัน ในการปฏิบัติงานต้องมีผู้ประสานงานบริการ ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวม ประสานงานให้ข้อมูล สนับสนุน ช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น จึงจะทำให้งานประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

4.2 การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนัก รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา รวมทั้งมีแนวทางในการจัดหา หรือจัดบริการเสริมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลทางการแพทย์หรือด้านสุขภาพ 3) ข้อมูลด้านการศึกษา 4) ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น 5) การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษาพิเศษ 6) ความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 7) คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และ 8) ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน

5. การให้บริการด้วยกิจกรรมที่เหมาะสม

การจัดกิจกรรมให้เด็กพิการทุกประเภทจะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถ พื้นฐานและข้อจำกัดของเด็กพิการแต่ละบุคคล และพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความสามารถทักษะพื้นฐาน 6 ทักษะ และทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ

6. การประเมินความก้าวหน้า

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จะต้องมีการจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะได้จากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก แฟ้มผลงานเด็ก การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ การทำสังคมมิติ การใช้แบบทดสอบ โดยครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้รับผิดชอบ นักวิชาชีพและผู้เกี่ยวข้อง อาจมีการประชุมเพื่อสรุปความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน ตลอดจนมีการรายงานความก้าวหน้า โดยมีพ่อแม่หรือผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล และร่วมตัดสินใจในการทบทวน และปรับแผนให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการเป็นเฉพาะบุคคล ซึ่งควรประเมินเพื่อทบทวนและปรับแผนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ

การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและการส่งต่อ เป็นการกำกับ ติดตามผลการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มตามหลักสูตร และการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามที่ระบุไว้ในแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว และแผนการจัดการศึกษา

เฉพาะบุคคล รวมถึงการได้รับสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ได้รับการส่งต่ออย่างเหมาะสมทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ สังคม และอาชีพ

8. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะความบกพร่องทางสติปัญญา

สามารถช่วยเหลือตนเองและดูแลความปลอดภัยในชีวิตประจำวันประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

- 8.1 การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง
- 8.2 การเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์
- 8.3 การระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยตนเอง
- 8.4 การทำงานบ้านง่าย ๆ
- 8.5 การทำอาหารง่าย ๆ

กล่าวโดยสรุปว่า การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพจะต้องมีการประเมินตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ โดยให้เด็กพิการได้รับการดูแลและประสบการณ์ที่ดีที่สุดจากพ่อแม่ ครอบครัว ครู คณะสหวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งที่บ้านและศูนย์การศึกษาพิเศษ

2.2 ความหมายของทักษะการช่วยเหลือตนเอง

วันดี นิงสานนท์, วินัดดา ปิยะศิลป์ และสุมิตร สุตรา (2552) มาริษา โกวิทท์ (2558) กล่าวว่า การช่วยเหลือตนเอง คือ การทำงานเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันเพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเอง เพิ่มความสามารถที่เขามีอยู่หรือต้องการความช่วยเหลือน้อยที่สุด ได้แก่ การเลือกเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การจัดการกระเป๋าอุปกรณ์การเรียน และการทำความสะอาดรองเท้าและกระเป๋านักเรียน

องค์การอนามัยโลก (2553) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการปรับตัว และมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในการที่เผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทักษะชีวิต ซึ่งหมายถึงความสามารถของบุคคล โดยใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะในการปรับตัว จัดการกับความต้องการและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิตของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้ชีวิตของบุคคลประสบความสำเร็จ

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ (2558) กล่าวว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัย และถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญด้านหนึ่งของเด็ก และเป็นทักษะพื้นฐานต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ อีกทั้งเด็กต้องใช้ทักษะการช่วยเหลือตนเองไปตลอดชีวิต แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มักมีข้อจำกัดในการช่วยเหลือตนเอง ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเมื่อโตขึ้นปัญหานี้ก็จะกลายเป็นภาระสำหรับสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น

การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถช่วยเหลือดูแลตนเองได้ในวัยเด็กบ้าง จึงเป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยเฉพาะผู้ปกครองและครูผู้สอน คือ ผู้ที่มีบทบาทร่วมกันพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระของผู้อื่น การฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น 4 เรื่อง คือ การรับประทานอาหารและการดื่ม การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการแต่งตัว

สรุปได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงวัย และถือเป็นพัฒนาการที่สำคัญด้านหนึ่งของเด็ก เป็นทักษะพื้นฐานต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ อีกทั้งเด็กต้องใช้ทักษะการช่วยเหลือตนเองไปตลอดชีวิต แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มักมีข้อจำกัดในการช่วยเหลือตนเอง ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน ซึ่งเมื่อโตขึ้นปัญหานี้ก็จะกลายเป็นภาระสำหรับสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองเพื่อนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถช่วยเหลือดูแลตนเองได้ในวัยเด็กบ้าง จึงเป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่ง

2.3 คุณค่าและประโยชน์ของทักษะการช่วยเหลือตนเอง

วิมล ตั้งตระกูลพาณิชย์, รณิดา เขยชุ่ม และพัฒนา ชัชพงศ์ (2558) ศึกษาคู่มือพัฒนาความรับผิดชอบการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ เป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง ของเด็กอายุ 2-3 ปี เช่น การใช้ช้อนตักอาหารเอง แต่งตัวเอง ล้างมือได้เอง เป็นต้น เพราะการที่เด็กดูแลตนเองได้ในชีวิตประจำวัน เด็กจะรู้สึกว่าการพึ่งตนเองได้นำไปสู่ความรู้สึกมั่นคงและเป็นสุข ซึ่งตรงกับหลักทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสันของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ปีที่ 1 และ 2 มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น เนื่องจากคู่มือพัฒนาความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยประกอบวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2558 คู่มือพัฒนาความรับผิดชอบการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลายมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบและเด็กได้ฝึกทักษะการฟัง การคิด การแก้ปัญหา การติดตามเรื่องราว แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน โดยมีเทคนิคการเล่นิทาน บทบาทสมมติ และเกม ซึ่งสามารถช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นได้

รักชิณา หดย้อย (2557) ประโยชน์และวิธีในการช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เห็นคุณค่าของตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง สามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับวิธีการฝึกการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องกำหนดเป้าหมายที่แน่นอนชัดเจน แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ขั้นตอนฝึกให้เป็นขั้นตอนย่อย

โดยเน้นการช่วยเหลือจากการกระตุ้นเตือนทางกาย เช่น การจับ สัมผัส เน้นทางวาจา ควรมีการเสริมแรง บ่อย ๆ และเน้นทางสายตา เพื่อให้เด็กประสบผลสำเร็จในการฝึกการช่วยเหลือตนเอง

สรุปได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็ก เป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ช่วยให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งเข้าใจยาก กลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่าย เรียนรู้ได้เร็ว และช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การใช้ชิ้นตักอาหารเอง แต่งตัวเอง ล้างมือได้เอง เป็นต้น เพราะการที่เด็กดูแลตนเองได้ในชีวิตประจำวัน เด็กจะรู้สึกว่าการพึ่งตนเองได้นำไปสู่ความรู้สึกมั่นคงและเป็นสุข

3. หลักการและแนวคิดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR)

รัชณี สรรเสริญ (2556) กล่าวว่า การศึกษาและวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาระบบการดูแลคนพิการ โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ภายใต้กรอบการดำเนินงาน การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และแนวคิดนวัตกรรมการดูแลภาวะเรื้อรัง ซึ่งเน้นการพัฒนาระบบ การดูแลคนพิการโดยครอบครัว ชุมชน ทีมสุขภาพเชิงรุกที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการโดยตรง (Micro system) และเชื่อมโยงเข้ากับระบบ ของการดูแลสนับสนุนขององค์กรในชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการทางอ้อม (Mesosystem) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย คนพิการ ญาติผู้ดูแล และครอบครัว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลคนพิการ (บุคลากรด้านสุขภาพ ตัวแทนองค์กรส่วนท้องถิ่น/ชุมชน) จำนวน 124 คน ในพื้นที่ต้นแบบ อำเภอ แห่งหนึ่งในจังหวัดจันทบุรี และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 30 คน ที่เลือกแบบเจาะจง กระบวนการพัฒนา ประยุกต์ใช้การมอง การคิด และการปฏิบัติ ที่มีลักษณะเกลียวปฏิสัมพันธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การระดมความคิด และการสังเกต ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาได้ 2 นวัตกรรมการดูแลคนพิการ คือ

นวัตกรรมที่ 1 รูปแบบระบบการดูแลคนพิการโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 แนวคิดหลัก คือ 1) การดูแลต่อเนื่องที่ไร้รอยต่อ 2) ความเข้มแข็งของครอบครัว 3) ศักยภาพของชุมชน 4) การเรียนรู้ร่วมกัน สู่อุบัติความสำเร็จตามเป้าหมาย และ 8 หลักการสำคัญ คือ 1) บทบาทของครอบครัว 2) บทบาทของภาคีเครือข่าย 3) การเข้าถึงบริการ 4) การประสานงาน ที่ไร้รอยต่อ 5) การจัดเตรียมบริการที่เหมาะสม 6) การมีส่วนร่วมของครอบครัวและคนพิการ 7) การเคารพในศักดิ์ศรีของคนพิการ 8) ความรับผิดชอบในสิ่งที่สะท้อน

นวัตกรรมที่ 2 WE CAN DO by TIM เป็นกระบวนการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา ภาคีหุ้นส่วน ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน 3 คุณลักษณะ คือ 1) W-Willing การสร้างความตั้งใจ มุ่งมั่น

และความร่วมมือในการดูแลคนพิการ 2) E-Exploration การร่วมค้นหามองและสะท้อนปัญหา ความต้องการ 3) C-Cognition การรวมพลังร่วมคิดเพื่อการพัฒนา 4) A-Acting การร่วมปฏิบัติตาม ระบบการดูแลที่พึงประสงค์ 5) N-Notice การร่วมประเมินและให้ข้อสังเกตการปฏิบัติ 6) D-Decoration การร่วมแสวงหาและพัฒนาต่อ 7) O-outstanding การสร้างความโดดเด่น ความต่อเนื่อง และ ความยั่งยืนด้วยการเพิ่มพลัง 3 คุณลักษณะ (TIM) คือ 1) ภาคิ์หุ้นส่วนจิตอาสา ต้องทำงานเป็นทีมในการดูแลคนพิการ (T-Team approach) 2) ทีมภาคิ์หุ้นส่วนจิตอาสาต้องมีแรงบันดาลใจในการดูแลคนพิการ (I-Inspiration) 3) ทีมภาคิ์หุ้นส่วนจิตอาสา ต้องมีความรู้สึกร่วมในการ ทำเพื่อมวลมนุษยชาติ (M-Mankind)

Owens, T. R. & Wang, C. (2016) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สามารถ พัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่น โดยแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างหนึ่ง คือ การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือที่เรียกว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนหรือ การเรียนที่ช่วยให้เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจากชุมชน การเรียนรู้ที่ใช้ชุมชน เป็นฐาน จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้เสริมสร้างทักษะการทำงานตามสภาพแวดล้อมจริง และมีประโยชน์ต่อ นักเรียนในด้านอื่น ๆ เช่น มีผลบวกต่อการพัฒนาการรับรู้ในความสามารถของตนเอง การ เจริญเติบโตทางด้านจิตวิญญาณ พัฒนาทางด้านคุณธรรม พัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำ และมีผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็น ฐานให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้เรียนและ ชุมชน

ศรียรรณ ฉัตรสุริยวงศ์ (2557) กล่าวว่า การแบ่งกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ไม่อาจแบ่งกัน อย่างชัดเจนตายตัว ขึ้นอยู่กับบริบทและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมหรือโครงการที่เฉพาะเจาะจง เช่น การนำผู้เรียนศึกษาแหล่งเรียนรู้การบริการสังคม และการวิจัยชุมชน (Community-Based Research) บางครั้งอาจใช้สลับกันหรือร่วมกันกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ทั้งนี้การจัดการ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นส่วนใหญ่ของการบริการสังคมและการวิจัยชุมชน ดังนั้น การนำไป ใช้จะต้องระบุกลยุทธ์และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน อนึ่ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐานยังมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ชุมชนให้การส่งเสริม สนับสนุน และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ฝึกการคิดและการแก้ปัญหา จากสถานการณ์จริงที่พบในชุมชน และมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมนอก ห้องเรียน

วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์ จากการหาความรู้และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์การประเมิน และการแก้ปัญหา โดยครูเป็น

ผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะในระหว่างเรียน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลกแห่งความจริง” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการ หรือลักษณะของชุมชนนั้น ๆ เพื่อสร้างความรู้ผ่านการเรียนรู้ที่บูรณาการกลยุทธ์การสอนอย่างหลากหลายวิธีร่วมกับการทำโครงการที่ผู้เรียน ได้สัมผัสชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความหลากหลายและความเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสู่การทำงานในอนาคต การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีหลายกลยุทธ์ ได้แก่ การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ การศึกษาความเป็นพลเมือง การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน การเรียนรู้โดยการบริการและการเรียนรู้ โดยการใช้การทำงาน เป็นฐานในแต่ละกลยุทธ์มีกระบวนการที่เชื่อมโยงการทำงาน ในชั้นเรียนกับชุมชนที่มีความหมาย โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาครูผู้เรียน และคนในชุมชน ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน ในการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากผู้เรียนได้ลงพื้นที่เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย เป็นการเรียนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้การนำกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จนั้น ผู้สอนจะต้องระบุกิจกรรมการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติในชุมชน ภายใต้อาหาร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายทางการศึกษา และการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและผู้เรียน

เฟลคกี้ (Flecky, 2019) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นที่รู้จักในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ทวีป แอฟริกา และเอเชีย ในชื่อว่าการเรียนรู้ โดยบริการสังคม (Service Learning : SL) เป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน

อุมพร อ่อนคา, อุดร อรกุล และ วรวรรณ อุบลเลิศ (2561) ศึกษาและวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อเสริมทักษะอาชีพในท้องถิ่น ผู้เรียนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น มีการบรรยายภาคในห้องเรียนที่น่าสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น และส่งเสริมให้มีการติดต่อสื่อสารได้ตลอดเวลา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบกับบทเรียน ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และผู้เรียนสามารถทบทวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการดูแลคนพิการโดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน และการใช้กระบวนการ เป็นแนวทางและกลวิธีที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้ และความหมายด้วยตนเอง มีการวิเคราะห์การประเมินและการแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และเป็นผู้ชี้แนะในระหว่างเรียน ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในรูปแบบของคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำคณะสี คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองประจำหมู่บ้าน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลกแห่งความจริง” โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ครูผู้เรียน ครอบครัว และคนในชุมชน สำหรับที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการต่อไป

3.2 บทบาทหน้าที่ของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ศูนย์การศึกษาพิเศษ

คู่มือการปฏิบัติงาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ, 2560) กล่าวถึง ขอบเขตการดำเนินงาน ส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟูคนพิการโดยสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชนภายใต้โครงสร้างการบริหาร และขอบข่ายหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ดังนี้

1. วางแผนและประสานงานร่วมกับเครือข่ายที่ดูแลคนพิการเพื่อการพัฒนาคนพิการในเขตพื้นที่บริการ
2. สนับสนุนและส่งเสริมการมีเจตคติด้านบวกในการดูแลผู้พิการโดยครอบครัวและชุมชน
3. ให้บริการด้านการศึกษาและฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคนพิการในชุมชน
4. ประสานงานให้มีการบริการทางการแพทย์ การช่วยเหลือบริการ บำบัดฟื้นฟูด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้พิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ประสานงาน สนับสนุน และส่งเสริมให้มีกิจกรรมเสริมรายได้แก่ผู้พิการและครอบครัว
6. รวบรวม ข้อมูลสารสนเทศ การให้บริการเพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. จัดทำโครงการ/กิจกรรม สนับสนุน ส่งเสริม เกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ
8. สรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2560) กล่าวถึง หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการในพื้นที่รับผิดชอบ ดังนี้

บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของเด็กพิการ ที่หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งที่บ้านและชุมชน เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดำเนินการโดยจัดและส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ โดยจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) และให้บริการตามแผน จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เรื่องการจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP) ให้คำปรึกษาแนะนำ และบริการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็กพิการแต่ละประเภทด้วย การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน/ข้อมูลทั่วไป การคัดกรองเด็กพิการทางการศึกษาตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ การประเมินศักยภาพพื้นฐานของเด็กพิการ การประเมินความก้าวหน้า การสรุปพัฒนาการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

บทบาทที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับเด็กพิการดำเนินการ โดยส่งเสริม สนับสนุนให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน แก่เด็กพิการ ครอบครัว สถานศึกษา และทุกภาคส่วนในพื้นที่บริการจัดให้มีการส่งเสริมการผลิตสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ การให้บริการคำปรึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท

บทบาทที่ 3 บริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ (Transitional Services) ดำเนินการโดยประสานสถานศึกษา มีการจัดการช่วงเชื่อมต่อสำหรับเด็กพิการ โดยการสำรวจ จัดทำ และจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานให้เด็กพิการได้รับบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กพิการทั้งด้านการศึกษา การแพทย์ การสังคมสงเคราะห์ และการอาชีพ เช่น วินิจฉัย หรือฟื้นฟูทางการแพทย์ การเรียนรวม การสังคมสงเคราะห์ การได้รับสิทธิทางกฎหมาย และการฝึกอาชีพ เป็นต้น รวมทั้งจัดเตรียมเด็กพิการให้มีความพร้อม โดยคำนึงถึงความต้องการของเด็กพิการด้านสภาพแวดล้อม ช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง เช่น จากสถานศึกษาหนึ่งไปอีกสถานศึกษาหนึ่ง จากบ้านไปสู่สถานศึกษา/โรงพยาบาล/สถานประกอบการอื่น ๆ ตามความต้องการจำเป็นของเด็กพิการ โดยจะต้องให้เด็กพิการ/ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กับคณะสหวิชาชีพ เพื่อให้การส่งต่อของเด็กพิการมีข้อจำกัดน้อยที่สุด ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

บทบาทที่ 4 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการโดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษาดำเนินการ โดยส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพและการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการ การจัดกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถเสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการ ต้องดำเนินการ โดยการให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการดูแลเด็กพิการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) เช่น ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ทักษะทางสังคม ทักษะการรับรู้ และแสดงออกทางภาษา ทักษะการใช้สติปัญญา เตรียมความพร้อมทางวิชาการ และทักษะจำเป็นพิเศษเฉพาะความพิการ

บทบาทที่ 5 เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่บริการ ดำเนินการโดยจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศ สถิติ ทะเบียนเด็กพิการ การได้รับบริการทางการศึกษา และอาชีพในพื้นที่บริการ ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของเด็กพิการ รวบรวมแหล่งเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานที่ให้บริการสำหรับเด็กพิการในพื้นที่ ประสานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างเจตคติ และความตระหนักร่วมในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

บทบาทที่ 6 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรวม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ดำเนินการโดยสนับสนุนให้สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวมทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนรายบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการศึกษาได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ร่วมนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทบาทที่ 7 ภาระหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

องค์การอนามัยโลก (2556) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คนพิการและครอบครัวของคนพิการ มีบทบาทสำคัญยิ่งใน CBR ดังนี้
 - 1.1 การมีบทบาทอย่างกระตือรือร้นในทุกแง่มุมของการจัดการโปรแกรม CBR
 - 1.2 การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ CBR ระดับท้องถิ่น

- 1.3 การมีส่วนร่วมโดยการอาสาและทำงานเป็นบุคลากร CBR
- 1.4 การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความพิการในชุมชน เช่น การชี้ให้เห็นถึงกำแพงที่ขวางกั้นอยู่และการเรียกร้องให้สมาชิกในชุมชนหลายกำแพงนั้นลงเสีย
2. สมาชิกในชุมชน CBR สามารถให้ประโยชน์ทุกคนในชุมชนได้ โปรแกรม CBR ควรจะกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนรับบทบาทและความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การเข้าร่วมในการฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจคนพิการ
 - 2.2 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติที่อาจไปจำกัดโอกาสของคนพิการและครอบครัว
 - 2.3 การพิจารณาให้เห็นถึงอุปสรรคอื่น ๆ ที่จะทำให้คนพิการและครอบครัวไม่สามารถร่วมใช้ชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้
 - 2.4 การเป็นตัวอย่างและการนำคนพิการและครอบครัวให้มาเข้าร่วมกิจกรรมด้วย
 - 2.5 การมอบทรัพยากร (เช่น เวลา เงิน อุปกรณ์) ให้กับโปรแกรม CBR
 - 2.6 การปกป้องชุมชนและการพิจารณาให้เห็นถึงต้นเหตุแห่งความพิการ
 - 2.7 การให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือที่จำเป็นสำหรับคนพิการและครอบครัว
3. องค์กรประชาสังคม บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรและกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับระดับขององค์กร เช่น ระดับนานาชาติ ระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือระดับชุมชน และยังได้รับอิทธิพลจากระดับประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมในงานด้านความพิการและ CBR ด้วย แต่เดิมองค์กรพัฒนาภาคเอกชนจำนวนมาก เคยเป็นศูนย์กลางในการทำงาน CBR ดังนั้นองค์กรในกลุ่มนี้จึงเป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องหลังโปรแกรม CBR ที่จัดตั้งใหม่หรือมีอยู่แล้ว บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรประชาสังคมโดยทั่วไป มีดังนี้
 - 3.1 การพัฒนาและจัดตั้งโปรแกรม CBR ในกรณีที่มีการสนับสนุนจากรัฐบาลในระดับที่จำกัด
 - 3.2 การให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค ทรัพยากรและการฝึกอบรมสำหรับโปรแกรม CBR
 - 3.3 การสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายการส่งต่อระหว่างผู้มีส่วนได้เสียด้วยกันเอง
 - 3.4 การสนับสนุนโปรแกรม CBR ในการก่อเกิดความสามารถให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ
 - 3.5 การนำเรื่องความพิการเข้าสู่โปรแกรมและบริการสายหลักที่มีอยู่แล้วอื่น ๆ
 - 3.6 การสนับสนุนให้มีการประเมินวิจัยและพัฒนา CBR

4. รัฐบาล ปัญหาเรื่องความพิการนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับรัฐบาลทุกระดับและทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นสุขภาพ การศึกษา การว่าจ้างงานและสังคม บทบาทและความรับผิดชอบของรัฐบาลมีดังนี้

4.1 การเป็นองค์กรหลักในการนำการจัดการ และ/หรือการจัดตั้งโปรแกรม CBR ระดับชาติ

4.2 การออกกฎหมายและกรอบนโยบายที่เหมาะสมเพื่อการสนับสนุนสิทธิของคนพิการ

4.3 การพัฒนานโยบาย CBR ระดับชาติ หรือการทำให้ CBR เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบายการฟื้นฟูหรือการพัฒนา

4.4 การจัดทรัพยากรบุคคล วัสดุและเงินทุนให้แก่โปรแกรม CBR

4.5 การทำให้คนพิการและสมาชิกในครอบครัว สามารถเข้าถึงโปรแกรมบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะที่โปร่ง

4.6 การพัฒนา CBR ให้เป็นวิธีการในเชิงปฏิบัติหรือเป็นกลไกนำส่งบริการฟื้นฟูต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศ

5. ผู้จัดการ CBR บทบาทและความรับผิดชอบของผู้จัดการ CBR นั้นขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้จัดตั้งโปรแกรม CBR และขึ้นอยู่กับว่าโปรแกรมนี้มีการกระจายการจัดการออกจากศูนย์กลางมาน้อยเพียงใด อาทิ โปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือระดับท้องถิ่น เป็นต้น แต่ในภาพรวมแล้วบทบาทและความรับผิดชอบของผู้จัดการ CBR มีดังต่อไปนี้

5.1 การดูแลความเป็นไปของแต่ละขั้นตอนของวงจรการจัดการ

5.2 การดูแลให้มีนโยบาย ระบบและกระบวนการเป็นที่เรียบร้อยเพื่อการจัดการโปรแกรม

5.3 การสร้างและการรักษาเครือข่ายและพันธมิตรทั้งภายในและภายนอกชุมชน

5.4 การทำให้ผู้เกี่ยวข้องหลักทุกรายมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของวงจรการบริหาร และได้รับการแจ้งให้ทราบถึงความสำเร็จและพัฒนาการต่าง ๆ

5.5 การขับเคลื่อนและจัดการทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรด้านเงินทุน บุคคลและวัสดุ

5.6 การก่อเกิดความสามารรถให้กับชุมชนและการทำให้ปัญหาเรื่องความพิการเข้าเป็นวาระหนึ่งของแนวทางการพัฒนาสายหลัก

5.7 การจัดการในแต่ละวัน โดยการมอบหมายงานและความรับผิดชอบ

5.8 การสนับสนุนและกำกับบุคลากร CBR อาทิ การทำให้บุคลากร CBR ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบ ตลอดจนการพบปะกับบุคลากร CBR เป็นประจำเพื่อทบทวนประสิทธิภาพและพัฒนาการ และเพื่อการจัดโปรแกรมฝึกอบรม

5.9 การจัดการระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าสังเกตความก้าวหน้าและประสิทธิภาพ

6. บุคลากร CBR เป็นแกนกลางสำคัญของการขับเคลื่อนโปรแกรม CBR และเป็นทรัพยากรสำหรับคนพิการ ครอบครัวของคนพิการและสมาชิกในชุมชน สำหรับในคู่มือนี้บทบาทและความรับผิดชอบของบุคลากร CBR จะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ แต่โดยทั่วไปแล้วมีดังต่อไปนี้

6.1 การค้นหาคนพิการ การตรวจประเมินความสามารถเบื้องต้นและการให้การบำบัดขั้นพื้นฐาน

6.2 การให้ความรู้และฝึกอบรมสมาชิกในครอบครัวให้สนับสนุนและช่วยเหลือคนพิการได้

6.3 การให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่มีภายในชุมชน และการเชื่อมโยงคนพิการและครอบครัวเข้ากับบริการเหล่านี้ โดยการส่งต่อและการติดตามผล

6.4 การช่วยคนพิการให้รวมตัวกันเป็นกลุ่มพึ่งพาตนเองได้

6.5 การรณรงค์เพื่อการปรับปรุงการเข้าถึงบริการต่าง ๆ และการทำให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยการติดต่อกับศูนย์สุขภาพ โรงเรียนและสถานที่ทำงานต่าง ๆ

6.6 การยกระดับความตระหนักในชุมชนเกี่ยวกับความพิการเพื่อสนับสนุนให้มีการนำคนพิการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตครอบครัวและชีวิตชุมชน

สรุปได้ว่า การดำเนินการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (CBR) จะต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สถานศึกษา นักสหวิชาชีพ และที่สำคัญคือ ครอบครัวของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่จะต้องมีบทบาทหน้าที่เพื่อบำบัดฟื้นฟูนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ซึ่งจะต้องได้รับการคัดกรอง ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) และแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และได้รับการวัดผลประเมินผลเพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างสูงสุดสามารถปฏิบัติตนในกิจวัตรประจำวัน จนถึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

4. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

4.1 ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการศึกษาว่า แผนงานหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ทั้งในระหว่างการทำงานตามแผน เพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับไปยังโครงการ และภายหลังจากที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น และการประเมินผลยังมีความครอบคลุมไปถึงการประเมินความเหมาะสมของ

แผนงานและโครงการ เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการวางแผนและโครงสร้างในขั้นตอนต่อไป การประเมินโครงการมีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้หลายท่าน ดังนี้

เกรียงศักดิ์ พานโคก (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกต่าง ๆ เกี่ยวกับอนาคตของโครงการ

ยุทธชัย ไตรราช (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการ มิใช่การพิสูจน์เพื่อเป็นการปรับปรุง แนวปฏิบัติแนวดำเนินการ โดยใช้หลักการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์บรรลุผลที่ต้องการพร้อมกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ยังได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีคุณค่า เกิดประโยชน์ สร้างขวัญกำลังใจในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารโครงการเกิดประสิทธิผลสนองตามความต้องการของสังคม การประเมินโครงการเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลอย่างทุกระบบ มีรูปแบบที่ชัดเจนครอบคลุมตั้งแต่ก่อนเริ่มต้น และตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการไปจนกระทั่งเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยการนำข้อมูลผ่านการรวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าสมมติฐานที่เชื่อถือได้เพื่อพิสูจน์ให้ผู้บริหารโครงการนำมาประกอบการพิจารณากำหนดคุณค่านำไปสู่การวัดผลที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นเพียงใดจะปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาส่วนใดดำเนินการต่อไปหรือยกเลิก

วิชญาณ์ ยอดหล้า (2552) ; เพชรรัตน์ พวงทอง (2550) ; สุคนธ์ เทพณรงค์ (2553) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ การศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของโครงการกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการที่ได้กำหนดไว้ โดยต้องมีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ระเบียบ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพของโครงการเพื่อนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจคุณค่าว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือต้องปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินการต่อไปหรือยุติโครงการนั้น

เชาว์ อินโย (2553) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจคุณค่า โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการโครงการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) การดำเนินการ (Transformation) ผลผลิต (Output) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment)

ธนนสิน อวีโรธนา (2553) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จโครงการกระบวนการและผลผลิตว่า สอดคล้องกับผลของโครงการรองรับนโยบายจาก

หน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ โดยคำนึงถึงจุดประสงค์การประเมินเป็นสำคัญ

พศิน แดงจวง (2554) กล่าวว่า การประเมินโครงการ เป็นการสร้างสารสนเทศที่ถูกต้อง ชัดเจนและเพียงพอแก่ผู้ใช้ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ เป็นการดำเนินงานที่ต้องทำควบคู่ไปกับการดำเนินแผนงาน หรือโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ทันเวลาต่อการแก้ไขปรับปรุงโครงการ อีกทั้งเป็นการกำกับให้มีการดำเนินโครงการตามแผนหรือโครงการที่วางไว้

นันทนา ไกล่ชิต (2554) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อให้การตัดสินใจว่า โครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร ควรปรับปรุง แก้ไขหรือพัฒนาในด้านใด หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการประสบผลสำเร็จตรงกับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ เพื่อให้ได้ทราบว่า การดำเนินโครงการบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ตลอดจนทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อย รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของ การดำเนินโครงการนั้น ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการว่าจะแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาโครงการนั้นเพื่อดำเนินงานต่อไป หรือยุติการดำเนินงานโครงการนั้น

4.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การบริหารโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง การปกครองก็ตามจะบังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องอาศัยการประเมินโครงการ ที่เป็นระบบและมีความเป็นปรนัย มีนักวิชาการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของการประเมินโครงการ ดังนี้

พิสนุ พองศรี (2556) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. ช่วยเป็นแนวทาง หรือวิธีการที่จะนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่ต้องการจะให้เป็นไปได้ อนาคตอย่างมีระบบ โดยการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย และกิจกรรมต่าง ๆ ได้
2. ช่วยกำหนดลำดับขั้นของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องทำให้ต่อเนื่อง สอดคล้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ และมีประสิทธิผลได้
3. ช่วยให้เกิดการประสานระหว่างผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องไม่ให้เกิดกิจกรรมบางอย่างขาดหายไป หรือซ้ำซ้อนกัน
4. ช่วยให้เกิดการประเมินผลอย่างมีขั้นตอนและมีระบบที่ดีทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินที่เป็นประโยชน์

เพชรรัตน์ พวงทอง (2550) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินจะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของการดำเนินงาน มีความชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ก่อนที่จะนำโครงการไปใช้ ย่อมจะได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้บริหารและผู้ประเมิน ส่วนใดที่ไม่ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานในการดำเนินงาน หากขาดความแน่นอนที่แจ่มชัดจะต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขให้มีความถูกต้อง

2. ประโยชน์เดิมที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ ข้อมูลใดหรือปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิดจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอน และทรัพยากรใดที่ขาดจะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม

3. การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้น เมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้ดำเนินการต่อไป

4. การประเมินโครงการ มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาอันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และทำให้โครงการมีความเสียหายลดน้อยลง

5. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงานเพราะการประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่ง

6. การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ เพราะการประเมินโครงการ มิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษา วิเคราะห์เพื่อการปรับปรุง แก้ไขและเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันยอมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องทั้งปวง

7. ผลของการประเมินโครงการ อาจเป็นข้อมูลอย่างสำคัญในการวางแผน หรือ การกำหนดนโยบายของผู้บริหารและฝ่ายการเมือง

8. การประเมินโครงการ ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงอุปสรรคปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวแล้วจะช่วยทำให้ผู้บริหารตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือจะยุติโครงการนั้นเสีย

เกรียงศักดิ์ พานโคก (2552) กล่าวว่า การประเมินโครงการอย่างมีระบบ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดมีส่วนสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน ช่วยในการตัดสินใจการบริหารโครงการและคงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานในการดำเนินงาน ตลอดจนความรับผิดชอบของหน่วยงาน

วิษญาณ์ ยอดหล้า (2552) กล่าวถึง ศูนย์ช่วยสืบค้นข้อมูลทางวิชาการออนไลน์ ดังนี้

1. เพื่อให้ทราบว่าการปฏิบัติงานตามโครงการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อที่จะทราบว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายที่ปฏิบัติได้จริงหรือไม่และเป้าหมายมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อรวบรวมหลักฐานความจริงและข้อมูลที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การพิจารณาถึงประสิทธิผลของโครงการ
4. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปผลของโครงการ
5. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียหรือข้อจำกัดของโครงการเพื่อการตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการ
6. เพื่อให้เห็นถึงเหตุผลที่ชัดเจนของโครงการ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการตัดสินใจว่า ลักษณะใดของโครงการมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจะต้องทำการประเมินเพื่อหาประสิทธิผลและข้อมูลชนิดใดที่ต้องการเก็บรวบรวมไว้เพื่อการวิเคราะห์
7. เพื่อการตัดสินใจว่าข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่สามารถนำมาใช้ได้
8. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าและการคาดคะเนคุณประโยชน์ของโครงการ
9. เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการพัฒนา ปรับปรุงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ

สจุนท์ เทพณรงค์ (2553) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินโครงการ เป็นการวางแผนตามที่กำหนดไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ การประเมินโครงการจึงมีความสำคัญที่ทำให้โครงการดำเนินงานสำเร็จบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

เชาว์ อินโย (2553) กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารหรือผู้สนับสนุนงบประมาณในการตัดสินใจ ปรับปรุงหรือล้มเลิกโครงการ การกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัยประเมินโครงการ จึงมีความจำเป็นและควรให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน ผู้ใช้ผลการประเมินแต่ละระดับมีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารระดับสูงสนใจข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายระดับรองลงมา สนใจข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน ระดับปฏิบัติการ สนใจข้อมูลในขั้นตอนการดำเนินโครงการ การดำเนินงานประเมินโครงการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่เหมาะสม จึงจะทำให้ผลการประเมินมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุผลความจำเป็นในการตัดสินใจว่า โครงการมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดยประเมินจากปัจจัยนำเข้า (Input) การดำเนินการ (Transformation) ผลผลิต (Output) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment) ของโครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน

4.3 ประเภทของการประเมินโครงการ

นักวิชาการ นักการศึกษาหลายท่าน แบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้หลากหลาย ดังนี้
 รัตนะ บัวสนธิ์ (2550) กล่าวไว้ว่า การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการตาม
 วัตถุประสงค์แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินก่อนดำเนินโครงการ หรือก่อนนำโครงการไปใช้ (Pre-evaluation Program or Ex-ante evaluation Program) ซึ่งเป็นการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้

2. การประเมินขณะดำเนินงานโครงการ (Formative, Process, On-going or Monitoring Evaluation Program) เป็นการประเมินโครงการในขณะที่กำลังดำเนินการอยู่ ยังไม่แล้วเสร็จ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานในโครงการเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนา

3. การประเมินสิ้นสุดโครงการ (Post or Summative Evaluation Program) เป็นการประเมินเมื่อโครงการ ได้ดำเนินการมาครบตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมุ่งพิจารณาผลสำเร็จของโครงการเป็นหลัก เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าจะดำเนินการต่อไป

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550) กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการแบ่งออกได้หลายประเภท แล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง ในที่นี้ใช้เกณฑ์การแบ่ง 4 เกณฑ์ คือ 1) แบ่งตามลำดับเวลาการบริหารโครงการ 2) แบ่งตามวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) แบ่งตามสิ่งที่ถูกประเมิน 4) แบ่งตามหลักที่ยึดในการประเมิน

อนันต์ นามทองฉันทน์ (2557) กล่าวไว้ว่า ประเภทของการประเมินโครงการจะสามารถแบ่งได้หลายลักษณะตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ แต่โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ก่อนดำเนินการ 2) ระหว่างดำเนินโครงการ 3) สรุปผลรวม 4) ผลกระทบของโครงการ

สรุปได้ว่า ประเภทของการประเมิน โครงการมีหลายประเภท แต่ละประเภทจะมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการแต่ละโครงการ แล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง

4.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

มณีรัตน์ รัตนวิชัย (2553) ได้สรุปถึงความสำคัญหรือคุณประโยชน์ของการประเมินผลโครงการไว้ ดังนี้

1. การประเมินจะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานมีความชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ก่อนที่โครงการจะได้รับการสนับสนุนให้นำไปใช้ ย่อมได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดจากผู้บริหารและผู้ประเมิน ส่วนใดที่ไม่ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานในการดำเนินงาน หากขาดความแน่นอน ชัดเจน จะต้องได้รับการปรับปรุง แก้ไขให้มีความถูกต้อง

ชัดเจนเสียก่อน ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การประเมินโครงการมีส่วนช่วยทำให้โครงการมีความชัดเจนและสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างได้ผล มากกว่าโครงการที่ไม่ได้รับการประเมินผล

2. การประเมินโครงการ ช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ ข้อมูลใดหรือปัจจัยใดที่เป็นปัญหาจะได้รับการปรับปรุง แก้ไข เพื่อสามารถปฏิบัติงานหรือใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ทรัพยากรทุกชนิดจะได้รับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่มีมากเกินไปก็จะได้รับการตัดทอนและทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม ฉะนั้น การประเมินโครงการ จึงมีส่วนที่ทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินโครงการ ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่กล่าวแล้วว่าโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้น เมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไขให้ดำเนินการไปด้วยดี ย่อมจะทำให้แผนงานดำเนินต่อไปด้วยดี และบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หากโครงการใดโครงการหนึ่งมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติ ย่อมกระทบกระเทือนต่อแผนงานทั้งหมดโดยส่วนรวม ฉะนั้น ถึงอาจกล่าวได้ว่า การประเมินโครงการมีส่วนช่วยให้แผนงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์และดำเนินงานไปด้วยดีเช่นกัน

4. การประเมินโครงการมีส่วนในการแก้ปัญหา อันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และทำให้โครงการมีข้อที่จะทำให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง

5. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน ดังที่กล่าวมาแล้ว การประเมินโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่ง ซึ่งการดำเนินการอย่างมีระบบและมีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างมาก ทุกส่วนของโครงการและปัจจัยทุกชนิดที่ใช้ในการดำเนินงานจะได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียด กล่าวคือ ข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Output) จะได้รับการตรวจสอบประเมินทุกขั้นตอน ส่วนใดที่มีปัญหาหรือไม่มีคุณภาพ จะได้รับการพิจารณาย้อนหลัง (Feedback) เพื่อให้มีการดำเนินงานใหม่ จนกว่าจะเป็นมาตรฐานหรือตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น จึงถือว่าการประเมินผลเป็นการควบคุมคุณภาพโครงการ

6. การประเมินโครงการมีส่วนในการสร้างขวัญและกำลังใจผู้ปฏิบัติงานตามโครงการเพราะการประเมินโครงการ มิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง แก้ไข และเสนอแนะวิธีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการ อันย่อมจะนำมาซึ่งผลงานที่ดี เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง โดยลักษณะเช่นนี้ ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติมีกำลังใจ มีความพึงพอใจและความตั้งใจ กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานต่อไปและมากขึ้น ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การประเมินโครงการมีส่วนสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

7. การประเมินโครงการ ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือ การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบอุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินโครงการ โดยข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจว่า จะดำเนินโครงการนั้นต่อไป หรือยุติโครงการนั้นเสีย นอกจากนั้นผลของการประเมินโครงการอาจเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผน หรือการกำหนดนโยบายของผู้บริหาร และฝ่ายการเมือง

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2553) กล่าวว่า การประเมินมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแผนงาน หรือโครงการ มีบทบาทในการวางแผนและมีบทบาทในการสรุป และยืนยันประสิทธิผลหรือประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งการประเมินและการกำกับงาน ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับปัจจัยและกิจกรรมเป็นสำคัญทั้งการกำกับงานและการประเมิน ล้วนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้

อนันต์ นามทองตัน (2557) กล่าวว่า ในการออกแบบการประเมินโครงการทางการศึกษาเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาโครงการ จะต้องออกแบบการประเมินอย่างเป็นระบบและครอบคลุมวัตถุประสงค์ และความหมายตามสภาพความเป็นจริงอย่างรอบด้าน หรือเรียกว่า การประเมินแท้จริง (True Evaluation) ซึ่งโดยปกติการออกแบบการประเมินจะมีอยู่ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation) เป็นวิธีการประเมิน โดยที่นำเสนอแต่สิ่งดี ๆ แต่ปกปิดสิ่งที่ไม่ดีไว้ ไม่นำเสนอเพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. การประเมินเชิงกึ่งประเมิน (Quasi Evaluation) เป็นการประเมินเฉพาะในสิ่งที่ผู้ประเมินสนใจเท่านั้น ทำให้ไม่ครอบคลุมโครงการทั้งหมด จึงได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนรอบด้าน

3. การประเมินแท้จริง (True Evaluation) เป็นการประเมินแบบรอบด้านอย่างมีคุณค่าจากกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีขั้นตอนที่เป็นระบบ ตรงสภาพความเป็นจริง ตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ จึงทำให้ได้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

จักรภพ เนวมาศย์ (2560) กล่าวว่า การประเมินโครงการอย่างมีระบบ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น กำหนดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด มีส่วนสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ และคงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานในการดำเนินงาน ตลอดจนความรับผิดชอบของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการมีความสำคัญ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานให้มีความชัดเจนขึ้น ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์เต็มที่ ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหา อันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ

ทำให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง มีส่วนช่วยในการควบคุมคุณภาพของงาน สร้างขวัญและกำลังใจ ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการตัดสินใจของผู้บริหาร ตลอดจนทราบถึง ข้อดี ข้อเสีย อุปสรรค ความเป็นไปได้ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการนั้น

4.5 รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการ มีผู้เสนอแนวคิดไว้หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีแนวคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินต่าง ๆ กันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของปัญหา ที่จะประเมินพอสรุปได้ ดังนี้

4.5.1 รูปแบบการประเมินของครอนบาค

ครอนบาค (Cronbach, 1963 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2555) ได้เสนอ แนวคิดการประเมิน ซึ่งเรียกว่า การประเมินยุทธศาสตร์ของการตัดสินใจ การประเมินตามแนวคิด ของครอนบาค คือ การรวบรวมข้อมูล และใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยที่โครงการทางการศึกษาจะมีขอบเขตครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะเป็นสื่อการเรียน การสอน กิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรหรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่สถานศึกษามาจัดให้กับ ผู้เรียน การประเมินจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหลายด้าน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหลาย ๆ ด้าน การประเมินจึงประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน และใช้เทคนิควิธีที่แตกต่างกัน ไม่มีการประเมินแบบใดแบบหนึ่งที่จะนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ หรือทุกเหตุการณ์ เช่น กรณีการประเมินหลักสูตร หรือการประเมินโครงการจากโครงการใดโครงการหนึ่ง จึงไม่ควรใช้ การสอบวัดผลการเรียนของผู้เรียน หรือเข้ารับการฝึกอบรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะใช้เทคนิควิธี และเครื่องมือวัดหลายชนิด

4.5.2 รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพททริก

เคิร์กแพททริก (Kirkpatrick, 1998 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2555) เป็นผู้นำเสนอแนวคิดและรูปแบบการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม โดยได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการ ประเมินหลักสูตรฝึกอบรม 4 ระดับ ซึ่งตามทัศนะของเคิร์กแพททริก เห็นว่าการฝึกอบรมที่เน้นใน ลักษณะของหลักสูตร และโครงการฝึกอบรมนั้นจะช่วยให้ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น มีการ ปรับปรุงทักษะการทำงานดีขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อการทำงาน ทำให้เกิดการ ปรับปรุงการทำงาน ในปัจจุบัน หรือพัฒนางานในอนาคต การฝึกอบรมจึงเป็นการช่วยเหลือ บุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการฝึกอบรมใด ๆ ควรจะจัดให้มีการ ประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่า การจัดหลักสูตร หรือ โครงการฝึกอบรม มีประสิทธิผลเพียงใด

4.5.3 รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน

สคริฟเวน (Scriven, 1967 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2555) เป็นนักคิด นักปรัชญาที่สำคัญคนหนึ่งของวงการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการตัดสินคุณค่า (Value Judgment) ซึ่งได้เสนอแนวความคิดว่า สิ่งที่นักประเมินต้องทำ คือ ให้ข้อสรุปเชิงประเมิน (Evaluation Conclusion) และนักประเมินต้องมีบทบาท 3 ประการ คือ การเป็นผู้ตัดสินคุณค่า การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำการประเมิน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการ (ส.วาสนา ประवालพฤษ์, 2544)

4.5.4 รูปแบบการประเมินของสเตค

สเตค (Stake, 1967 อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2555 cited in Popham, 1975) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินหลักสูตรหรือโครงการ ในรูปแบบการประเมินความสอดคล้องระหว่าง สิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า เป็นการบรรยาย และตัดสินคุณค่าของหลักสูตร หรือโครงการทางการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสิน

4.5.5 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Danial L.Stufflebeam อ้างถึงในพิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2555) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า ชิปโมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบแผนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปใช้ในการประเมินโครงการต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง คำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า Context (บริบทหรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า แนวคิดการประเมินของสตัฟเฟิลบีมนี้ได้ยึดหลักการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) หรือวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach)

4.6 รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tylor model)

รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tylor model) มีทฤษฎี หลักการ แนวคิด และวิธีการประเมิน ดังนี้ สมบัติ ท้ายเรือคำ (2561 อ้างถึงจาก Ralph W. Tyler, 1943) กล่าวถึง หลักการ และเหตุผล จุดแข็งและข้อจำกัดของการประเมินของไทเลอร์ (Tylor model) ในบทความ Goal-Based Evaluation Model ของ Tyler ดังนี้

4.6.1 หลักการและเหตุผลของไทเลอร์ (Tylor model)

Tyler มีความเชื่อว่า เป้าหมายของการประเมิน คือ การสร้างประโยชน์สุข แก่สังคม การประเมินจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อการประเมินนั้นเป็นประโยชน์และจะมีคุณค่าสูงสุดเมื่อสามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญากลุ่มประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่เน้นการประเมินเพื่อเสนอสารสนเทศ ซึ่งเป็นการกำหนด

คุณค่า โดยประเมินจากผลกระทบโดยรวม ซึ่งวิธีการของการประเมินตามปรัชญากลุ่มนี้สอดคล้องกับ ญาณวิทยาที่ตีปรนัยนิยม (Objectivism) ที่เชื่อว่า มนุษย์เราสามารถรู้ว่าจะอะไรจริงหรือเท็จ มีคุณค่า หรือไม่มีคุณค่า เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐานสากลได้ จึงพยายามควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน ให้มากที่สุด แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศไว้ล่วงหน้า ซึ่งเรียกว่า วิธีการเชิงระบบ (Systematic Approach) หรือเน้นปริมาณ (Quantitative)

4.6.2 รูปแบบของการประเมินแบบ (Tylor model)

จากแนวความคิดที่ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะ อย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ (Objective Behavior) โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจง แล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมิน ได้เป็นอย่างดีในภายหลัง ซึ่งแนวความคิดลักษณะนี้ เรียกว่า “แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของ จุดมุ่งหมายเป็นหลัก” (Goal Attainment Model หรือ Objective Model หรือ Goal – Based Evaluation) ไทเลอร์มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมิน คือ

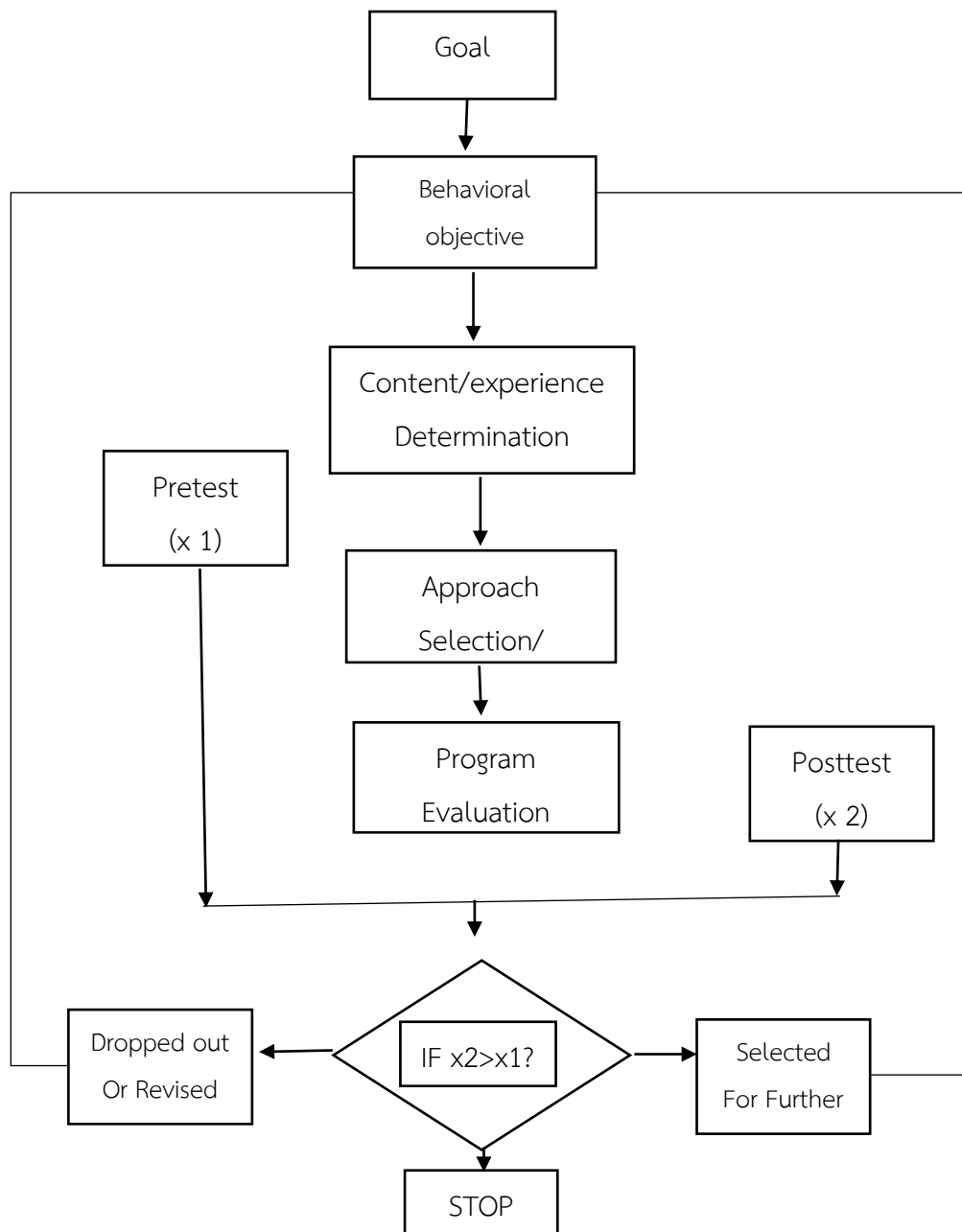
4.6.2.1 เพื่อตัดสินว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใด ไม่ประสบผลสำเร็จก็ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป จุดมุ่งหมายนั้นจะต้องมีพฤติกรรมที่ชัดเจน และเขียนให้ ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและกระบวนการคิด โดยต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียน วัฒนธรรมของสังคม ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ

4.6.2.2 เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ในอันที่จะช่วยเข้าใจปัญหาและความต้องการ ทางการศึกษาได้ และเพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่ คน ส่วนใหญ่เห็นด้วยได้

ไทเลอร์มีความเห็นว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ควรจะทำการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรและประเมิน ค่าของหลักสูตร ซึ่งจะทำให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรว่า จะต้องปรับปรุงแก้ไขตรงไหน เพื่อเป็นหลักสูตรที่ดี โดยมุ่งผลอันจะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการประเมินผลโครงการนั้น

ไทเลอร์มีความเห็นว่า ควรต้องยึดความสำเร็จของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ การตัดสินความสำเร็จของกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กจะถือเป็นความสำเร็จของโครงการย่อไม่ได้ การตีความจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบเพื่อการประเมินผลนั้นอาศัยคะแนนรวมเป็นหลักและ ข้อทดสอบที่ใช้นั้นควรเป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) จึงจะสามารถ ตีความคะแนนรวมได้ถูกต้อง

การประเมินผลตามแนวคิดของไทเลอร์อาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ก่อนและหลังการเรียนรู้ และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าว่า ความสำเร็จระดับใด จึงจะถือว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งการประเมินผลตามแนวคิดของไทเลอร์นั้นเหมาะสำหรับการ ประเมินผลสรุป มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า จากแนวคิดดังที่กล่าวมา สามารถเขียนเป็น แบบจำลองได้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)
ที่มา : จากบทความ Goal-Based Evaluation Model ของไทเลอร์ อ้างถึงใน
(สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2561)

จากแผนภาพอธิบายแผนภาพแบบจำลองของ Tyler ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายที่แท้จริงหรือวัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการที่จะทำการประเมินผลให้ได้

ขั้นตอนที่ 2 นำจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการมาแยกย่อยเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavior Objective) โดยจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมจะต้องเป็นข้อความที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง โดยบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการวัดภายหลังด้วย

ขั้นตอนที่ 3 เขียนวัตถุประสงค์ โดยใช้คำกริยาแสดงพฤติกรรมอย่างชัดเจน หรือจัดเนื้อหา หรือประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 4 ทำการทดสอบผู้เรียน ก่อนทำการเรียนการสอนเนื้อหาที่ต้องการประเมิน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบที่มีคุณภาพทางการวัดผลที่เชื่อถือได้

ขั้นตอนที่ 5 เลือกวิธีสอน และอุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 6 เมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว (อาจจะเป็นบางส่วนหรือเนื้อหาทั้งหมด) จึงทำการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้ว (Posttest) หรือรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลประกอบการ (Performance) ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินประสิทธิภาพของโครงการ (บางส่วนหรือทั้งหมด) ด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนทดสอบ (Pretest) และหลังทดสอบ (Posttest) ว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ และ มีนักเรียนร้อยละเท่าไรที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (เกณฑ์ ผู้สอนหรือครูกำหนดขึ้นเอง หรือผู้มีอำนาจสั่งการกำหนดไว้ ถ้าเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด) ในกรณีที่ไม่ได้ทำการทดสอบก่อนไว้ ก็ให้นำคะแนนหลังการทดสอบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นนำผลการเปรียบเทียบมาค้นหาจุดบกพร่อง ในการเรียนการสอนว่าอยู่ที่จุดใดบ้าง ทำการบันทึกไว้เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป เมื่อโครงการกำลังดำเนินอยู่ ถ้าส่วนใดประสบผลสำเร็จก็จดบันทึกไว้ใช้ต่อไป และพึงตระหนักอยู่เสมอว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ซึ่งต้องทำการประเมินอยู่ตลอดเวลา

4.6.3 จุดแข็งและข้อจำกัดของแนวคิด ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

4.6.3.1 จุดแข็ง จุดแข็งของแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ที่ประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์ คือ

1) ความง่าย คือ ง่ายต่อการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะวัดผลและประเมินผลเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น ซึ่งจะบ่งบอกว่าจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นชัดเจนหรือไม่เพียงใด

2) สะดวกในการนำไปปฏิบัติ รวมทั้งง่ายต่อการออกแบบการประเมิน

3) เป็นการประเมินที่บูรณาการกับแบบการเรียนการสอน โดยให้ข้อมูลทั้งผู้เรียนและหลักสูตรมีการนิยามมาตรฐานของความสำเร็จอย่างชัดเจน โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นพื้นฐาน ซึ่งตรงกับความต้องการและความสนใจของสังคมโดยรวม

4.6.3.2 ข้อจำกัดของแนวคิดไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ที่ประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์ คือ

1) กระบวนการประเมินที่มีจุดเน้นตามวัตถุประสงค์ อาจถือว่าเป็นการเน้นมีขอบข่ายจำกัดเกินไป

2) การระบุวัตถุประสงค์ที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างครบถ้วนครอบคลุม (Expected Outcome) เป็นเรื่องยาก มักจะไม่ได้ประเมินคุณค่าและความสามารถของวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการประเมินผลปลายทางมากเกินไป

3) ไม่สนใจการประเมินผลกระทบข้างเคียง (Impact) ที่สำคัญ

4) ไม่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5) เน้น Summative Evaluation ถึงจะทำการประเมินหน่วยย่อย (Unit) ก็ยังเป็น Summative Evaluation ของหน่วยย่อย (Unit) อยู่ดี

รูปแบบการประเมินโครงการ การประเมินในครั้งนี้นับว่าตรวจสอบผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ การนำเสนอรูปแบบและแนวทางในการประเมินโครงการ จึงมุ่งเน้นรูปแบบและแนวทางการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2559) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินของ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) ซึ่งไทเลอร์ เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดี ในภายหลังเขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบแนวคิดครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์เหล่านั้น โดยมีแนวความคิดว่าโครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่เท่านั้น แนวคิดลักษณะนี้ เรียกว่า แบบจำลองยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

ที่มา : จากบทความ Goal Attainment or Objective – Based Model ของ Tyler อ้างถึงใน (ส.วาสนา ประवालพฤษ์, 2544)

การประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ไทเลอร์มีความเชื่อว่า การประเมินค่าโปรแกรม การที่ช่วยสร้างพัฒนา ปรับปรุง และทำให้โปรแกรมทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน สาธาระของการประเมินสรุปได้ดังนี้ การประเมินค่าวัตถุประสงค์โปรแกรมทางการศึกษามีอยู่มากมายและมีความหลากหลาย ก็ด้วยวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่ต้องการเน้นในจุดที่แตกต่างกัน และในบางครั้งวัตถุประสงค์ของโปรแกรมก็ถูกบิดเบือนไปจากหลักการที่ควรจะเป็นเพราะสิ่งที่เน้นในวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ไม่ได้นำมาพิจารณาให้เหมาะสมในการประเมินโปรแกรม เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาและการให้ทุนสนับสนุนหรือส่งเสริมโปรแกรมต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องประเมินวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาด้วยเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ 1 วัตถุประสงค์ควรเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปรัชญาทางการศึกษาของสถาบัน

เกณฑ์ 2 วัตถุประสงค์ควรมีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาในรายวิชานั้น ๆ

เกณฑ์ 3 วัตถุประสงค์ที่เสนอไว้ในโปรแกรม ควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสในการใช้สิ่งที่เขาจะได้เรียนรู้ไป นั่นคือสิ่งที่เขาจะได้เรียนรู้จะเป็นประโยชน์กับเขาในทางปฏิบัติ

เกณฑ์ 4 วัตถุประสงค์ควรมีความเหมาะสมในแง่ที่เป็นความต้องการความสนใจและเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน และในกรณีที่เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญ แต่ผู้เรียนไม่สนใจในโปรแกรม ก็ควรที่จะกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้นด้วย

พลภัทร์ ศรีวัลย์ (2560 อ้างถึงใน พิสนุ พงศ์ศรี, 2556) กล่าวว่า รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tylor model) ว่า Tyler เป็นผู้บุกเบิกการประเมินโครงการ คือ เริ่มในปี ค.ศ. 1930 เขาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติ (Performance) กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินโครงการว่า โครงการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของโครงการว่า ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ แนวความคิด

ในลักษณะดังกล่าวนี้ เรียกว่า รูปแบบที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (goal attainment model or objective) หรือเรียกว่า “Tyler’s Goal Attainment Model” ดังนั้น Tyler จึงได้พัฒนารูปแบบการประเมินแบบที่ยึดจุดมุ่งหมาย (goal-based model) จากแนวคิดที่ว่า การกระทำใดย่อมมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือถ้าไม่ชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องก็ต้องอภิปราย หาข้อสรุปจนชัดเจนก่อนรูปแบบที่คิดขึ้น จึงใช้เพื่อศึกษาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์การเรียน หรือวิชาหลักสูตรระดับต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน สามารถวัดได้จากวัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับกว้างหรือเป็นนามธรรมมากกว่า

2. กำหนดเนื้อหา สถานการณ์ที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

3. เลือกพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือวัดผล

4. ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

5. ประเมินผลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลกับวัตถุประสงค์

พลภัทร์ ศรีวาลัย (2560 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2556) กล่าวว่า ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler model) แนวใหม่ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วน คือ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ (appraising objective) 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ (evaluating the learning plan) 3) การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (evaluating to guide program development) 4) การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (evaluating program implement) 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (evaluating the outcome of an educational program) 6) การติดตาม (follow up) และการประเมินผลกระทบ (impact evaluation)

จากการทบทวนรูปแบบการประเมินโครงการ ผู้ประเมินพิจารณาเห็นว่ารูปแบบของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) มีรูปแบบการประเมินเหมาะสมกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เนื่องจากมีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน ดังนั้น ผู้ประเมินจึงได้นำมากำหนดขอบเขตเนื้อหาการประเมินไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) มีดังนี้

1.1 การประเมินด้านวัตถุประสงค์ ประเมินจากประชากรทั้งหมด คือ ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จำนวน 40 คน

1.2 การประเมินด้านกระบวนการ ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 254 คน จำแนกเป็น

1.2.1 ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐมจำนวน 40 คน

1.2.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.2.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

1.3 การประเมินด้านผลผลิต ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 316 คน จำแนกเป็น

1.3.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการ การจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

1.3.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ระดับความสอดคล้องด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม กับกลุ่มเป้าหมาย นโยบาย และบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.2 ระดับการปฏิบัติด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 การวางแผน (Plan)

2.2.2 การปฏิบัติ (Do)

2.2.3 การตรวจสอบ (Check)

2.2.4 การสรุป รายงาน (Act)

2.3 ด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้แก่

2.3.1 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.3.2 ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง

2.3.3 การให้ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ระยะเวลาในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ เดือนเมษายน 2564 ถึง เดือนกันยายน 2564

5. โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 มุ่งเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้บริการกับคนพิการ ดังนั้น ครอบครัว และชุมชน จึงถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และ มีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการ โดยจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ ในการคัดกรองเด็กที่บกพร่อง การให้คำปรึกษาในการเลี้ยงดู สามารถแนะนำให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดู และแนวทางในการศึกษาให้กับเด็กพิการ จึงควรสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็กพิการ ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เกิด การพัฒนา อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเด็กพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้

ประชากรในประเทศ ไม่ว่าจะชาติไหนคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าประชากรในประเทศไม่มี “คนพิการ” เพราะคนพิการถือเป็นบุคคลในชาติที่รัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องดูแลให้ความช่วยเหลือ ดูแล เช่นเดียวกับคนในชาติทุกคน ไม่ว่าจะในด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์/สุขภาพ พัฒนาทักษะการดำรงชีวิต และด้านอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และจากภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ให้แนวนโยบายในการขับเคลื่อน การดำเนินงานขององค์กรหลักและหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการไว้ 10 ข้อ และข้อที่ 8 ลดความเหลื่อมล้ำจัดการศึกษาทั่วถึงเท่าเทียม และมีคุณภาพ อีกทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 ซึ่งจะดำเนินการภายใต้ วิสัยทัศน์ที่ว่า “สร้างระบบการศึกษาที่รองรับการศึกษาระเรียนรู้ตลอดชีวิต และความท้าทายที่เป็น พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนา ศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง” และจากเป้าประสงค์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดกลไกเชิงระบบและวิธีปฏิบัติที่ขจัดปัญหาและ อุปสรรคในการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการ เข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ กำหนดทิศทาง การพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ด้วยนั้น

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนา ศักยภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เพื่อประสาน ความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของ แต่ละบุคคล และเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการช่วยเหลือตนเองใน ชีวิตประจำวันตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เป้าหมาย

1. ด้านปริมาณ

1.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 100 มีการพัฒนาด้านความสามารถ การช่วยเหลือตนเองตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการ ศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

1.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ร้อยละ 80 มีความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแล พัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล

1.3 กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ร้อยละ 90 มีการประสานความร่วมมือ ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. ด้านคุณภาพ

2.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการด้านความสามารถในการช่วยเหลือ ตนเองตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคลดีขึ้น

2.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล

2.3 เกิดความร่วมมือของกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความ ช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาการดำเนินโครงการ

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
1. ชั้นวางแผน 1.1 เสนอขออนุมัติโครงการ/งาน/กิจกรรมประชุม คณะกรรมการ/วางแผน 1.2 ขออนุญาตใช้เงินงบประมาณ 1.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ 1.4 ประชุมคณะกรรมการ/วางแผน การดำเนินงาน	เมษายน 2563	นายอมร เผ่าเมือง

วิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาการดำเนินโครงการ (ต่อ)

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
<p>2. ชั้นปฏิบัติ</p> <p>2.1 กิจกรรมพัฒนาด้านความสามารถ การช่วยเหลือตนเองตามสภาพความพิการและ ความสามารถของแต่ละบุคคลโดยครอบครัวและ ชุมชนเป็นฐาน</p> <p>2.2 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การ ช่วยเหลือตนเองของบุคคลที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง”</p> <p>2.3 กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่ม พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา</p>	<p>พฤษภาคม 2563 - มีนาคม 2564</p> <p>มีนาคม 2564</p>	
<p>3. ชั้นตรวจสอบ</p> <p>3.1 นิเทศ ติดตาม ประเมินผลระหว่างการดำเนิน โครงการ</p> <p>3.2 ประเมินผลการดำเนินโครงการ</p>	มีนาคม 2564	
<p>4. ชั้นสรุป-รายงาน</p> <p>4.1 สรุป/รายงานการดำเนินโครงการ</p> <p>4.2 แก้ไข ปรับปรุง นำไปพัฒนา</p>		

ทรัพยากร และงบประมาณ

เงินงบประมาณ100,400.....บาท

เงินอื่นๆ-.....บาท

จำนวนเงินทั้งสิ้น100,400.....บาท

(หนึ่งแสนสี่ร้อยบาทถ้วน)

ลำดับที่	กิจกรรม / รายการ	เงินงบประมาณ			
		ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ	รวม
1	กิจกรรมพัฒนาด้านความสามารถการช่วยเหลือตนเอง ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน - จัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) - ดำเนินการพัฒนาตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	-	-	24,500	24,500
2	กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่และผู้ปกครอง”	-	75,900	-	75,900
3	กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	-	-	-	-
รวม		-	75,900	24,500	100,400

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายอมร เผ่าเมือง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- หน่วยงานท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐมและเขตปริมณฑล
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในจังหวัดนครปฐม และศูนย์บริการสาธารณสุข เขตปริมณฑล

การติดตาม และประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือที่ใช้วัด
1. ร้อยละของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	- ผลการประเมินด้านการช่วยเหลือตนเอง - แบบรายงานผลการจัดการศึกษาประจำปีการศึกษา 2563
2. ร้อยละของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติ ปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล	- แบบทดสอบวัดความรู้ของผู้ปกครอง - แบบประเมินความพึงพอใจ
3. ร้อยละของกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	- แบบรายงานการมีส่วนร่วมสำหรับหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง - แบบประเมินความพึงพอใจ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้รับการพัฒนาด้านความสามารถในการช่วยเหลือตนเองตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้รับความรู้ ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่ม พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพชรรัตน์ พวงทอง (2550) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อศึกษาผลการประเมิน สภาพแวดล้อม (circumstance) ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (product) ของโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ลพบุรี เขต 2 โดยผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี

เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 353 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 2,985 คน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารจำนวน 16 คน เป็นครู จำนวน 78 คน เป็นนักเรียน จำนวน 217 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 42 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทุกฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ขวัญภา อุณหกานต์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิป (CIPP Model) และเพื่อหาแบบปฏิบัติที่ดี (best practice) ของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี กลุ่มตัวอย่างของการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี จำนวน 1,134 คน กลุ่มตัวอย่างในการหาแบบปฏิบัติที่ดี จำนวน 21 คน ผลการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินการตามโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี มีความพร้อมในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ มีรูปแบบขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ ส่งผลให้ด้านผลผลิตประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ศาศวัต เฟ่งแพ และพิมพ์จันทร์ แสงจันทร์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยนาทต่อการให้บริการสาธารณะด้านคนพิการ: กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน หรือ CBR เป็นยุทธศาสตร์ “เชิงรุก” เข้าถึงคนพิการในชุมชน เน้นการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของคนพิการ ครอบครัวและชุมชน ขณะที่จากการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผู้วิจัยพบว่า ตัวแปรด้าน อายุและตำแหน่งปฏิบัติงานเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ต่อความเห็นที่ความแตกต่างของบทบาทของ อบต. ในการดำเนินงานฟื้นฟูคนพิการโดยชุมชน (CBR) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูคนพิการโดยชุมชนไว้ 8 ด้าน ครอบคลุมกิจกรรม ได้แก่ 1) สุขภาพกาย-จิต 2) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาชีพ 3) การศึกษา 4) ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 5) โครงสร้าง ระบบ และกลไกการบริหารจัดการ 6) ภาควิเคราะห์ทางสังคม 7) จัดการระบบสารสนเทศ และ 8) สิทธิทางการเมืองและการปกครองในฐานะพลเมืองของประเทศ

สุกานดา ตีพัตติ (2554) ได้ศึกษา เรื่องการประเมินผลโครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยงสำหรับพยาบาลวิชาชีพใหม่ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ วัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยง โรงพยาบาล กาฬสินธุ์โดยใช้แบบจำลองของไทเลอร์ (Tyler,1949) ที่เน้นการประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังการอบรม ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินการโครงการ อบรมพยาบาลพี่เลี้ยง กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบความรู้พยาบาลพี่เลี้ยงมีลักษณะ 4 ตัวเลือก แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดอบรมโครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยงและแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) .93 ค่าความยากง่ายรายข้ออยู่ระหว่าง .44-.78 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .20-.67 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ (Dependent t-test) ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ โครงการอบรมพยาบาลพี่เลี้ยง ในครั้งนปี ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือผู้เข้าอบรมมีความรู้เรื่องพยาบาลพี่เลี้ยง หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาฎยา พลไชยชา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การสร้างความตระหนักในความพิการแก่ครอบครัวและชุมชน และการพัฒนาความรู้ ความสามารถและพัฒนาทักษะเฉพาะด้านให้แก่สมาชิกในชุมชน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ การสนับสนุนให้คนพิการและครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชน และการประสานทรัพยากรเพื่อการพัฒนาและฟื้นฟูคนพิการ 2) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการ ตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพชมรมคนพิการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะสภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการ ตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนี้ ด้านการสร้างความตระหนักในความพิการแก่ครอบครัวและชุมชน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ชุมชน ครอบครัวคนพิการและญาติพี่น้อง มีการยอมรับให้การช่วยเหลือ และให้โอกาสแก่คนพิการ และชุมชน 3) มีการเยี่ยมบ้านผู้พิการและครอบครัวเพื่อสร้างความคุ้นเคย 4) ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของคนพิการและการส่งเสริมอาชีพผู้พิการ ด้านการประสานทรัพยากรเพื่อ การพัฒนาและการฟื้นฟูคนพิการเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1) มีการประสานงานได้ดีกับผู้รับผิดชอบโครงการและได้รับข่าวสาร 2) ต้องการประสานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามาฟื้นฟูและการช่วยเหลือ 3) ต้องการให้วิทยากรมาอบรมถึงสถานที่บ่อย ๆ ด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เฉพาะด้านให้แก่สมาชิกในชุมชน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ต้องการผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความรู้เข้ามาพัฒนาทักษะและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน 2) ควรอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง 3) ต้องการให้เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบลได้พัฒนาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับความพิการ เพราะจะได้แนะนำให้กับสมาชิกคนพิการในชุมชนของตน ด้านการให้คนพิการและครอบครัวมีส่วนร่วมในโครงการฟื้นฟูสมรรถนะคนพิการในชุมชน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) คนพิการ ครอบครัว และชุมชนร่วมกันสร้างอาชีพ 2) คนพิการ ครอบครัว และชุมชนมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ 3) คนพิการ ครอบครัว มีฐานะยากจน อยากให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง

อำพร วงษา (2558) ได้ศึกษา เรื่องการประเมินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โครงการพิเศษ (English Program) โรงเรียนเตรียมวิศวกรรมศาสตร์ ไทย-เยอรมัน วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือใช้ทฤษฎีแบบจำลองการประเมินของไทเลอร์ (Tyler 1986) ในการประเมินโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ของโครงการพิเศษ (English Program) 2) การประเมินแผนการเรียนรู้ของโครงการ 3) การประเมินแนวทางในการพัฒนาโครงการ 4) การประเมินการดำเนินงานของโครงการ 5) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ 6) ติดตามและประเมินผลกระทบของโครงการ เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ระดับ ได้แก่ 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการพิเศษ จำนวน 13 คน อาจารย์ผู้สอน จำนวน 38 คน นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 60 คน และศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วย้อนหลังจำนวน 3 ปี จำนวน 60 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการวิเคราะห์จากข้อมูลผลการเรียน ข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละผลการวิจัยพบว่า 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของวิทยาลัย มีจุดเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานทางด้านช่างวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับเนื้อหาในรายวิชา ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงทางการประกอบอาชีพ และหรือศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริง และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน 2) มีการจัดการเรียนและวิธีการส่งเสริมที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของโครงการได้เป็นอย่างดี

3) แนวทางในการพัฒนามีการจัดการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

4) การประเมินการดำเนินงานของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี 5) ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษามีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากล ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของโครงการที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี 6) ติดตามและประเมิน ผลกระทบของโครงการพบว่า ศิษย์เก่าส่วนใหญ่ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์โปรแกรมภาษาไทย มากที่สุดรองลงมาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์โปรแกรมภาษาอังกฤษ ทางด้านเทคโนโลยีโปรแกรมภาษาไทย และทางด้านวิทยาศาสตร์โปรแกรมภาษาไทย

ดร.พินโย พรหมเมือง และคณะ (2559) ได้ศึกษา เรื่องผลการประเมินโครงการปฏิบัติธรรม ถวายเป็นพระราชกุศลแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชด้วยการผสมผสานรูปแบบ การประเมินของไทเลอร์และสแต็ก พ.ศ. 2559 งานวิจัยเรื่องมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินการปฏิบัติและเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้นของโครงการปฏิบัติธรรมถวาย เป็นพระราชกุศลแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประจำปี พ.ศ. 2559 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 273 คน ในวันที่ 4 ธันวาคม 2559 เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินโครงการโดยการผสมผสานรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ และสแต็ก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, Mann Whitney U, Kruskal Waltis H Test และ Pearson correlation ผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ ของโครงการบรรลุ 81.60 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมผู้เข้าร่วมโครงการมี ระดับจิตพิสัยจากการถวายเป็นพระราชกุศลอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.80 มีเขาว์อารมณ์อยู่ใน ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.76 และมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 79.40

ดวงชนก ลันดา และจรรยาเกียรติ กุลสอน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ปัจจัยด้านกระบวนการปฏิบัติ และปัจจัยพื้นฐานทางสภาวะแวดล้อม ตามลำดับ ส่วนแนวทางในการจัดการศึกษานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนการศึกษาควรประกอบด้วย ปัจจัยผู้นำและคนในชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและการได้รับการสนับสนุนการศึกษาควรประกอบด้วยปัจจัยผู้นำและคนในชุมชน ปัจจัยด้านผู้ปกครองและการได้รับการสนับสนุน ปัจจัยด้านคุณสมบัติและความสามารถของครู

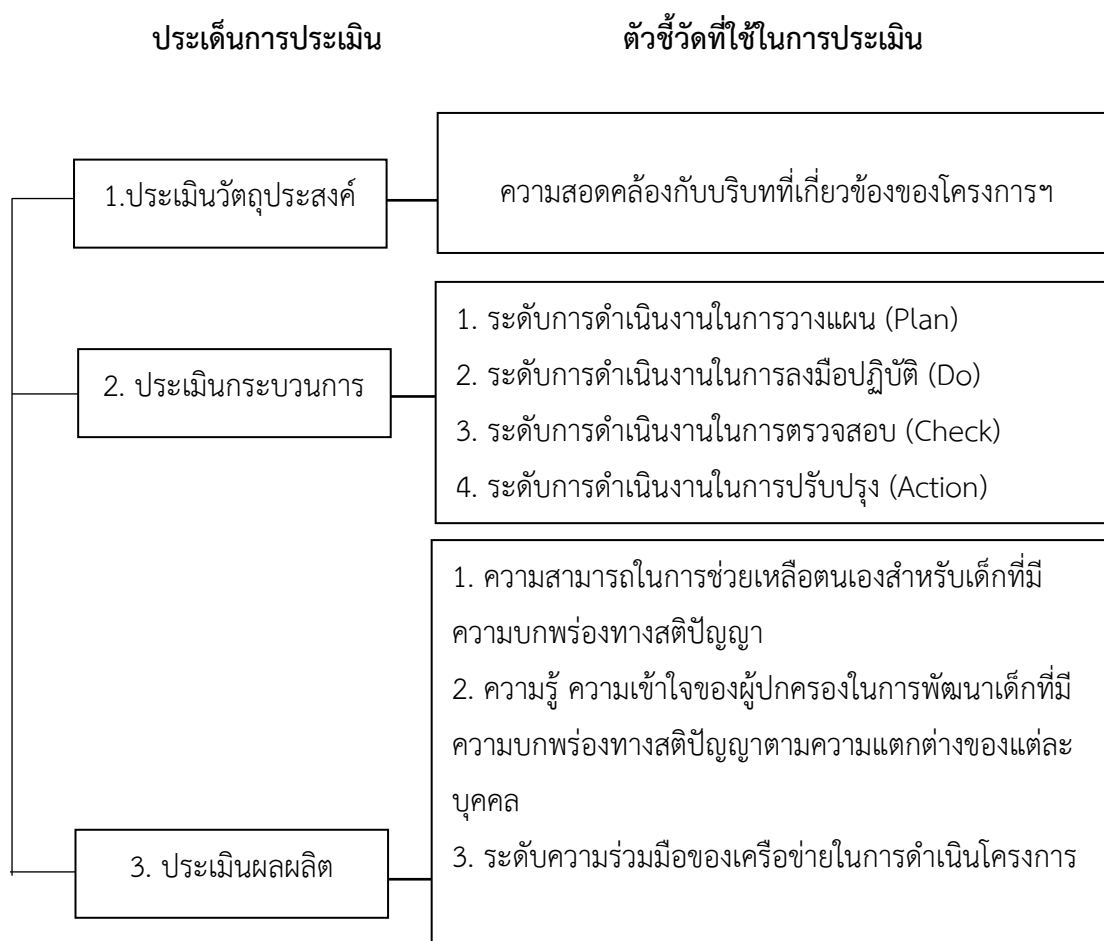
ศศิกัญญา งามช่วง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง โครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ หนึ่ง เพื่อประเมินความมุ่งหมาย

ของการจัดกิจกรรมตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่สอง เพื่อประเมินการดำเนินงานตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ สาม เพื่อประเมินผลผลิตตามโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนจำนวน 57 คน รวมจำนวน 59 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 โรงเรียนเชียงดาววิทยาคมจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน ในปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตกระบวนการดำเนินกิจกรรม แบบสังเกตกระบวนการจัดกิจกรรมย่อย และแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านสุขภาพ ด้านชิ้นงานผลงาน และการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัยพบว่าการประเมินโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการประเมินตามทฤษฎีประเมินของ ราล์ฟ ดับเบิล ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมาย พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ที่สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนอันได้แก่ 1) มีความรอบรู้ทางวิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต 2) มีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และมีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม 3) มีความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน 4) มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง และ 5) มีความสุขกับการเรียนรู้พบว่า โรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ มีการเตรียมความพร้อม และวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนรวมของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตัวชี้วัดของกิจกรรมและปรับเปลี่ยนกิจกรรมเพื่อพัฒนา 4H โดยจัดกิจกรรมประเมินผลตามสภาพจริงมาหาแนวทางในการพัฒนาในครั้งต่อไป ด้านผลผลิต พบว่า ผู้เรียนของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการพัฒนาทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติ พบว่า นักเรียนเลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดและ ความสนใจของตนเอง และเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสร้างชิ้นงานที่แสดงถึงความถนัดและความสนใจของตนเองได้ และเมื่อมีการซักถามนักเรียน สามารถตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการสร้างชิ้นงานได้อย่างชัดเจน 2) ด้านสุขภาพ พบว่า นักเรียนเป็นคนร่าเริงแจ่มใส ไม่โกรธง่าย สามารถจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างเป็นระบบเพื่อความปลอดภัย รู้จักหลีกเลี่ยงกิจกรรม ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ รู้จักการทำความสะอาดร่างกายหลังจากการทำกิจกรรม และสามารถอธิบายกิจกรรมที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจ และทำตามได้ 3) ด้านการพัฒนาจิตใจ พบว่า นักเรียนแสดง ความกระตือรือร้น ในการนี้รู้จักให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ยึดการตัดสินใจของส่วนรวมเป็นหลักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อตกลงร่วมกันอย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังแสดงออกถึง ความสนุกสนานในการปฏิบัติกิจกรรม

และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และ 4) ด้านชิ้นงาน/ผลงาน พบว่า นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงาน/ผลงานมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถนำชิ้นงาน/ผลงานไปต่อยอดและขยายผลได้

7. กรอบแนวคิดการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิด โดยประยุกต์ใช้แนวคิดรูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1943) ในการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม รายละเอียดดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

บทที่ 3

วิธีการประเมิน

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐมมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งผู้ประเมินมีแนวทางการประเมิน ดังนี้

1. กรอบแนวทางการประเมิน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้าง และการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวทางการประเมิน

ตารางที่ 1 กรอบแนวทางการประเมิน

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิธีการ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับจากการประเมิน
1. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ตามโครงการฯ	ครู จำนวน 40 คน	แบบสอบถาม ด้านวัตถุประสงค์	สอบถาม	ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องของโครงการฯ
2. เพื่อประเมินการดำเนินงานตามโครงการฯ	- ครู จำนวน 40 คน - ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 102 คน - ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน	แบบสอบถาม ด้านกระบวนการ	สอบถาม	ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติงานตามโครงการ
3. เพื่อประเมินผลผลิตตามโครงการฯ	1.) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 102 คน	แบบประเมิน ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง	ประเมิน ความสามารถของเด็ก	ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความสามารถด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญา

วัตถุประสงค์ ของการประเมิน	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิธีการ	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่ได้รับจากการประเมิน
3. เพื่อประเมิน ผลผลิตตาม โครงการฯ (ต่อ)	2.) ผู้ปกครองเด็ก จำนวน 102 คน	แบบทดสอบ ความรู้ ความเข้าใจของ ผู้ปกครอง	ทดสอบ ผู้ปกครอง	ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง
	3.) ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 112 คน	แบบสอบถาม การมีส่วนร่วม ของเครือข่าย	สอบถาม	ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความร่วมมือของเครือข่าย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในการประเมินโครงการ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของ การประเมินโครงการ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) มีดังนี้

1. การประเมินด้านวัตถุประสงค์ ประเมินจากประชากรทั้งหมด คือ ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน จำนวน 40 คน

2. การประเมินด้านกระบวนการ ในประเมินครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมด จำนวน 254 คน จำแนกเป็น

2.1 ครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2564 เป็นผู้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานจำนวน 40 คน

2.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

2.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน จำนวน 112 คน

3. การประเมินด้านผลผลิต ประเมินจากประชากรทั้งหมด จำนวน 316 คน จำแนกเป็น

3.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

3.2 ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน จำนวน 102 คน

3.3 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน จำนวน 112 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมินครั้งนี้ เป็นการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม มีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ดังนี้

1. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบ ดังนี้

5 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านกระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (Numerical Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบ ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 แบบประเมินเกี่ยวกับการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีระดับคุณภาพ 5 ระดับ ดังนี้ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม, 2563)

5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

4 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจาหรือท่าทางอย่างใดอย่างหนึ่ง

3 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนสองแบบรวมกัน คือ
ทางกาย หรือ ทางวาจา หรือท่าทาง

2 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือน ทั้งสามแบบ รวมกัน คือ
ทางกาย วาจา และทางท่าทาง

1 หมายถึง ทำไม่ได้

4. แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครองลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบถูกผิด รวมทั้งหมด 15 ข้อ ซึ่งมีคำตอบเป็นถูก และ ผิด โดย ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน ลักษณะเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (พระมหาโชคดี เพชรมาก, 2555)

1 หมายถึง ตอบถูก

0 หมายถึง ตอบผิด

5. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน แบ่งเป็น 2 ส่วน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับการประเมินความร่วมมือของเครือข่าย ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความร่วมมืออยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความร่วมมืออยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความร่วมมืออยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้าง และการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือผู้ประเมินดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ผู้ประเมินได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

1.2 ผู้ประเมินได้จัดทำประเด็นการสอบถาม โดยอิงกรอบแนวทางการประเมินเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมขอบข่ายการประเมิน

1.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับร่าง คือ แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม แล้วนำไปวิเคราะห์ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1.3.1 ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

1.3.2 ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุต้ามหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

1.3.3 รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

1.3.4 ดร.สุภาวดี วิสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

1.3.5 ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 1

โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

0 = ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

- 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

1.4 นำแบบสอบถามที่ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงสำนวนภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ พัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า จากข้อคำถาม ทั้ง 5 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.92

1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปศึกษาที่ศูนย์การศึกษา พิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ซึ่งใช้กับบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1987) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

1.6 นำแบบสอบถามไปใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2. แบบสอบถามด้านกระบวนการ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือ ตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษา พิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ผู้ประเมินได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้าง แบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

2.2 ผู้ประเมินได้จัดทำประเด็นการสอบถาม โดยอิงกรอบแนวทางการประเมินเพื่อสร้าง ข้อคำถามให้ครอบคลุมขอบข่ายการประเมิน

2.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับร่าง คือ แบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการ พัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม แล้วนำไปวิเคราะห์

ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

2.3.1 ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

2.3.2 ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุต้ามหาวิทยาลัยมหิดล

2.3.3 รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3.4 ดร.สุภาวดี วสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

2.3.5 ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

0 = ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

- 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

2.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงสำนวนภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า จากข้อคำถามทั้ง 18 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.94

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ซึ่งใช้กับบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1987) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

2.6 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ผู้ประเมินได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2563 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

3.2 ผู้ประเมินได้จัดทำประเด็นการประเมิน โดยอิงกรอบแนวทางการประเมิน เพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมขอบข่ายการประเมิน

3.3 จัดพิมพ์แบบประเมินฉบับร่าง คือ การประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม แล้วนำไปวิเคราะห์ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

3.3.1 ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

3.3.2 ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

3.3.3 รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3.4 ดร.สุภาวดี วสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

3.3.5 ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

0 = ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

- 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงสำนวนภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ซึ่งจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) การประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า จากข้อคำถามทั้ง 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.94

3.5 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปศึกษาที่ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไป ทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ซึ่งใช้กับบุคลากรของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1987) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

3.6 นำแบบประเมินไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4. แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนา ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ผู้ประเมินได้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2563 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบทดสอบ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

4.2 ผู้ประเมินได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างข้อคำถามเพื่อจัดทำ ประเด็นการทดสอบ โดยอิงกรอบแนวทางการประเมิน เพื่อสร้างข้อสอบให้ครอบคลุมขอบข่าย การประเมิน แบบทดสอบความรู้ของผู้ปกครองต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการ ช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน มีรายละเอียดดังนี้ ผู้ปกครองทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความสามารถในการ ช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบถูกผิด รวมทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีคำตอบเป็นถูก และ ผิด โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

4.3 จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับร่าง คือ แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของ ผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม แล้วนำไปวิเคราะห์ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน โดยใช้ค่า ดัชนี ความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective

Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

4.3.1 ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

4.3.2 ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

4.3.3 รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3.4 ดร.สุภาวดี วสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

4.3.5 ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

0 = ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

- 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

4.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงสำนวนภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครองต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า จากข้อคำถามทั้ง 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.93

4.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ นำไปศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ซึ่งใช้กับบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1987) ซึ่งพบว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

4.6 นำแบบทดสอบไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5. แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ผู้ประเมินได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์

5.2 ผู้ประเมินได้จัดทำประเด็นการสอบถาม โดยอิงกรอบแนวทางการประเมิน เพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมขอบข่ายการประเมิน

5.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับร่าง คือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม แล้วนำไปวิเคราะห์ความตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการประเมิน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นการถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item and Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

5.3.1 ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

5.3.2 ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

5.3.3 รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3.4 ดร.สุภาวดี วสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

5.3.5 ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ ดังนี้

+ 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

0 = ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินวัดตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

- 1 = แน่ใจว่าแบบประเมินวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ข้อนั้น

5.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงสำนวนภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถามตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ซึ่งจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่าจากข้อคำถามทั้ง 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.96

5.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญนำไปศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร ซึ่งใช้กับบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี จำนวน 30 คน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1987) ซึ่งพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

5.6 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ประเมินจัดทำบันทึกข้อความแจ้งให้ทราบ แล้วดำเนินการออกเยี่ยมบ้านเพื่อเก็บข้อมูลด้านผลผลิตโดยประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ก่อน (pretest) เข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ภายในวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2563 - 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2563

2. ผู้ประเมินจัดทำบันทึกข้อความแจ้งให้ทราบ แล้วดำเนินการแจกและเก็บแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อน (Pretest) เข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ภายในวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

3. ผู้ประเมินจัดทำบันทึกข้อความแจ้งให้ทราบ แล้วดำเนินการแจกและเก็บแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง หลัง (Posttest) เข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ภายในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

4. ผู้ประเมินจัดทำบันทึกข้อความแจ้งให้ทราบ แล้วดำเนินการออกเยี่ยมบ้านเพื่อเก็บข้อมูลด้านผลผลิตโดยประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน หลัง (Posttest) เสร็จสิ้นโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ภายในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2564 – 5 มีนาคม พ.ศ. 2564

5. ผู้ประเมินจัดทำบันทึกข้อความแจ้งให้ทราบ แล้วดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถาม ภายในวันที่ 6 - 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2564 ดังนี้

ด้านวัตถุประสงค์ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ด้านกระบวนการ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ด้านผลผลิต แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีลำดับดำเนินการ ดังนี้

2.1 หาค่าความถี่ และร้อยละ ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม

ในการประเมินโครงการ

3. แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3.1 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้านวัตถุประสงค์

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายความว่า มีความสอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายความว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายความว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายความว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายความว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้านกระบวนการ (Process)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายความว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้านผลผลิต ประกอบไปด้วย 3 ส่วน

3.3.1 การประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งสรุปผลการเรียนรู้ของเด็กตามเป้าหมายแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) ในแต่ละความสามารถพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ผ่าน คือ เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นได้ในระดับคุณภาพ 4 ขึ้นไป

ไม่ผ่าน คือ เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามแผนนั้นได้ในระดับคุณภาพ ต่ำกว่า 4

เมื่อสรุปผลการประเมินเป้าหมายระยะยาว 1 ปี มีพัฒนาการเป็นไปเป้าหมายตามที่ระบุไว้ในแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา ตามเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ผ่านตามหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2563 ดังนี้

ผ่าน เด็กมีผลการเรียนรู้ ผ่านร้อยละ 70 ขึ้นไป ของจำนวนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด

ไม่ผ่าน เด็กมีผลการเรียนรู้ ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหมด

3.3.2 การประเมินความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครองก่อนและหลังการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว ซึ่งการแปลความหมาย จากเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมิน มีคำตอบเป็นถูก และ ผิด โดย ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน แล้วนำคะแนนความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองไปเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ก่อนและหลังการอบรม

3.3.3 การประเมินความร่วมมือของเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว ซึ่งเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายความว่า มีความร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายความว่า มีความร่วมมืออยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายความว่า มีความร่วมมืออยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายความว่า มีความร่วมมืออยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายความว่า มีความร่วมมืออยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหา หรือลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรม โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา จำนวน 5 คน ให้แต่ละคนพิจารณา ลงความเห็นและให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนคำบรรยายเกี่ยวกับลักษณะของการประเมิน

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนคำบรรยายเกี่ยวกับลักษณะของการประเมิน

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่เป็นตัวแทนคำบรรยายเกี่ยวกับลักษณะของการประเมิน

$$\text{สูตร } \frac{IOC}{N} = \sum R$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC คำนวณได้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.60 ข้อความนั้นเป็นตัวแทน ลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น ถ้าข้อความใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.60 ข้อความนั้นถูกตัดออกไป หรือต้องปรับปรุงใหม่

2. ค่าร้อยละ (%)

การหาค่าร้อยละจากสูตร

$$\text{สูตร } P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3. ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } \mu = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร

N แทน จำนวนทั้งหมดของประชากร

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน

X แทน คะแนน

4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) ดังนี้

$$\text{สูตร } \sigma = \sqrt{\frac{\sum(X_i - \mu)^2}{N}}$$

เมื่อ σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X_i แทน คะแนนของแต่ละข้อ

μ แทน ค่าเฉลี่ยของประชากร

N แทน จำนวนคะแนน

Σ แทน ผลรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม วิธีการประเมินโดยประยุกต์ใช้รูปแบบของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยมีรายละเอียดผลการประเมินในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านวัตถุประสงค์

การประเมินด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินแสดงดัง ตารางที่ 2- 3

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครู		
เกี่ยวข้องกับโครงการ	40	100.00
รวม	40	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	8	20.00
31 – 50 ปี	28	70.00
51 ปีขึ้นไป	4	10.00
รวม	40	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ

70.00 รองลงมา คือ อยู่ในอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสอดคล้องด้านวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จำแนกตามรายชื่อ

ข้อ	รายการประเมิน	μ	σ	การแปลผล
1	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษ	4.67	0.61	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.71	0.42	มากที่สุด
3	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.88	0.35	มากที่สุด
4	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ	4.54	0.68	มากที่สุด
5	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.78	0.42	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.71	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 ด้านวัตถุประสงค์ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.35$) วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.78$, $\sigma = 0.42$) และวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.42$)

2. ผลการประเมินด้านกระบวนการ

การประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินแสดงดัง ตารางที่ 4 - 5

ตารางที่ 4 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ		
ครูผู้สอน	40	15.74
ผู้ปกครอง	102	40.16
ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	112	44.09
รวม	254	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	78	30.71
31 – 50 ปี	143	56.30
51 ปีขึ้นไป	33	12.99
รวม	254	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นตัวแทนหน่วยงานมากที่สุด จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 44.09 ผู้ปกครอง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 40.16 และครูผู้สอน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 15.74 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 56.30 รองลงมา คือ อยู่ในอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 30.71 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 12.99 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติด้านกระบวนการตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จำแนกตามกระบวนการ PDCA

ข้อ	รายการประเมิน	μ	σ	การแปลผล
ขั้นวางแผน (P - PLAN)				
1	มีการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาของผู้ปกครองและเด็ก	4.83	0.42	มากที่สุด
2	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การประเมินความสามารถพื้นฐานเด็ก	4.87	0.35	มากที่สุด
3	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ	4.92	0.29	มากที่สุด
4	มีการวางแผนดำเนินงานตามโครงการที่ชัดเจนเหมาะสม	4.88	0.34	มากที่สุด
5	มีการวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้	4.85	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.87	0.35	มากที่สุด
ขั้นปฏิบัติ (D - DO)				
6	มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ตามกำหนดการ	4.90	0.30	มากที่สุด
7	มีการประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ภาควิชาที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ	4.88	0.34	มากที่สุด
8	มีการดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการอย่างเหมาะสม	4.87	0.35	มากที่สุด
9	กิจกรรมดำเนินการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน	4.91	0.29	มากที่สุด
10	กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง”	4.89	0.31	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	μ	σ	การแปลผล
11	การนิเทศติดตามกำกับกำกับการดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ	4.87	0.33	มากที่สุด
12	กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอบครู และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน	4.86	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.89	0.32	มากที่สุด
ขั้นตรวจสอบ (C - Check)				
13	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินโครงการชัดเจน	4.86	0.36	มากที่สุด
14	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินอย่างเป็นระบบ และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศชัดเจน	4.87	0.35	มากที่สุด
15	มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการที่ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นระบบ	4.91	0.30	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.88	0.34	มากที่สุด
ขั้นสรุป รายงาน (A - Act)				
16	มีการดำเนินการวิเคราะห์ประเมินผลจากการดำเนินโครงการ	4.91	0.29	มากที่สุด
17	มีการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุป รายงานผล และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน	4.90	0.30	มากที่สุด
18	มีการนำผลการประเมินมาทบทวน ปรับปรุง และนำผลการประเมินไปพัฒนางานครั้งต่อไป	4.87	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.89	0.32	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.88	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 ด้านกระบวนการ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.34$) และเมื่อพิจารณาผลรวมรายด้าน พบว่า ขั้นปฏิบัติ (D - DO)

($\mu = 4.89$, $\sigma = 0.32$) และขั้นสรุป รายงาน (A - Act) $\mu = 4.89$, $\sigma = 0.32$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ขั้นตรวจสอบ (C - Check) ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.34$) และขั้นวางแผน (P - PLAN) ($\mu = 4.87$, $\sigma = 0.35$) ตามลำดับ

3. ผลการประเมินด้านผลผลิต

การประเมินด้านด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน มีผลการประเมินแสดงดัง ตารางที่ 6 - 11

ตารางที่ 6 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบประเมินจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ			
	ต่ำกว่า 30 ปี	8	20.00
	31 – 50 ปี	28	70.00
	51 ปีขึ้นไป	4	10.00
	รวม	40	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมา คือ อยู่ในอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถก่อน - หลัง ในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ข้อ	ด้านของพัฒนาการความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	ประเมินก่อน			ประเมินหลัง		
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
การรับประทานอาหาร							
1	เด็กสามารถใช้มือหยิบหรือใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้	2.44	0.52	น้อย	4.24	0.43	มาก
2	เด็กสามารถตักน้ำจากแก้วเองได้	2.54	0.50	ปานกลาง	4.30	0.46	มาก
3	เด็กสามารถรับประทานอาหารด้วยตนเอง	2.54	0.50	ปานกลาง	4.26	0.44	มาก
เฉลี่ย		2.51	0.51	ปานกลาง	4.27	0.44	มาก
การแต่งกาย							
4	เด็กสามารถสวมและถอดเสื้อผ้าที่ไม่ต้องติดกระดุมได้	2.59	0.49	ปานกลาง	4.20	0.40	มาก
5	เด็กสามารถสวมและถอดเสื้อผ้าที่มีกระดุมได้	2.61	0.49	ปานกลาง	4.22	0.41	มาก
6	เด็กสามารถสวมและถอดกางเกงหรือกระโปรงเองได้	2.58	0.50	ปานกลาง	4.35	0.48	มาก
เฉลี่ย		2.59	0.49	ปานกลาง	4.25	0.43	มาก
การขับถ่าย							
7	เด็กสามารถบอกหรือแสดงท่าทางได้ว่าตนเองต้องการขับถ่าย	2.53	0.50	ปานกลาง	4.31	0.47	มาก
8	เด็กสามารถเริ่มฝึกขับถ่ายเองได้	2.56	0.50	ปานกลาง	4.24	0.43	มาก
9	เด็กสามารถทำความสะอาดตนเองหลังขับถ่ายได้	2.52	0.50	ปานกลาง	4.20	0.40	มาก
เฉลี่ย		2.54	0.50	ปานกลาง	4.26	0.43	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อ	ด้านของพัฒนาการความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็ก ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	ประเมินก่อน			ประเมินหลัง		
		μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
การทำควมสะอาดสะอาดร่างกาย							
10	เด็กสามารถแปรงฟันได้	2.44	0.52	น้อย	4.34	0.48	มาก
11	เด็กสามารถล้างมือเองได้	2.54	0.50	ปานกลาง	4.28	0.45	มาก
12	เด็กสามารถเช็ดมือเองได้	2.54	0.50	ปานกลาง	4.26	0.44	มาก
เฉลี่ย		2.51	0.51	ปานกลาง	4.29	0.46	มาก
การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง							
13	เด็กสามารถช่วยงานบ้านได้ เช่น เก็บและ ทิ้งขยะได้ถูกที่	2.60	0.49	ปานกลาง	4.25	0.43	มาก
14	เด็กสามารถทำงานขั้นตอนเดียวเองได้ เช่น เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่	2.65	0.48	ปานกลาง	4.27	0.45	มาก
15	เด็กสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมาย จนสำเร็จด้วยตนเอง	2.64	0.54	ปานกลาง	4.28	0.45	มาก
เฉลี่ย		2.63	0.50	ปานกลาง	4.27	0.44	มาก
เฉลี่ยรวม		2.57	0.51	ปานกลาง	4.27	0.44	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า เด็กมีคะแนนความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 ในภาพรวมมีผลการพัฒนาเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.44$) และเมื่อพิจารณาผลเฉลี่ยรายด้าน พบว่า การทำความสะอาดร่างกาย ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.46$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การรับประทานอาหาร ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.44$) การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.44$) การแต่งกาย ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.43$) และการขับถ่าย ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.43$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ทำแบบทดสอบจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	28	27.45
31 – 50 ปี	58	56.86
51 ปีขึ้นไป	16	15.69
รวม	102	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ทำแบบทดสอบอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 56.86 รองลงมา คือ อยู่ในอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 27.45 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 15.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ คะแนนการทดสอบความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครอง ก่อน - หลัง การอบรมตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

การทดสอบ	N	μ	σ	ร้อยละ
ก่อนการอบรม	102	5.79	2.07	39.81
หลังการอบรม	102	12.70	1.12	84.70

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ปกครองมีคะแนนการทดสอบความรู้ ความเข้าใจหลังการอบรมตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม สูงกว่าก่อนการอบรม และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนหลังอบรม ($\mu = 5.79$, $\sigma = 2.07$) คิดเป็นร้อยละ 39.81 และค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบก่อนการอบรม ($\mu = 12.70$, $\sigma = 1.12$) คิดเป็นร้อยละ 84.70

ตารางที่ 10 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	42	37.50
31 – 50 ปี	57	50.89
51 ปีขึ้นไป	13	11.61
รวม	112	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ปกครองอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 31 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 50.89 รองลงมา คือ อยู่ในอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.61 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการ	μ	σ	การแปลผล
ส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินโครงการ				
1	ท่านมีส่วนร่วมนำเสนอข้อมูลที่มีความจำเป็นในการดำเนินโครงการ	4.43	0.58	มาก
2	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินโครงการ	4.55	0.55	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.49	0.57	มาก
มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนของโครงการ				
3	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.57	0.53	มากที่สุด
4	ท่านมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	4.61	0.51	มากที่สุด
5	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุน สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และ ความช่วยเหลืออื่นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.63	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.60	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการ	μ	σ	การแปลผล
มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของโครงการ				
6	ท่านมีแนวทางในการช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.56	0.58	มากที่สุด
7	ท่านมีภาคีเครือข่ายในการประสานงานในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	4.59	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.58	0.57	มากที่สุด
มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของโครงการ				
8	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของโครงการ	4.54	0.57	มากที่สุด
9	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติของโครงการ เช่น ผลการพัฒนาความสามารถของเด็ก	4.57	0.55	มากที่สุด
10	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ในโครงการ	4.49	0.57	มาก
เฉลี่ย		4.53	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.55	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 พบว่า ผลการประเมินการมีส่วนร่วมของเครือข่ายตามโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.55$) และเมื่อพิจารณาผลรวมรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนของโครงการ ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.52$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของโครงการ ($\mu = 4.58$, $\sigma = 0.57$) มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของโครงการ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.56$) และส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินโครงการ ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.57$) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ดำเนินการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

การประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ดำเนินการประเมินหลังเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดและประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1950) โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาของการประเมินโครงการ 3 ด้าน ประกอบด้วย การประเมินด้านวัตถุประสงค์ ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งมีเครื่องมือ ดังนี้

- 1.แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

2. แบบสอบถามด้านกระบวนการ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

3. แบบประเมินด้านผลผลิต

3.1 แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

3.2 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

3.3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประเมินโครงการใช้สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการประเมิน

ด้านวัตถุประสงค์ มีความสอดคล้อง มีความสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านกระบวนการ มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการวางแผน (Plan) อยู่ในระดับมากที่สุด การปฏิบัติ (Do) อยู่ในภาพรวมมากที่สุด การตรวจสอบ (Check) อยู่ในภาพรวมมากที่สุด และการสรุป รายงาน (Act) อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านผลผลิต 1) ความสามารถด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ค่าเฉลี่ยการประเมินหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ โดยค่าเฉลี่ยหลังประเมินเท่ากับ 4.27 และค่าเฉลี่ยก่อนประเมินเท่ากับ 2.57 2) ความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการอบรมคิดเป็นร้อยละ 84.70 และค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนการอบรม คิดเป็นร้อยละ 39.81 3) การให้ความร่วมมือของเครือข่าย ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการประเมิน

การประเมินโครงการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม พบว่า การประเมินด้านวัตถุประสงค์ การประเมินด้านกระบวนการ ผลการประเมินด้านผลผลิต ผลการประเมินเฉลี่ยทุกด้าน อยู่ในระดับมาก มากที่สุด และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ

1. ผลการประเมินด้านวัตถุประสงค์ การประเมินด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยใช้แบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินทุกประเด็น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้มีความสอดคล้องและสามารถปฏิบัติได้ บรรลุผลตามที่กำหนดไว้

2. ผลการประเมินด้านกระบวนการ การประเมินด้านกระบวนการของโครงการ โดยใช้แบบสอบถามที่สอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน พบว่า ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประเมินในแต่ละประเด็น ด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น สอดคล้องกับ ดวงชนก ลันดา และจรรยาเกียรติ กุลสอน (2559) ได้ประเมินด้านกระบวนการในการดำเนินโครงการเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้แก่นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การวางแผน การดำเนินงานอย่างมีหลักคิดหลักการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานตามระบบวงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) นั้น ส่งผลให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนด

3. ผลการประเมินด้านผลผลิต

3.1 การประเมินด้านพัฒนาการของเด็ก ด้านการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับบริการการจัดการศึกษาตามบ้าน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน พบว่า เด็กที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 มีระดับพัฒนาการความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ดวงชนก ลันดา และจรรยาเกียรติ กุลสอน (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้แก่นักเรียนที่มีความต้องการ

จำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการในทุก ๆ ด้าน ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสูงขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากยิ่งขึ้น

3.2 การประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ที่มีต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบทดสอบแบบถูกผิด พบว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 มีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับมีความรู้ดี ทุกรายข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระดับความรู้ ความเข้าใจในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมีความรู้ดี สอดคล้องกับ นาฎยา พลไชยชา (2558) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองต้องมีความตระหนักรู้ เข้าใจ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเด็กพิการ แสวงหาความรู้เพื่อนำไปพัฒนาเด็กพิการให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพแต่ละบุคคล สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระของผู้อื่น

3.3 การประเมินด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน โดยตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประเมินในแต่ละประเด็น ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกประเด็น สอดคล้องกับ นาฎยา พลไชยชา (2558) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และศาสตราจารย์ แพทย์ และพิมจันทร์ แสงจันทร์ (2555) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยนาทต่อการให้บริการสาธารณะด้านคนพิการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในส่วนของความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ จะส่งผลให้เด็กพิการมีการพัฒนาความสามารถและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งต่อไป

1. ควรประเมินโครงการลักษณะนี้ในทุก ๆ 3-5 ปี เพื่อให้ได้สารสนเทศที่สอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สภาพของสังคม และภาวะเศรษฐกิจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ควรประเมินโครงการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการประเมินโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ควรมีการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม โดยใช้รูปแบบอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการประเมินโครงการต่อไป

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ พานโคก. (2552). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,สกลนคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ประกาศ “กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์คนพิการ ทางการศึกษา พ.ศ. 2552”. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขวัญภา อุดมกานต์. (2553). การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบ คุณธรรม นำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต วิจัยและประเมินผลการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- ขวัญวิไล บุญยอด. (2556). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการงานประดิษฐ์ โดยใช้หลัก 3 อาร์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการงานประดิษฐ์และความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. เชียงราย: มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย.
- จักรภพ เนวมาศย์. (2560). การประเมินโครงการนิเทศภายในวิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัดสำนัก คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ตาก: วิทยาลัยเทคนิคตาก สังกัดสำนักคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา.
- เชาว์ อินโย. (2553). การประเมินโครงการ Program Evaluation. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วีพรีน (1991) จำกัด.
- ดวงชนก ลันดา และจรรยาเกียรติ กุลสอน. (2559). การพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษโดยครอบครัวและชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 11(3), 13-24.
- ดร.พินโย พรหมเมือง และคณะ. (2559). การประเมินโครงการปฏิบัติธรรมถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชด้วยการผสมผสานรูปแบบการประเมิน ของไทเลอร์และสแต็ก พ.ศ. 2559. (วิทยานิพนธ์ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับมหาวิทยาลัย มหามงกุฎราชวิทยาลัย).มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย,กาฬสินธุ์.

- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2561). ความบกพร่องทางสติปัญญา. happyhomeclinic.com/sp05-intellectual-disability.html
- ธนนลิน อวีโรธนานนท์. (2553). การประเมินโครงการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1. กำแพงเพชร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- นันทนา ไกล่ชิต. (2554). การประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนบางสะพานวิทยา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เพชรบุรี.
- นาฏยา พลไชยขา. (2558). สภาพการดำเนินงานชมรมคนพิการตามโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโตชุมชน ก่อตั้งโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น,
- พระมหาโชคดี เพชรมาก. (2555). การประเมินโครงการฝึกอบรมพระธรรมทูต รุ่นที่ 45/2552 ของสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์, กรุงเทพมหานคร.
- พิชญา พิมพ์สุข. (2558). การใช้สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของครู และบุคลากร ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2555). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พศิน แต่งจวง. (2554). แบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมพัลลิกซิ่ง.
- พิชญ์ พงศ์ศรี. (2556). เทคนิควิธีประเมินโครงการ. การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธการพิมพ์.

- เพชรรัตน์ พวงทอง. (2550). การประเมินโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- มณีรัตน์ รัตนวิชัย. (2553). ความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษาเอกชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มาริษา โกวิทย์. (2558). การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ภาพวิเคราะห์งาน Self-help skills development of a person with intellectual disabilities using picture task analysis. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ยุทธชัย ไตรราช. (2552). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอทุ่งศรีอุดม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์บัณฑิต การบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ยุวดี วิริยางกูร. (2553). การศึกษาสภาพชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับรุนแรง ในจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต การศึกษาพิเศษ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- รักษิณา หทย้อย. (2557). การศึกษาทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้โปรแกรมการอบรมผู้ปกครอง. สงขลา: กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รัชณี สรรเสริญ. (2556). การพัฒนาระบบการดูแลคนพิการ โดยใช้ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน. หน่วยวารสารการพยาบาลและการศึกษา สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 6(3), 25-41.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางวัฒนธรรมโรงเรียนกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 119 ตอนที่ 123ก.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 125 ตอนที่ 28ก.
- _____. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.

- วิชญาณ์ ยอดหล้า. (2552). การประเมินโครงการห้องสมุดมีชีวิตของห้องสมุดประชาชนจังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- วันดี นิงสานนท์, วินัดดา ปิยะศิลป์ และสุมิตร สุตรา. (2552). คู่มือสำหรับพ่อแม่เรื่องการเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาเด็ก ตอนเด็กอนุบาล 3-6 ปี. กรุงเทพมหานคร: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.
- วรางคณา กรเลิศวานิช. (2557) ศึกษาและออกแบบอุปกรณ์เสริมทักษะด้านการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อมัดใหญ่สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต เทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม). บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, กรุงเทพมหานคร.
- วิมล ตั้งตระกูลพานิช, รณิดา เขยชุ่ม และพัฒนา ชัชพงศ์. (2558, กันยายน - ธันวาคม). ผลการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองที่มีต่อพฤติกรรมและการดูแลตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 9(3), 21-32.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561, กันยายน - ธันวาคม). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11(3), 179-191.
- ศาศวัต เฟ่งแพ และพิมพ์จันทร์ แสงจันทร์. (2555). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยนาทต่อการให้บริการสาธารณะด้านคนพิการ: กรณีศึกษาโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ศรีวรรณ ฉัตรสุริยวงศ์. (2557). กระบวนทัศน์การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ระดับประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ศศิกัญญา งามซ่าง. (2560). โครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนเชียงดาววิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, เชียงใหม่.
- ศุภพิชญ์ วิเชียรฉันท. (2557). การศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนโครงการศูนย์ศกยวิโรฒในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโครงการศูนย์ศกยวิโรฒ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ, 7(2) : 81-92.

- ศูนย์การศึกษาพิเศษ. (2560). คู่มือการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษาพิเศษ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม. (2563). สารสนเทศ ปีการศึกษา 2563. นครปฐม: ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม. (2563). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2563. นครปฐม: ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม.
- สถาบันราชานุกูล. (2553). “คู่มือความรู้ หลักสูตรการใช้คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิด – 5 ปี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข และบุคลากรทางการศึกษา”. พิมพ์ครั้งที่ 1.บริษัท ปียอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด.กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์. (2558). คู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กแรกเกิด 0-5 ปี. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สถาบันราชานุกูล. (2556). วารสารราชานุกูล บกพร่องทางสติปัญญา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต (rajanukul.go.th).
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2561). Goal-Based Evaluation Model ของ Tyler. มหาสารคาม: ภาควิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2553). “วิธีวิทยาการประเมิน” ศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. (2544). หลักการและเทคนิคการประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เดอะ มาสเตอร์กรุ๊ป.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). มัธยมศึกษายุคใหม่สู่มาตรฐานสากล 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิค.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2562). แนวทางการพัฒนาคุณภาพเด็กพิการสำหรับผู้ปกครองที่มารับบริการภายในศูนย์การศึกษาพิเศษ. <http://special.obec.go.th>
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). รายงานการประเมินโครงการ ปรับบ้านเป็นห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู ปีงบประมาณ 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2559). รายงานการประเมินโครงการ พัฒนาศูนย์การเรียนเฉพาะ ความพิการ 1 อำเภอ 1 ศูนย์ ปีงบประมาณ 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2560). บทบาทหน้าที่ในการให้บริการในพื้นที่รับผิดชอบของ หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุกานดา ตีพัตติ. (2554). การประเมินผลโครงการอบรมพยาบาลที่เลี้ยงสำหรับพยาบาลวิชาชีพใหม่ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์.การบริหารการพยาบาล).มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- สุคนธ์ เทพณรงค์. (2553). การประเมินโครงการหลักสูตรพิเศษโรงเรียนรติบุกพังงาวิทยายน จังหวัดพังงา (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพมหานคร.
- สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2550). ผลงานทางวิชาการสู่การเลื่อนวิทยฐานะ. กรุงเทพมหานคร: อี เค บุ๊คส์.
- องค์การอนามัยโลก. (2556). CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก. กรุงเทพฯ : พรีเมียมเอ็กซ์เพรส.
- อนันต์ นามทองตัน. (2557). “การประเมินโครงการทางการศึกษา” ปฏิบัติจริง. นนทบุรี: สหมิตร พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ ปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- อุมาพร อ่อนคา, อุดร อรกุล, ดร. และ วรวรรณ อุบลเลิศ, ผศ.ดร. (2561, กรกฎาคม-ธันวาคม). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างทักษะอาชีพในท้องถิ่น ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 5(2), 279-288.
- อำพร วงษา. (2558). เรื่องการประเมินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โครงการพิเศษ (English Program) โรงเรียนเตรียม วิศวกรรมศาสตร์ ไทย-เยอรมัน วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือใช้ทฤษฎีแบบจำลองการประเมินของไทเลอร์ (Tyler 1986). (วิทยานิพนธ์ บริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา) .มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ, กรุงเทพมหานคร.

- Bowe, G. F. (1995). *Birth to five: Early childhood special education*. New York: Delmar publisher Inc.
- Cronbach, L. J. (1987). Statistical Test for Moderator Variables Flaws in Analyses Recently Proposed. *Psychological Bulletin*, 102, 414-417.
- Flecky, K., Bornman, A., Boyer, D., & Huckabee, A. (2019). Related Service Providers' Perspectives on Everyday Life Participation of Children and Youth with Disabilities. *The Open Journal of Occupational Therapy*, 7(2), 1-15.
- Ministry of Education. (2009). *Core Basic Curriculum B.E.* Bangkok: Thai Chumnumkasetakorn printing.
- Owens, T. R. & Wang, C. (2016). *Community-based learning: A foundation for meaningful educationreform*. Retrieved April 25, 2013 from www.nwrel.org/scpd/sirs/10/t008.html
- Popham, W. J. (1975). *Educational Evaluation*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.
- Tyler, R. W. (1950). *Basic Principles of curriculum and Instruction*. London: University of Chicago.
- Tyler, R. W. (1943). *Evaluation Model*. <http://www.pad.moi.go.th>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรื่อง โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล	รองคณบดีฝ่ายบริหารวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
ดร.สุภาวดี วิสุวรรณ	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครราชสีมา
ดร.ฉวีวรรณ โยคิน	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
ดร.พัทธยา ขนะพันธ์	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 52 จังหวัดเลย

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๔๑๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. โครงการฯ	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินด้านผลผลิต	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๕๙๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๕๙๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๔๑๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ร.ศ.ร.ณัฐกรรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. โครงการฯ	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินด้านผลผลิต	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เฝ้าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๕๙๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๕๙๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๔๑๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.สุภาวดี วสุธรรม อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. โครงการฯ	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินด้านผลผลิต	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เฒ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๔๔๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๔๔๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๔๑๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองคาย เขต ๑

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. โครงการฯ	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินด้านผลผลิต	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนิน
โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และ
ชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็น
ผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
ครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการ
วิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้วยจัก
ขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๘/ว๔๑๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.พัทธยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๕๒ จังหวัดเลย

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. โครงการฯ	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบประเมินด้านผลผลิต	จำนวน ๒ ชุด
	๓. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เฝ้าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๑๒๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล รองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. บทที่ ๑ - บทที่ ๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบสอบถามด้านกระบวนการ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๕. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินการวิจัย เรื่อง โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและประเมินโครงการครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร ฝ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๑๒๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. บทที่ ๑ - บทที่ ๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบสอบถามด้านกระบวนการ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๕. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินการวิจัย เรื่อง โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและประเมินโครงการครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายใน วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ
โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑
โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐
E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๑๒๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สุภาวดี วสุวรรณ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. บทที่ ๑ - บทที่ ๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบสอบถามด้านกระบวนการ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๕. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินการวิจัย เรื่อง โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและประเมินโครงการครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ที่ท่านตอบรับภายใน วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ
โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑
โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐
E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๑๒๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ฉวีวรรณ โยคิน ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองคาย เขต ๑

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. บทที่ ๑ - บทที่ ๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบสอบถามด้านกระบวนการ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๕. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินการวิจัย เรื่อง โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและประเมินโครงการครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายใน วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยจักขอบคุนอย่างยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เฝ้าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ
โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑
โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐
E-mail : SP.EDU๐๑@HOTMAIL.COM

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๒๘๐/ว๑๒๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑
๕๕/๒๓ หมู่ ๒ อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.พัชยา ชนะพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๕๒ จังหวัดเลย

สิ่งที่แนบมาด้วย	๑. บทที่ ๑ - บทที่ ๓	จำนวน ๑ ชุด
	๒. แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์	จำนวน ๑ ชุด
	๓. แบบสอบถามด้านกระบวนการ	จำนวน ๑ ชุด
	๔. แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ชุด
	๕. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม มีความประสงค์จะดำเนินการวิจัย เรื่อง โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยและประเมินโครงการครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความกรุณาจากท่านในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ และขอความอนุเคราะห์ท่านตอบรับภายในวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ด้วยจักขอบคุณยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มบริหารวิชาการ

โทร. ๐๒-๔๙๗๖๔๑๑

โทรสาร ๐๒-๔๙๗๖๔๐๐

E-mail : SP.EDU๐๑๑@HOTMAIL.COM

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

-ฉบับที่ 1-

แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ครูผู้สอน

เกี่ยวข้องกับโครงการ

ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี

31 – 50 ปี

51 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การประเมินโครงการ

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้เป็นรายการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เป็นการประเมินด้านวัตถุประสงค์ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของท่าน โดยระดับคะแนนการประเมิน มีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ มาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความสอดคล้องอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจาก การประเมิน
		5	4	3	2	1	
1	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษ						
2	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา						
3	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของศูนย์การศึกษา พิเศษ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา						
4	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ						
5	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็ก ผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
.....

-ฉบับที่ 2-

แบบสอบถามด้านกระบวนการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานะภาพ

ครูผู้สอน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี 31 – 50 ปี 51 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การประเมินโครงการ

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้เป็นรายการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เป็นการประเมินด้านกระบวนการ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของท่าน โดยระดับคะแนนการประเมิน มีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก

คะแนน 3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจาก การประเมิน
		5	4	3	2	1	
ขั้นวางแผน (P - PLAN)							
1	มีการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาของผู้ปกครองและเด็ก						
2	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การประเมินความสามารถพื้นฐานเด็ก						
3	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ						
4	มีการวางแผนดำเนินงานตามโครงการที่ชัดเจนเหมาะสม						
5	มีการวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้						

ชั้นปฏิบัติ (D - DO)							
6	มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ตามกำหนดการ						
ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจากการประเมิน
		5	4	3	2	1	
ชั้นปฏิบัติ (D - DO)							
7	มีการประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ภาควิชา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ						
8	มีการดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการอย่างเหมาะสม						
9	กิจกรรมดำเนินการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน						
10	กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง ”						
11	กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน						
12	การนิเทศติดตามกำกับการดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ						
ชั้นตรวจสอบ (C - Check)							
13	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินโครงการชัดเจน						
14	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินอย่างเป็นระบบและจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศชัดเจน						
15	มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการที่ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นระบบ						
ชั้นสรุป รายงาน (A - Act)							
16	มีการดำเนินการวิเคราะห์ประเมินผลจากการดำเนินโครงการ						
17	มีการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปรายงานผล และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน						
18	มีการนำผลการประเมินมาทบทวน ปรับปรุง และนำผลการประเมินไปพัฒนางานครั้งต่อไป						

ข้อเสนอแนะ.....

-ฉบับที่ 3 -

☐ ประเมินก่อน
☐ ประเมินหลัง

แบบประเมินด้านผลผลิต

3.1 แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว
และชุมชนเป็นฐาน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ครูผู้สอน

2. อายุ

 ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 50 ปี 51 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้เป็นรายการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เป็นการประเมินด้านผลผลิต โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของท่าน โดยระดับคะแนนการประเมิน มีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

4 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา หรือท่าทาง อย่างไม่อย่างหนึ่ง

3 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนสองแบบร่วมกันคือ ทางกาย หรือ ทางวาจา หรือท่าทาง

2 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือน ทั้งสามแบบ ร่วมกัน คือ ทางกาย วาจา และทางท่าทาง

1 หมายถึง ทำไม่ได้

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจาก การประเมิน
		5	4	3	2	1	
การรับประทานอาหาร							
1.	เด็กสามารถใช้มือหยิบหรือใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้						
2.	เด็กสามารถดื่มน้ำจากแก้วเองได้						
3.	เด็กสามารถรับประทานอาหารด้วยตนเอง						
การแต่งกาย							
4.	เด็กสามารถสวมและถอดเสื้อผ้าที่ไม่ต้องติดกระดุมได้						

5.	เด็กสามารถสวมและถอดเสื้อผ้าที่มีกระดุมได้						
6.	เด็กสามารถสวมและถอดกางเกงหรือกระโปรงเองได้						
การซั้บถ่าย							
7.	เด็กสามารถบอกหรือแสดงท่าทางได้ว่าตนเองต้องการซั้บถ่าย						
8.	เด็กสามารถเริ่มฝึกซั้บถ่ายเองได้						
9.	เด็กสามารถทำความสะอาดตนเองหลังซั้บถ่ายได้						
ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจาก การประเมิน
		5	4	3	2	1	
การทำความสะดวกสะอาดร่างกาย							
10.	เด็กสามารถแปรงฟันได้						
11.	เด็กสามารถล้างมือเองได้						
12.	เด็กสามารถเช็ดมือเองได้						
การทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง							
13.	เด็กสามารถช่วยงานบ้านได้ เช่น เก็บและทิ้งขยะได้ถูกที่						
14.	เด็กสามารถทำงานชิ้นตอนเดียวเองได้ เช่น เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่						
15.	เด็กสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง						

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

-ฉบับที่ 3-

☐ ทดสอบก่อน
☐ ทดสอบหลัง

แบบทดสอบด้านผลผลิต

3.2 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. ผู้ปกครอง

2. อายุ

 ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 50 ปี 51 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

คำชี้แจงให้อ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นถูกหรือผิด ถ้าถูกให้ใส่เครื่องหมาย ✓ หลังข้อความที่ถูก ถ้าผิดให้ใส่เครื่องหมาย X หลังข้อความที่ผิด

ข้อ	รายการ/ข้อความ	ถูก/ผิด
1	การฝึกเด็กเล็กให้ดื่มน้ำและนมจากแก้ว ควรเริ่มจากแก้วที่มีหูจับสองข้าง	
2	ควรฝึกให้เด็กรู้จักการเคี้ยวอาหารก่อนกลืนอาหาร	
3	การฝึกเคี้ยวอาหารควรให้เด็กรู้จักวิธีการยับยั้งการกรอและการขบฟัน	
4	การฝึกใช้ช้อนตักอาหารเข้าปาก ช่วยประคองหรือจับที่ข้อมือและลดการช่วยประคองหรือจับข้อมือเมื่อเด็กทำได้	
5	การฝึกถอดและสวมถุงเท้า ควรฝึกการสวมถุงเท้าก่อนการถอดถุงเท้า	
6	การฝึกถอดและสวมรองเท้า ควรจัดให้เด็กนั่งบนเก้าอี้ที่มีความสูงพอเหมาะ	
7	การฝึกให้เด็กสวมเสื้อผ้า ควรให้เด็กค้นหาเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้การช่วยเหลือหรือการกระตุ้นเตือน	
8	การให้สิ่งเสริมแรงทางบวกเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น	
9	การใช้ภาพประกอบการฝึกในแต่ละขั้นตอน ทำให้เด็กสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น	
10	การฝึกเรื่องการแต่งกาย อาจใช้สถานการณ์จำลองเข้ามาช่วย เช่น แต่งตัวให้ตุ๊กตาเพื่อสร้างจินตนาการและแรงจูงใจในการฝึก	
11	การฝึกกิจวัตรประจำวัน ควรฝึกในสถานการณ์จริง	
12	การวิเคราะห์ขั้นตอนในการฝึกการขับถ่าย ควรคำนึงถึงอุปกรณ์และประเภทของโถส้วมที่ใช้ที่บ้าน	
13	การแต่งกายควรฝึกตามลำดับ ดังนี้ 1) การสวมกระโปรง/กางเกงแบบติดตะขอ 2) การสวมกระโปรง/กางเกงแบบติดตะขอและรัดซิป 3) การสวมกระโปรง/กางเกงแบบเอวยางยืด	

ข้อ	รายการ/ข้อคำถาม	ถูก/ผิด
14	การฝึกเรื่องต่างๆ ควรวิเคราะห์การฝึกเป็นขั้นตอน เพื่อช่วยให้เด็กมีกำลังใจและรู้สึกประสบความสำเร็จ	
15	ในการฝึกหากเด็กทำไม่ได้ ให้มีการช่วยเหลือและลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กสามารถทำได้	

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูก 1 คะแนน

ตอบผิด 0 คะแนน

คะแนนเต็ม 15 คะแนน

-ฉบับที่ 3-

แบบสอบถามด้านผลผลิต

3.3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. อายุ

 ต่ำกว่า 30 ปี 30 – 50 ปี 51 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การประเมินด้านผลผลิต

คำชี้แจง ข้อคำถามต่อไปนี้เป็นรายการประเมินโครงการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน เป็นการประเมินด้านผลผลิต โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามความคิดเห็นของท่าน โดยระดับคะแนนการประเมิน มีความหมายดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก

คะแนน 3 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจากการประเมิน
		5	4	3	2	1	
มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินโครงการ							
1.	ท่านมีส่วนร่วมนำเสนอข้อมูลที่มีความจำเป็นในการดำเนินโครงการ						
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินโครงการ						
มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนของโครงการ							
3.	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา						
4.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น หน่วยงานท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล						

ที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					ข้อสังเกตจาก การประเมิน
		5	4	3	2	1	
มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนของโครงการ							
5.	มีส่วนร่วมสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่น สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา						
มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของโครงการ							
6.	ท่านมีแนวทางในการช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา						
7.	ท่านมีภาคีเครือข่ายในการประสานงานในการช่วยเหลือเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา						
มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของโครงการ							
8.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านปัญหาและ อุปสรรค ที่เกิดขึ้นของโครงการ						
9.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติของ โครงการ เช่น ผลการพัฒนาความสามารถของเด็ก						
10.	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่ เกิดขึ้นได้ในโครงการ						

ภาคผนวก ค

การหาคุณภาพเครื่องมือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้ประเมินจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถาม

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
1	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษ			
2	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			
3	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			
4	วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับวิธีดำเนินการ			
5	วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เด็กผู้ปกครอง และตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง			

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามด้านกระบวนการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามด้านกระบวนการ การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่ผู้ประเมินจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถาม

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
ขั้นวางแผน (P - PLAN)				
1	มีการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนาของผู้ปกครองและเด็ก			
2	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การประเมินความสามารถพื้นฐานเด็ก			
3	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ			
4	มีการวางแผนดำเนินงานตามโครงการที่ชัดเจนเหมาะสม			
5	มีการวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้			
ขั้นปฏิบัติ (D - DO)				
6	มีการกำหนดปฏิทินการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ตามกำหนดการ			
7	มีการประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน ภาครีหรือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ			
8	มีการดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการอย่างเหมาะสม			
9	กิจกรรมดำเนินการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน			

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
10	กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อ แม่ และผู้ปกครอง”			
11	กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัวยุ และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน			
12	การนิเทศติดตามกำกับกำกับการดำเนินโครงการตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ			
ขั้นตรวจสอบ (C - Check)				
13	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบและการประเมินผลการดำเนินโครงการชัดเจน			
14	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินอย่างเป็นระบบและจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศชัดเจน			
15	มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการที่ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นระบบ			
ขั้นสรุป รายงาน (A - Act)				
16	มีการดำเนินการวิเคราะห์ประเมินผลจากการดำเนินโครงการ			
17	มีการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุป รายงานผล และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน			
18	มีการนำผลการประเมินมาทบทวน ปรับปรุง และนำผลการประเมินไปพัฒนางานครั้งต่อไป			

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินด้านผลผลิต

3.1 แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบประเมินด้านผลผลิต การประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่ผู้ประเมินจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบประเมิน

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
การรับประทานอาหาร				
1.	เด็กสามารถใช้มือหยิบหรือใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้			
2.	เด็กสามารถดื่มน้ำจากแก้วเองได้			
3.	เด็กสามารถรับประทานอาหารด้วยตนเอง			
การแต่งกาย				
4.	เด็กสามารถสวมและถอดเสื้อผ้าที่ไม่ต้องติดกระดุมได้			
5.	เด็กสามารถสวมและถอดเสื้อผ้าที่มีกระดุมได้			
6.	เด็กสามารถสวมและถอดกางเกงหรือกระโปรงเองได้			
การขับถ่าย				
7.	เด็กสามารถบอกหรือแสดงท่าทางได้ว่าตนเองต้องการขับถ่าย			
8.	เด็กสามารถเริ่มฝึกขับถ่ายเองได้			
9.	เด็กสามารถทำความสะอาดตนเองหลังขับถ่ายได้			

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
การทำความสะอาดสะอาดร่างกาย				
10.	เด็กสามารถแปรงฟันได้			
11.	เด็กสามารถล้างมือเองได้			
12.	เด็กสามารถเช็ดมือเองได้			
การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง				
13.	เด็กสามารถช่วยงานบ้านได้ เช่น เก็บและทิ้งขยะได้ถูกที่			
14.	เด็กสามารถทำงานขั้นตอนเดียวเองได้ เช่น เก็บของเล่น ของใช้เข้าที่			
15.	เด็กสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จด้วยตนเอง			

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบทดสอบด้านผลผลิต

3.2 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบทดสอบด้านผลผลิต การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้ประเมินจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แนใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	รายการ/ข้อคำถาม	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
1	การฝึกเด็กเล็กให้ดื่มน้ำและนมจากแก้ว ควรเริ่มจากแก้วที่มีหูจับสองข้าง			
2	ควรฝึกให้เด็กรู้จักการเคี้ยวอาหารก่อนกลืนอาหาร			
3	การฝึกเคี้ยวอาหารควรให้เด็กรู้จักวิธีการขยับขากรรไกรและการขบฟัน			
4	การฝึกใช้ช้อนตักอาหารเข้าปาก ช่วยประคองหรือจับที่ข้อมือและลดการช่วยประคองหรือจับข้อมือเมื่อเด็กทำได้			
5	การฝึกถอดและสวมถุงเท้า ควรฝึกการสวมถุงเท้าก่อนการถอดถุงเท้า			
6	การฝึกถอดและสวมรองเท้า ควรจัดให้เด็กนั่งบนเก้าอี้ที่มีความสูงพอเหมาะ			
7	การฝึกให้เด็กสวมเสื้อผ้า ควรให้เด็กค้นหาเรียนรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้การช่วยเหลือหรือการกระตุ้นเตือน			
8	การให้สิ่งเสริมแรงทางบวกเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น			
9	การใช้ภาพประกอบการฝึกในแต่ละขั้นตอน ทำให้เด็กสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วยิ่งขึ้น			
10	การฝึกเรื่องการแต่งกาย อาจใช้สถานการณ์จำลองเข้ามาช่วย เช่น แต่งตัวให้ตุ๊กตาเพื่อสร้างจินตนาการและแรงจูงใจในการฝึก			

ข้อ	รายการ/ข้อความ	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
11	การฝึกกิจวัตรประจำวัน ควรฝึกในสถานการณ์จริง			
12	การวิเคราะห์ขั้นตอนในการฝึกการขับถ่าย ควรคำนึงถึงอุปกรณ์และประเภทของโถส้วมที่ใช้ที่บ้าน			
13	การแต่งกายควรฝึกตามลำดับ ดังนี้ 1) การสวมกระโปรง/กางเกงแบบติดตะขอ 2) การสวมกระโปรง/กางเกงแบบติดตะขอและรัดซิป 3) การสวมกระโปรง/กางเกงแบบเอวยางยืด			
14	การฝึกเรื่องต่างๆ ควรวิเคราะห์การฝึกเป็นขั้นตอน เพื่อช่วยให้เด็กมีกำลังใจและรู้สึกประสบความสำเร็จ			
15	ในการฝึกหากเด็กทำไม่ได้ ให้มีการช่วยเหลือและลดการช่วยเหลือลงเมื่อเด็กสามารถทำได้			

แบบประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือ
ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามด้านผลผลิต

3.3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับ
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้มีจุดประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถามด้านผลผลิต การมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม ด้านค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้ประเมินจะได้นำผลการประเมินไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

2. กำหนดเกณฑ์การวินิจฉัย ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ หรือตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความเหมาะสม

3. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินโครงการ				
1.	ท่านมีส่วนร่วมนำเสนอข้อมูลที่มีความจำเป็นในการดำเนินโครงการ			
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการดำเนินโครงการ			
มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนของโครงการ				
3.	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			
4.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม และ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล			
5.	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			
มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของโครงการ				
6.	ท่านมีแนวทางในการช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			

ที่	รายการประเมิน	ผลการตรวจสอบ		
		+1	0	-1
มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ของโครงการ				
7.	ท่านมีภาคีเครือข่ายในการประสานงานในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา			
มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลของโครงการ				
8.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นของโครงการ			
9.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติของโครงการ เช่น ผลการพัฒนาความสามารถของเด็ก			
10.	ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ในโครงการ			

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบสอบถามด้านวัตถุประสงค์

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบสอบถามด้านกระบวนการ

การประเมินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบประเมินด้านผลผลิต

3.1 แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว

และชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
12	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
15	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบทดสอบด้านผลผลิต

3.2 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ต่อการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์

การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
15	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถาม

แบบสอบถามด้านผลผลิต

3.3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่อโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับ

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าดัชนี	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง

การเปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของ
ผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ

จำนวนผู้ทำ แบบทดสอบ	คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)				ผลต่าง
	ก่อน การอบรม	ร้อยละ	หลัง การอบรม	ร้อยละ	
1	6	40.00	14	93.33	+8
2	6	40.00	11	73.33	+5
3	8	53.00	12	80.00	+4
4	7	46.67	14	93.33	+7
5	5	33.33	14	93.33	+9
6	10	66.67	13	86.67	+3
7	7	46.67	13	86.67	+6
8	4	26.67	11	73.33	+7
9	9	60.00	12	80.00	+3
10	5	33.33	13	86.67	+8
11	6	40.00	11	73.33	+5
12	6	40.00	13	86.67	+7
13	7	46.67	12	80.00	+5
14	5	33.33	11	73.33	+6
15	7	46.67	14	93.33	+7
16	5	33.33	13	86.67	+8
17	4	26.67	14	93.33	+10
18	7	46.67	13	86.67	+6
19	6	40.00	13	86.67	+7
20	8	53.33	14	93.33	+6
21	2	13.33	11	73.33	+9
22	4	26.67	12	80.00	+8

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ (ต่อ)

จำนวนผู้ทำ แบบทดสอบ	คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)				ผลต่าง
	ก่อน การอบรม	ร้อยละ	หลัง การอบรม	ร้อยละ	
23	7	46.67	13	86.67	+6
24	7	46.67	12	80.00	+5
25	6	40.00	14	93.33	+8
26	3	20.00	12	80.00	+9
27	2	13.33	14	93.33	+12
28	5	33.33	14	93.33	+9
29	7	46.67	13	86.67	+6
30	10	66.67	14	93.33	+4
31	8	53.33	11	73.33	+3
32	9	60.00	11	73.33	+2
33	9	60.00	14	93.33	+5
34	6	40.00	12	80.00	+6
35	7	46.67	14	93.33	+7
36	8	53.33	12	80.00	+4
37	10	66.67	13	86.67	+3
38	4	26.67	13	86.67	+9
39	2	13.33	12	80.00	+10
40	2	13.33	11	73.33	+9
41	3	20.00	11	73.33	+8
42	6	40.00	13	86.67	+7
43	5	33.33	12	80.00	+7
44	5	33.33	14	93.33	+7
45	2	13.33	13	86.67	+11
46	3	20.00	11	73.33	+8

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ (ต่อ)

จำนวนผู้ทำ แบบทดสอบ	คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)				ผลต่าง
	ก่อน การอบรม	ร้อยละ	หลัง การอบรม	ร้อยละ	
47	6	40.00	11	73.33	+5
48	4	26.67	14	93.33	+10
49	7	46.67	12	80.00	+5
50	3	20.00	12	80.00	+9
51	4	26.67	14	93.33	+10
52	5	33.33	13	86.67	+8
53	8	53.33	11	73.33	+3
54	9	60.00	14	93.33	+5
55	7	46.67	12	80.00	+5
56	8	53.33	13	86.67	+5
57	5	33.33	11	73.33	+6
58	7	46.67	12	80.00	+5
59	2	13.33	14	93.33	+12
60	3	20.00	14	93.33	+11
61	6	40.00	12	80.00	+6
62	5	33.33	13	86.67	+8
63	5	33.33	13	86.67	+8
64	9	60.00	12	80.00	+3
65	5	33.33	14	93.33	+9
66	6	40.00	14	93.33	+8
67	6	40.00	13	86.67	+7
68	7	46.67	12	80.00	+5
69	5	33.33	11	73.33	+6

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ (ต่อ)

จำนวนผู้ทำ แบบทดสอบ	ผลคะแนนการทำแบบทดสอบ (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)				ผลต่าง
	คะแนน ก่อนการอบรม	ร้อยละ	คะแนน หลังการอบรม	ร้อยละ	
70	7	46.67	12	80.00	+5
71	4	26.67	14	93.33	+10
72	7	46.67	14	93.33	+7
73	6	40.00	13	86.67	+7
74	8	53.33	13	86.67	+5
75	2	13.33	11	73.33	+9
76	4	26.67	11	73.33	+7
77	7	46.67	14	93.33	+7
78	7	46.67	12	80.00	+5
79	6	40.00	13	86.67	+7
80	5	33.33	12	80.00	+7
81	5	33.33	14	93.33	+9
82	4	26.67	12	80.00	+8
83	7	46.67	13	86.67	+6
84	6	40.00	13	86.67	+7
85	8	53.33	14	93.33	+6
86	9	60.00	13	86.67	+4
87	10	66.67	11	73.33	+1
88	8	53.33	12	80.00	+4
89	4	26.67	14	93.33	+10
90	5	33.33	14	93.33	+9
91	10	66.67	14	93.33	+4
92	3	20.00	13	86.67	+10

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบคะแนน และค่าร้อยละ การทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการอบรมตามโครงการฯ (ต่อ)

จำนวนผู้ทำ แบบทดสอบ	ผลคะแนนการทำแบบทดสอบ (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)				ผลต่าง
	คะแนน		คะแนน		
	ก่อนการอบรม	ร้อยละ	หลังการอบรม	ร้อยละ	
93	4	26.67	11	73.33	+7
94	9	60.00	14	93.33	+5
95	7	46.67	12	80.00	+5
96	6	40.00	14	93.33	+8
97	6	40.00	13	86.67	+7
98	7	46.67	12	80.00	+5
99	8	53.33	14	93.33	+6
100	7	46.67	11	73.33	+4
101	4	26.67	11	73.33	+7
102	7	46.67	14	93.33	+7

จากตารางที่ 12 ผลการประเมินความรู้ ความเข้าใจ ของผู้ปกครองในอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐมรายบุคคล ผลการประเมินก่อนการอบรม ทำคะแนนได้สูงสุด 10 คะแนน ต่ำสุด 2 คะแนน และผลการประเมินหลังการอบรมทำคะแนนได้สูงสุด 14 คะแนน ต่ำสุด 11 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน เปรียบเทียบการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม

ภาคผนวก จ
ตัวอย่างเอกสารโครงการ

ชื่อโครงการ โครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

สนองนโยบาย สพฐ.

นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

สนองกลยุทธ์และจุดเน้น สศศ.

ข้อที่ 1 เพิ่มโอกาสให้คนพิการและเด็กด้อยโอกาส เข้าถึงบริการทางการศึกษา

ข้อที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติ

ข้อที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา

สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครปฐม ข้อที่ 3 เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ลดปัญหาครัวเรือนและสิ่งแวดล้อม สร้างความเสมอภาค และความเท่าเทียม โดยนำศาสตร์พระราชามาเป็นแนวทางหลัก

สนองยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาจังหวัดนครปฐม

ข้อที่ 1 พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคง

ข้อที่ 2 พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการแข่งขัน

ข้อที่ 3 พัฒนาผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ

ข้อที่ 4 สร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา

สนองกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ข้อที่ 1 พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

ข้อที่ 2 พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อคนพิการ

ข้อที่ 4 พัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

สนองมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2556 มุ่งเป้าหมายให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และให้บริการกับคนพิการ ดังนั้นครอบครัว และชุมชน จึงถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ และมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการ โดยจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ในการคัดกรองเด็กที่บกพร่องการให้คำปรึกษาในการเลี้ยงดูสามารถแนะนำให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดู และแนวทางในการศึกษาให้กับเด็กพิการ จึงควรสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง พี่เลี้ยงเด็กพิการ ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เกิดการพัฒนาอันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเด็กพิการที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้

ประชากรในประเทศไม่ว่าชาติไหนคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าประชากรในประเทศไม่มี “คนพิการ” เพราะคนพิการถือเป็นบุคคลในชาติที่รัฐ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องดูแลให้ความช่วยเหลือดูแลเช่นเดียวกับคนในชาติทุกคนไม่ว่าจะในด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านอาชีพ ด้านการแพทย์/สุขภาพพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต และด้านอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้ให้แนวนโยบายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรหลัก และหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการไว้ 10 ข้อ และข้อที่ 8 ลดความเหลื่อมล้ำจัดการศึกษาทั่วถึงเท่าเทียม และมีคุณภาพ อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560 – 2574 ซึ่งจะดำเนินการภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “สร้างระบบการศึกษาที่รองรับการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของคนไทยในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และจากเป้าประสงค์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดกลไกเชิงระบบและวิธีปฏิบัติที่ขจัดปัญหาและอุปสรรคในการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพในรูปแบบที่หลากหลาย สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ด้วยนั้น

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม จึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล และเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เป้าหมาย

ด้านปริมาณ

1. ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 100 มีการพัฒนาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนา ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. กลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ ๙0 มีการประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ด้านคุณภาพ

1. ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคลดีขึ้น
2. พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ความเข้าใจ สามารถดูแลพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เกิดความร่วมมือของกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ร้อยละของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีการพัฒนาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
2. ร้อยละของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนา ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. ร้อยละของกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สถานที่ดำเนินการ

พื้นที่จังหวัดนครปฐมและเขตปริมณฑล

ระยะเวลาดำเนินการ

1 ตุลาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564

วิธีการดำเนินงาน

กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
1. ชั้นวางแผน 1.1 เสนอขออนุมัติโครงการ/งาน/กิจกรรมประชุมคณะกรรมการ/วางแผน 1.2 ขออนุญาตใช้เงินงบประมาณ 1.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ 1.4 ประชุมคณะกรรมการ/วางแผนการดำเนินงาน	ตุลาคม 2563	นายอมร เผ่าเมือง
2. ชั้นปฏิบัติ 2.1 กิจกรรมพัฒนาความสามารถด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน 2.2 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อ แม่ และผู้ปกครอง” 2.3 กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	พฤศจิกายน 2563 - มีนาคม 2564	
3. ชั้นตรวจสอบ 3.1 รายงานผลการดำเนินโครงการ 3.2 ประเมินผลการดำเนินโครงการ	มีนาคม 2564	
4. ชั้นสรุป-รายงาน 4.1 สรุป / รายงานการดำเนินโครงการ 4.2 วิเคราะห์ แก่ไข ปรับปรุง นำไปพัฒนา	มีนาคม 2564	

งบประมาณ

เงินงบประมาณ100,400.....บาท เงินอื่นๆ-.....บาท
 จำนวนเงินทั้งสิ้น100,400.....บาท (หนึ่งแสนสี่ร้อยบาทถ้วน)

ลำดับที่	กิจกรรม / รายการ	เงินงบประมาณ			
		ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ	รวม
1	กิจกรรมพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามสภาพความพิการและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน - จัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) - ดำเนินการพัฒนาตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	-	-	24,500	24,500
2	กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อ แม่ และผู้ปกครอง”	-	75,900	-	75,900
3	กิจกรรมการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	-	-	-	-
รวม		-	75,900	24,500	100,400

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายอมร เผ่าเมือง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- หน่วยงานท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐมและเขตปริมณฑล
- โรงพยาบาลส่งเสริมตำบล ในจังหวัดนครปฐม และศูนย์บริการสาธารณสุข เขตปริมณฑล

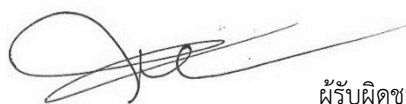
การติดตามประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เครื่องมือที่ใช้วัด
1. ร้อยละของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มี พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันตามแผนการ ให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP)	- ผลการประเมินด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน - แบบรายงานผลการจัดการศึกษา ประจำปี การศึกษา 2563
2. ร้อยละของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการดูแลพัฒนา ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความ พิจารณ์และความสามารถของแต่ละบุคคล	- แบบทดสอบวัดความรู้ของผู้ปกครอง - แบบประเมินความพึงพอใจ
3. ร้อยละของกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องที่มีการประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนา ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	- แบบรายงานการมีส่วนร่วมสำหรับหน่วยงาน องค์กร ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง - แบบประเมินความพึงพอใจ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้รับการพัฒนาด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตาม สภาพความพิจารณาและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เพื่อให้ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ได้มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนา ผู้เรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาตามสภาพความพิจารณาและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงาน ที่ เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ลงชื่อ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

คำสั่งศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ที่ ๒๑๙/๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน
ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ตามที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพและสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดูแลพัฒนาช่วยเหลือเด็กพิการได้เต็มศักยภาพ ของแต่ละบุคคล รวมทั้งเพื่อพัฒนาพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลคนพิการ ให้มีเจตคติ องค์กรความรู้ และทักษะที่นำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการทุกประเภท และประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในการช่วยเหลือเด็กพิการรุนแรงในพื้นที่นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อาศัยอำนาจตามคำสั่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ๓๔/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เรื่อง การบริหารราชการศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนศึกษาพิเศษ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม ดังนี้

๑. คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ

๑.๑ นายอมร	เผ่าเมือง	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๑.๒ นางเนตรชนก	รินจันทร์	ครู คศ.๒	รองประธานกรรมการ
		ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ	
๑.๓ นางอรทัย	แสงทอง	ครู คศ.๓	กรรมการ
๑.๔ นางสาวณัฐชา	รุ่งเรือง	ครู คศ.๓	กรรมการ
๑.๕ นายสมาน	ทวีเลิศ	ครู คศ.๓	กรรมการ
๑.๖ นางสาววราภรณ์	เกียรติดำรงสกุล	ครู คศ.๑	กรรมการ
๑.๗ นายศุภวัฒน์	อันอมร	ครู คศ.๑	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ให้ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา กำกับ ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานโครงการ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

-๒-

๒. คณะกรรมการปฏิบัติงาน

๒.๑ นายอมร	เผ่าเมือง	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๒.๒ นางเนตรชนก	รินจันทร์	ครู คศ.๒	รองประธานกรรมการ
		ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ	
๒.๓ นางอรทัย	แสงทอง	ครู คศ.๓	กรรมการ
๒.๔ นางสาวณัฐชา	รุ่งเรือง	ครู คศ.๓	กรรมการ
๒.๕ นายสมาน	ทวีเลิศ	ครู คศ.๓	กรรมการ
๒.๖ นางอาลี	ไกว์ลนาโรจน์	ครู คศ.๒	กรรมการ
๒.๗ นางสาววราภรณ์	เกียรติดำรงสกุล	ครู คศ.๑	กรรมการ
๒.๘ นางสาวณทภัท	ต้นยอดเส็ง	ครู คศ.๑	กรรมการ
๒.๙ นางสาวสุจิตตรา	อรุณรัตน์	ครู คศ.๑	กรรมการ
๒.๑๐ นายศุภวัฒน์	อันอมร	ครู คศ.๑	กรรมการ
๒.๑๑ นายอนุรัตน์	อันสงค์	ครู คศ.๑	กรรมการ
๒.๑๒ นางสาวสุนิพร	เถินทิพย์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๓ นางสาวกมลรัตน์	ภุมรินทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๔ นายมาริช	สุรเสียง	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๕ นางสาวจันทิมา	เหลืองอรุณชัย	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๖ นางสาวลภัสสรดา	แสงตระการกิจ	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๗ นางสาวสิริพร	ธนพรมงคลชัย	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๘ นางสาวสุธารัตน์	คุ้มสุข	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๑๙ นางสาวรุจิรา	โสตร์โยม	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๐ นางสาวนภา	จำปาทิพย์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๑ นางสาวระพีพร	ชุมเพ็ญ	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๒ นางสาวณิชาธิ์	แผนกุล	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๓ นายวัชร	จงทวีสุขสันต์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๔ นายสิทธิชัย	โพธิ์วงศ์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๕ นางจิตติภา	เรืองอร่าม	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๖ นายสมพร	สีนวลตา	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๒.๒๗ นายภราดร	เจียมดำเนินกิจ	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๒๘ นายณัฐกร	รุ่งจำเริญ	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๒๙ นายศราวุฒิ	วรสิทธิ์	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๐ นายธีระวัฒน์	คลองจริง	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๑ นางสาววลีภา	ไกว์ลนาโรจน์	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๒ นางสาวเสาวภา	เปาพะนา	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๓ นายภัทภูมิ	นามอินทร์	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๔ นางสาวมุกชรินทร์	ดอนแก้ว	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๕ นางสาวปรียวดี	ยองเพชร	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๖ นายสิทธิพงษ์	ชนประชา	ครูผู้สอน	กรรมการ
๒.๓๗ นางสาวอรรฉรรณ	แพทองคำ	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ

/๒.๓๘ นาย...

-๓-

๒.๓๘ นายจักรกานต์	แดงสนั่น	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
๒.๓๙ นางสาวปิยาภรณ์	แสงทิพย์	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
๒.๔๐ นางสาวศิวานถ	องอาจ	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ
๒.๔๑ นางสาวอรนุช	แทนสา	ครูผู้ช่วย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- หน้าที่**
๑. ประสานงานร่วมกับเครือข่ายที่ดูแลคนพิการเพื่อรวบรวมข้อมูลพิการ
 ๒. สนับสนุนและส่งเสริมการมีเจตคติด้านบวกในการดูแลคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน
 ๓. ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมตามแผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามศักยภาพ
 ๔. บริการด้านการศึกษา และให้ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลคนพิการแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคนพิการในเขตพื้นที่บริการ
 ๕. ประสานงานให้มีการบริการทางการแพทย์ การช่วยเหลือบริการ บำบัดฟื้นฟูด้านต่างๆ ให้แก่คนพิการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 ๖. สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาตามศักยภาพเด็กพิการ
 ๗. นิเทศติดตามพัฒนาการของเด็กพิการในพื้นที่รับผิดชอบ

๓. คณะกรรมการฝ่ายยานพาหนะ รักษาความปลอดภัยและการจราจร

๓.๑ นายสิทธิชัย	โพธิ์วงศ์	ครูผู้ช่วย	ประธานกรรมการ
๓.๒ นายศุภวัฒน์	อันอมร	ครู คศ.๑	กรรมการ
๓.๓ นายณัฐกร	รุ่งจำเริญ	ครูผู้สอน	กรรมการ
๓.๔ นายภราดร	เจียมดำเนินกิจ	ครูผู้สอน	กรรมการ
๓.๕ นายสิทธิพงษ์	ชนประชา	ครูผู้สอน	กรรมการ
๓.๖ นายสุวิชัย	สระทองहन	พนักงานขับรถยนต์	กรรมการ
๓.๗ นายธีระวัฒน์	คลองจริง	ครูผู้สอน	กรรมการและเลขานุการ

- หน้าที่**
๑. อำนวยความสะดวกในการขับรถยนต์ส่วนบุคคล
 ๒. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. คณะกรรมการฝ่ายการเงิน และพัสดุ

๔.๑ นางสาวณัฐชา	รุ่งเรือง	ครู คศ.๓	ประธานกรรมการ
๔.๒ นางสาวสุจิตตรา	อรุณรัตน์	ครู คศ.๑	กรรมการ
๔.๓ นางสาวกมลรัตน์	ภูมรินทร์	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๔.๔ นางสาวสุธารัตน์	ตุ้มสุข	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ

- หน้าที่**
๑. ควบคุมการเบิก - จ่ายเงินในการดำเนินการจัดซื้อ และเตรียมอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
 ๒. ตรวจสอบเอกสารการรับ - จ่ายเงินให้เป็นไปตามระเบียบ
 ๓. ประสานงานคณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการสรุปและรายงานผล

/๕. คณะกรรมการ...

-๕-

๗. คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล สรุป และรายงานผลการดำเนินงาน

๗.๑ นายอมร	เผ่าเมือง	ผู้อำนวยการ	ประธานกรรมการ
๗.๒ นางเนตรชนก	รินจันทร์	ครู คศ.๒	รองประธานกรรมการ
			ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ
๗.๓ นางอรทัย	แสงทอง	ครู คศ.๓	กรรมการ
๗.๔ นางสาวณัฐชา	รุ่งเรือง	ครู คศ.๓	กรรมการ
๗.๕ นายสมาน	ทวีเลิศ	ครู คศ.๓	กรรมการ
๗.๖ นายศุภวัฒน์	อันอมร	ครู คศ.๑	กรรมการ
๗.๗ นางสาวระพีพร	ชุมเพ็ญ	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๗.๘ นางสาวณิชารีย์	แผนกุล	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๗.๙ นางสาวอรนุช	แทนสา	ครูผู้ช่วย	กรรมการ
๗.๑๐ นายภราดร	เจียมดำเนินกิจ	ครูผู้สอน	กรรมการ
๗.๑๑ นางสาวศิวนาถ	องอาจ	ครูผู้ช่วย	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่ ๑. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปและรายงานผลการดำเนินการตามโครงการของ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ

๒. จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ทั้งนี้ให้คณะกรรมการทุกฝ่ายวางแผน และดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บังเกิดผลดีต่อ ทางราชการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ นับแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายอมร เผ่าเมือง)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑ จังหวัดนครปฐม

ตารางการออกให้บริการเด็กพิการที่บ้าน/กรณีพิเศษ ติดตามพัฒนาการของผู้เรียน
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม

ครูผู้สอน	จำนวนผู้เรียน(คน)	วันที่ออกให้บริการ	ผู้นิเทศ
นางฐิตาภา เรืองอร่าม	1	11 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นายจักกพันธ์ แดงสนั่น	2	11 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นางสาวกมลรัตน์ ภูมิรินทร์	3	12 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นางสาวรุจิรา โสทรโยม	3	14 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววารารณ์ เกียรติดำรงสกุล
นางสาวนภา จำปาทิพย์	2	15 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ
นางสาวเสาวภา เปาวะนา	3	15 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางอรทัย แสงทอง
นางอาลี ไกวัลนาโรจน์	3	18 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นางสาวสุชาดา ประสิทธิ์	4	19 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นางสาวสุนิพร เถินทิพย์	3	21 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววารารณ์ เกียรติดำรงสกุล
นางสาวปรียาวิติ ยองเพชร	3	22 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ
นางสาวลภัสสรดา แสงตระการกิจ	3	25 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางอรทัย แสงทอง
นางสาวระพีพร ชุมเพ็ญ	2	26 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นายณัฐกร รุ่งจำเริญ	1	26 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์

ครูผู้สอน	จำนวน ผู้เรียน(คน)	วันที่ออกให้บริการ	ผู้นิเทศ
นางสาวปิยาภรณ์ แสงทิพย์	4	28 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นางสาวจันทิมา เหลืองอรุณ ชัย	2	29 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววารภรณ์ เกียรติดำรงสกุล
นายสิทธิพงษ์ ชนประชา	1	29 มกราคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ
นางสาวอรนุช แทนสา	3	1 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นางสาวณิชารีย์ แพนกุล	2	1 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นายมาริช สุรเสียง	1	2 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นายอนูรัตน์ อ้นสงค์	2	2 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นายธีระวัฒน์ ค่องจริง	4	4 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ
นางสาวณทกัต ตันยิตเส็ง	5	5 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางอรทัย แสงทอง
นายศรารุณี วรสิทธิ์	5	8 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววารภรณ์ เกียรติดำรงสกุล
นางสาวศิวนาถ องอาจ	4	9 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นายศุภวัฒน์ อ้นอมร	3	11 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
	3	15 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววารภรณ์ เกียรติดำรงสกุล
นางสาวสุจิตตรา อรุณรัตน์	3	16 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ
นายภราดร เขียมดำเนินกิจ	5	18 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางอรทัย แสงทอง
นายเจริญสวัสดิ์ ไกวัลนาโรจน์	2	19 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์

ครูผู้สอน	จำนวน ผู้เรียน(คน)	วันที่ออกให้บริการ	ผู้นิเทศ
นางสาวอรรรณ แพทองคำ	4	22 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นายสิทธิชัย โพธิ์วงศ์	3	23 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววราภรณ์ เกียรติดำรงสกุล
	3	25 กุมภาพันธ์ 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ
นายสมพร สีนวลตา	2	1 มีนาคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางเนตรชนก รินจันทร์
นายภัททภูมิ นามอินทร์	4	2 มีนาคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาวณัฐชา รุ่งเรือง
นางสาวสุรารัตน์ ตุ่มสุข	2	4 มีนาคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นางสาววราภรณ์ เกียรติดำรงสกุล
นางสาววลิกา ไกวัลนาโรจน์	2	5 มีนาคม 2564	นายอมร เผ่าเมือง นายสมาน ทวีเลิศ

ตารางการอบรมโครงการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยครอบครัว และชุมชนเป็นฐาน
 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่อง “การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อ แม่ และผู้ปกครอง”
 ระหว่างวันที่ 16 – 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563

วัน / เวลา	08.00 น.	08.00 น. – 12.00 น.	12.00 น.-13.00 น.	13.00 น.- 16.30 น.
16 พ.ย. 63 จุดอบรม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัด นครปฐม	ลงทะเบียน	- พิธีเปิดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ฯ - ทดสอบความรู้ก่อนการอบรม - การบรรยาย เรื่อง การฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง	รับประทานอาหารกลางวัน	- การฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนการฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และ การทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง - ทดสอบความรู้หลังการอบรม - พิธีปิดการอบรม
17 พ.ย. 63 จุดอบรม หน่วยบริการเมือง นครปฐม	ลงทะเบียน	- พิธีเปิดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ฯ - ทดสอบความรู้ก่อนการอบรม - การบรรยาย เรื่อง การฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง	รับประทานอาหารกลางวัน	- การฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนการฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และ การทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง - ทดสอบความรู้หลังการอบรม - พิธีปิดการอบรม

วัน / เวลา	08.00 น.	08.00 น. – 12.00 น.	12.00 น.-13.00 น.	13.00 น.- 16.30 น.
18 พ.ย. 63 จุดอบรม หน่วยบริการ นครชัยศรี	ลงทะเบียน	- พิธีเปิดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ฯ - ทดสอบความรู้ก่อนการอบรม - การบรรยาย เรื่อง การฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง	รับประทานอาหารกลางวัน	- การฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนการฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และ การทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง - ทดสอบความรู้หลังการอบรม - พิธีปิดการอบรม

หมายเหตุ : กำหนดการสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

: พักรับประทานอาหารว่าง เวลา 10.30 – 10.45 น. และ 14.30 – 14.45 น

ภาคผนวก ฉ
ภาพประกอบ

กิจกรรมการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่รับบริการที่บ้าน

กิจกรรมการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่รับบริการที่บ้าน

กิจกรรมการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่รับบริการที่บ้าน

กรรมการอบรมให้ความรู้ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง

กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง

กิจกรรมการอบรมให้ความรู้ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำหรับพ่อแม่ และผู้ปกครอง

กิจกรรมประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบครีว และชุมชน
ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กิจกรรมประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอบคร์ว และชุมชน
ในการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ประวัติผู้ประเมิน

ชื่อ - นามสกุล	นายอมร ฝาเมือง
วันเกิด	16 มกราคม 2508
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 55/24 หมู่ 2 ตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เลขที่ 55/23 หมู่ 2 ตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	การศึกษาพิเศษ (คบ.) วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2548	ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (คม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม